

משרד המשפטים

נציבות תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות

דוח פעילות שנתי

31.12.2018 - 1.1.2018

מרץ 2019

נציבות תלונות הציבור
על מייצגי המדינה בערכאות

דוח פעילות שנתי 1.1.2018 – 31.12.2018

אדר תשע"ט

מרץ 2019

דבר שרת המשפטים |

ברצוני לברך על פרסומו של דוח הפעילות לשנת 2018 של נציבות תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות.

הנציבות, שהוקמה על מנת לתת מענה לכל מי שרואה עצמו נפגע מהתנהלות מייצגי המדינה בערכאות, גיבשה בשנים האחרונות את מעמדה כגוף ביקורת עצמאי ואובייקטיבי בנוף המשפטי. מהות הנציבות היא לשמור על זכויות הפרט ולהוביל לשיפור של ממש בעבודת הגופים המבוקרים, בתחומי משפט רבים ומגוונים.

כפי שעולה מהדוח, מאז חקיקת חוק תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות, תשע"ו-2016 ותחילת כהונתו של הנציב דוד רוזן, ישנה מגמת עלייה משמעותית בשיעור התלונות המוגשות לנציבות, הן במספר התלונות המבוררות על ידיה, הן בנושאים החשובים המובאים לפתחה והמטופלים על ידיה.

כמו כן, כפי שעולה מהדוח, חלק נכבד מההמלצות האופרטיביות שניתנו על ידי הנציב בשנים האחרונות, יושמו והוטמעו בפועל על ידי הגופים המבוקרים במהלך השנה החולפת. בכך, יש כדי להעיד, בין היתר, על חשיבותה של עבודת הנציבות כגוף ביקורת מקצועי וענייני, כמו גם על עשייתה הרבה של הנציבות למען שמירה על זכויות הפרט.

ניתן להיווכח ביעילות הרבה בה פועלת הנציבות, המקדמת את הטיפול בתלונות במהירות, תוך מתן החלטות מפורטות ומנומקות, שהינן תוצאה של בירור יסודי ומעמיק של התלונות המוגשות אליה.

ברצוני לברך על שיתוף הפעולה הפורה בין הנציבות לגופים המבוקרים, כפי שהתפתח בשנים האחרונות, אשר מאפשר ביקורת יעילה ואפקטיבית, שמטרתה שיפור עבודת הגופים המבוקרים וחיזוק אמון הציבור בהם ובפועלם.

אני מודה לכל העוסקים במלאכה חשובה זו, ומאחלת לקוראים קריאה נעימה.

איילת שקד
שרת המשפטים

דבר מנכ"לית משרד המשפטים |

אני מתכבדת לצרף את ברכתי לדו"ח השנתי של נציבות תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות.

שלוש שנים עברו מיום חקיקת חוק נציבות תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות, תשע"ו-2016. בשנים הללו, בהובלתו של הנציב דוד רוזן ובזכות עבודה מאומצת של עובדי הנציבות, הצליחה הנציבות לבסס את מעמדה כגוף נגיש לציבור, יעיל ומקצועי בעבודתו.

מערך ייצוג המדינה בערכאות הוא מערך רחב היקף כולל את הפרקליטים בפרקליטות המדינה, התובעים המשטרתיים, תובעים בשירות המדינה, תובעים ברשויות המקומיות וכן עורכי דין פרטיים שהוסמכו בידי היועץ המשפטי לממשלה. פעילותם המקצועית של המייצגים מתאפיינת בעצמאות, כמתחייב מן הסמכויות הרגישות המסורות בידיהם כשליחי ציבור הפועלים לשמירה על שלטון החוק והאינטרס הציבורי. דווקא על מנת לשמר מאפיינים מהותיים אלה, נדרש גוף ביקורת משמעותי ואפקטיבי.

תפקידה של הנציבות, האחראית על בירור התלונות, להוות גורם בקרה חיצוני ואובייקטיבי, ולהביא לשיפור ולמידה אצל מייצגי המדינה בערכאות בכל הקשור להפעלת הסמכויות והכוח המשמעותיים הנתונים בידיהם. בשנה החולפת החלטנו להגדיר את הגברת אמון הציבור כיעד מרכזי המתווה את פעילות משרד המשפטים, ולעבודת הנציבות חלק חשוב במימוש יעד זה. רק מקום בו ניווכח כי ישנה התמודדות עם ליקויים ויישום ההמלצות לתיקונם, תוכל הביקורת לתת ערך מוסף של חיזוק אמון הציבור בגופים המבוקרים, הזקוקים לאמון זה יותר מתמיד.

לאחר חבלי לידה לא פשוטים, ניתן להיווכח כי חל שיפור לאורך השנים בדיאלוג החיוני בין הגופים המבוקרים לבין הנציבות, ויש לברך על כך. בתוך כך, ניתן ללמוד מהנתונים המפורטים בדו"ח, כי התלונות מבוררות במהירות וביעילות, דבר המסייע בהגברת האפקטיביות של מערך בירור התלונות ומעיד על שימוש נכון ומאוזן במשאבי הנציבות.

אני מברכת את השופט בדימוס דוד רוזן על הובלת הנציבות ומיקוד פעילותה בהתאם ליעדיה, מודה לעובדי הנציבות על עבודתם המקצועית במהלך שנת העבודה שחלפה ומאחלת הצלחה במילוי תפקידכם החשוב במהלך שנת העבודה הנוכחית.

אמי פלמור
המנהלת הכללית

תוכן עניינים |

דבר הנציב

סיכום שנת הפעילות

תמצית מנהלים

11
15
19

פרק 1 - סקירת מבנה הנציבות ואופי פעילותה

25
25
26
31
33
35
36
55
60
66
69
70

- א. מבוא
- ב. נתונים מספריים
- ג. הפונים
- ד. הנילונים
- ה. גיבוש ממצאים, מסקנות והכרעה
- ה.1 תלונות שבוררו ונמצאו מוצדקות
- ה.2 תלונות שנדחו על הסף
- ה.3 תלונות שבוררו ונדחו לגופו של עניין
- ה.4 תלונות שבירורן הופסק
- ו. עיון חוזר
- ז. משך זמן הבירור

פרק 2 - המלצות אופרטיביות

73
74
75
77
79
81
83
85
86
87
88
92

- א. בחינת המשך שירותו של שוטר שהורשע בעבירת שיבוש מהלכי משפט
- ב. פתיחת חקירה נגד איש חינוך החשוד בהטרדת קטינות
- ג. העברת מידע חסוי המוגש לבית המשפט במסגרת דיוני מעצרים לידי ההגנה
- ד. הפסקת נוהל פסול שהביא להחזקת חשודים במעצר לא חוקי
- ה. העברת דברי מתלוננים בעבירות מין במסגרת ראיון רפואי במכון לרפואה משפטית לגורמי התביעה
- ו. שמירה על זכויות חשודים בהליכי הסדר מותנה
- ז. בחינת המשך פעילותם במשטרה של שוטרים שמתנהל נגדם הליך בגין אלימות ותקיפת אזרחים
- ח. חקירה והעמדה לדין בעבירות מין בהעדר שיתוף פעולה מצד נפגע העבירה
- ט. חריגה בלתי סבירה ממסגרת הזמנים הנתונה לבחינת ערר
- י. התנהלות בלתי תקינה של תובעת הובילה לזיכוי נאשם בעבירות מין
- יא. תיקון חוק איסור הלבנת הון באופן שיעגן את סמכות הרשות לאיסור הלבנת הון
- העביר מידע לפרקליטות המדינה וליועץ המשפטי לממשלה

- 94 יב. התנהלות לא תקינה בעת העברת חומרי חקירה לצד ג' טרם סיום החקירה
 יג. על ראש צוות החקירה להצהיר על העברת כלל החומר שהופק,
- 96 נאסף או נתפס במהלך החקירה, לידי התביעה
- יד. במקרים מתאימים, יש להעביר את תיק החקירה לבחינת הגורמים הרלוונטיים,
 97 משנקבע כי המעשים אינם חוצים את הרף הפלילי לצורך העמדה לדין
- טו. יש לפתוח בחקירה כנגד שוטרים ששיבשו, לכאורה, מהלכי משפט והובילו
 98 להגשת כתב אישום כנגד אזרח שהתלונן על תקיפתו
- טז. הסדרת מערכת היחסים בין פרקליט מטעם המדינה לבין עובד המדינה
 101 אותו הוא מייצג
- 103 יז. עיכוב ממושך בטיפול בבקשה לצו קיום צוואה

פרק 3 – מעקב אחר יישום המלצות הנציב והטמעתן בשיטות העבודה של הגופים המבוקרים

- 105 א. אופן יישום המלצות הנציב
- 105 ב. יישום המלצות הנציב משנים 2017-2018
- 106 1. שמירה על זכויות חשודים ונאשמים
- 109 2. אופן סגירת תיקים
- 111 3. בחינת המשך פעילותם של שוטרים שסרחו
- 112 4. צמצום הליכים ומכשולים בירוקרטים העומדים בפני האזרח
- 113 5. מניעת סחבת והימשכות הליכים
- 113 6. שמירה על נקיין כפיים וטוהר המידות של מייצגי המדינה בערכאות
- 115 7. חידוד נהלים ותיקון חוקים והנחיות
- 116 8. המלצה לפתוח בחקירה
- 117 ג. יישום המלצות דוח המכון הפתולוגי

פרק 4 – תחומי פעילות מרכזיים לשנים 2019-2020

- 121 א. אתגרים מרכזיים
- 121 ב. תוכנית העבודה של הנציבות לשנים 2019-2020

נספחים

- 125 נספח א': חוק נציבות תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות, תשע"ו - 2016
- 139 נספח ב': הצעת הנציב לתיקון חוק הנציבות
- 147 נספח ג': הליך הטיפול בתלונה

דבר הנציב |

בחלוף השנה הנוכחית, הנני מתכבד להגיש דוח שנתי המסכם את פעילות נציבות תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות (להלן: "הנציבות") במהלך שנת 2018.

הנני רואה חשיבות רבה בפעילות הנציבות וביכולתה לשפר ולייעל את עבודתם של הגופים המבוקרים, לטובת הציבור, תוך הגברת אמון הציבור במייצגי המדינה בערכאות ובמערכת המשפט בכלל.

כפי שאני חוזר ושונה בקול רם וברור מעל כל במה, אמון הציבור ותודעתו הינם אבני שתייה ושאיבה בבסיס עבודתה של הנציבות, שמכוחם יכולה היא לפעול, לשנות ולהשפיע. חשוב על כן, לעשות כל, על מנת להגביר את מודעות הציבור לסמכויות הנציבות ולהעמיק היכרותו עם פועלה ותרומתה.

נוכח האמור, מיום כניסתי לתפקיד פעלה הנציבות לצמצום חסמי הפרסום שחלים על עשייתה על פי חוק, בין היתר, על ידי פרסום תמציתי החלטות ועיקרי ההמלצות הניתנות על ידי באתר היחידה.

נראה כי עשייה זו הניבה פירותיה באופן המתבטא בגידול משמעותי במספר התלונות שהוגשו השנה לנציבות, כפי שיפורט בהמשך.

יחד עם זאת, קיים עדיין פער בין כלל הגופים המבוקרים על ידי הנציבות לבין תלונות הציבור המוגשות ביחס לגופים אלה.

תובעים משטרתיים, תובעים עירוניים, גורמי אכיפה שונים ברשויות המדינה, מוסמכי היועץ המשפטי לממשלה ומיופי כוח מטעם היועץ המשפטי לממשלה, עובדי האפוטרופוס הכללי והכונס הרשמי המייצגים את המדינה בערכאות וכיו"ב, מהווים למעשה את מרבית מבוקריה של הנציבות. ועם זאת, מספר התלונות שהוגשו ביחס לגופים אלה אינו מתיישב עם מקומם והתחככותם מדי יום ביומו עם הציבור.

הנני רואה טיפול בסוגיה זו כיעד ראשון בחשיבותו לשנת הפעילות הבאה.

חשוב להטעים, ככל שתגדל מודעות הציבור לעשייתה הטובה של הנציבות, כך יהיה בכוחה של הנציבות לבצע מלאכתה נאמנה, תוך שמירה על זכויות האזרח וטיפול בכשלים ובליקויים, נקודתיים ורוחביים, המחייבים תיקון ושיפור בכלל הגופים המבוקרים, במטרה להביא לביצור מעמד מערכת המשפט בישראל.

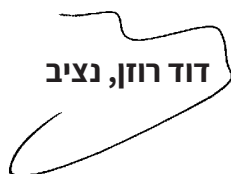
בדוח הפעילות שלפניכם יוצגו היבטים שונים של תהליכי העבודה בנציבות בשנת 2018 וכן יוצגו עיקרי תוצרי פעילותה.

ברצוני להודות לכל העוסקים במלאכה, שפעלו במסירות רבה ועשו כל אשר לאל ידם לבירור התלונות, תוך כבוד לפונים ולגופים המבוקרים.

אדר תשע"ט
מרץ 2019

בכבוד רב,

דוד רוזן, נציב

סיכום שנת הפעילות |

במהלך השנה החולפת, היינו עדים לגידול משמעותי, הן במספר התלונות שהוגשו לנציבות, והן בחשיבות הנושאים שהועלו במסגרתן.

כפי שיוצג בדוח, במהלך השנה האחרונה הוגשו **511** פניות, כשמתוכן **367** תלונות, המהוות עלייה של למעלה מ-**47%** ממספר התלונות שהוגשו במהלך השנה הקודמת. נתון זה, מצטרף למגמת עלייה מתמשכת מאז הקמת גוף הנציבות, וניתן לזקוף זאת, כך על פי תפיסתי, לעלייה במודעות הציבור לעבודת הנציבות ולהעמקת היכרותו לפועלה, כמו גם לשיתוף הפעולה הפורה עם כלל הגופים המבוקרים.

התלונות בוררו על ידי צוות מקצועי ומסור, כך שבכ-**90%** מהתלונות, הסתיים הטיפול במהלך שנת הפעילות הרלוונטית, וניתנה בהן החלטה לגופו של עניין, כשהזמן הממוצע לביור תלונה עמד על כ-**35.5** ימים בלבד. **79** מהתלונות נמצאו מוצדקות, שיעור המהווה גידול של כ-**93%** מסך התלונות שנמצאו מוצדקות במהלך שנת הפעילות הקודמת.

במסגרת התלונות שהוגשו בשנה החולפת, טיפלה הנציבות במגוון כשלים נקודתיים ומערכתיים, בתחומי משפט שונים, ובכלל זה – שמירה על זכויות חשודים ונאשמים; שמירה על נקיון כפיים וטוהר המידות של מייצגי המדינה בערכאות; ייעול עבודת הגופים המבוקרים והגברת השקיפות בפעילותם מול האזרח; הקפדה על מתן מענה מנומק לאזרח תוך זמן סביר; ייעול ממשקי עבודה בין הגופים המבוקרים לצורך טיפול יעיל בפניות הציבור; צמצום הליכים ומכשולים בירוקרטיים שהיוו חסם בפני האזרח בענייניו מול מייצגי המדינה, וכיו"ב.

כלל ההמלצות ניתנו ביחס לגופים המבוקרים, על פי חוק, על ידי הנציבות. עם זאת, ניתנו אף המלצות הנוגעות לגופים שאינם חוסים תחת הביקורת, וזאת בשל חשיבותן ואופיין של סוגיות שהועלו במסגרת בירור התלונות, שעל אף חסמי החוק, לא היה ניתן לדמום מולן.

כמו כן, השנה, לראשונה, נדרשתי ליתן המלצות לנקיטת צעדים מנהליים שונים כנגד מייצגי מדינה, אשר בהתנהלותם נפלו פגמים חמורים, כמו גם להמליץ על פתיחה בחקירה מקום בו נוכחתי כי הדבר נדרש.

לא פעם, מדובר בהמלצות, אשר מימושן כרוך בקשיים לא מעטים בשל הצורך בשינוי נהלים שהיו טבועים ושגורים לאורך שנים אצל הגופים המבוקרים. עם זאת, על בסיס שיתוף פעולה, הבנה ושיח פורה שהתפתח בשנתיים האחרונות, בין הנציבות לגופים אלו, נעשו שינויים, לעיתים בולטים וניכרים, מתוך הכרה כי הדברים נעשים לטובת אינטרס משותף של חיזוק שלטון החוק והגברת אמון הציבור במערכת המשפט.

להלן יפורטו מספר המלצות אופרטיביות ואופן יישומן על ידי הגופים המבוקרים (ראו פירוט בפרקים 2-3).

בהמשך להמלצתי בפני פרקליט המדינה להוציא הנחיה מערכתית שתבחן סוגיית המשך שירותו של שוטר שהורשע בבית משפט או בהליך משמעתי בעבירת שיבוש מהלכי משפט, הודיעני הפרקליטות על תמיכתה בהמלצה זו והעברתה למפכ"ל משטרת ישראל (דאז).

בעקבות המלצתי לתקן ולחדד הנחיות פרקליט המדינה בכל הנוגע לחקירה ולהעמדה לדין בעבירות מין בהעדר שיתוף פעולה מצד נפגע העבירה, הודיעני הפרקליטות כי בימים אלה ממש, הופצה טיוטת הנחיה סופית, שעתידיה בקרוב להפוך לנוהל מחייב, אשר יש בו כדי לאמץ את המלצתי בעניין זה.

בעקבות המלצתי להורות על הפסקת נוהל פסול שהשתרש בקרב טועני מעצרים ואשר הוביל להחזקת חשודים במעצר לא חוקי, הודיעני ראש אגף החקירות והמודיעין במשטרת ישראל (להלן: "ראש אח"מ"), כי הופצה הנחייה לכלל גורמי החקירות בארץ, המדגישה את הוראות הדין בעניין זה ואת החשיבות על הקפדתן.

בעקבות תלונות רבות שנתבררו בנציבות והחלטותי בעניינן, הודיעני מנהלת המחלקה לחקירות שוטרים (לעיל ולהלן: "מח"ש"), כי מונתה פרקליטה בכירה כאחראית על תחום העררים במח"ש, אשר תפקידה לוודא כי החומרים הנדרשים על פי חוק, יועברו ממח"ש למחלקת עררים, בתוך הזמן הקבוע לכך וללא עיכובים.

בעקבות המלצתי לתקן הנחיות היועץ המשפטי לממשלה, באופן שיכלול במפורש זכויות חשודים בהליכי הסדר מותנה, הודיעני היועץ המשפטי לממשלה על יישום המלצתי. דברים דומים נמסרו על ידי ראש יחידת ההסדר המותנה במשטרת ישראל.

בחינת המשך פעילותם של שוטרים ששיבוש מהלכי משפט

חקירה והעמדה לדין בעבירות מין בהעדר שיתוף פעולה מצד נפגע העבירה

הפסקת נוהל המאפשר החזקת חשודים במעצר לא חוקי

הגדרת אחראי במח"ש על תחום העררים

שמירה על זכויות חשודים בהסדרים מותנים

בעקבות המלצתי על הוצאת הנחיה אשר תבחן פעילותם של שוטרים שמתנהל בעניינם הליך בגין אלימות ותקיפת אזרחים, באופן שלא יבואו במגע עם אזרחים, עד לקבלת החלטה בעניינם, הודיעני מפכ"ל המשטרה (דאז) על קבלת ההמלצה.

בעקבות המלצתי להורות על העברת דברי מתלוננים בעבירות מין במסגרת ראיון רפואי שנערך במכון לרפואה משפטית לתביעה, לצורך בחינה האם מדובר בחומר חקירה שיש להעבירו להגנה, הודיעני הפרקליטות על קבלת המלצה זו.

בעקבות כשלים חוזרים ונשנים שהתגלו בהעברת החומרים הנדרשים, על פי חוק, למחלקת עררים, על ידי גורמי תביעה עירוניים, והחלטותיי בעניין זה, גובש במחלקה להנחיית תובעים מוסמכי היועץ המשפטי לממשלה (להלן: "**המחלקה להנחיית תובעים**") ובמחלקת עררים, נוהל עבודה המסדיר את ממשק העבודה בין שתי המחלקות.

בעקבות המלצתי כי הודעה לחשוד על סגירת תיק חקירה נגדו על ידי הפרקליטות, תימסר לו בד בבד עם קבלת החלטת הסגירה, ללא קשר להעברת התיק למשטרת ישראל, הודיעני פרקליט המדינה, כי תוצא הנחייה חדשה, לפיה, ככלל, עם קבלת ההחלטה על גניזת התיק בפרקליטויות המחוז הפליליות, יישלח מכתב יידוע לחשוד ולמתלונן על ידי הפרקליטות, וזאת בטרם העברת התיק למשטרה.

בעקבות המלצתי בפני פרקליטות המחוז להורות למשטרה לחקור ההאשמות העולות מתלונה כנגד איש חינוך החשוד בהטרדת קטינות, הודיעני הפרקליטות על פתיחת חקירת משטרה בנושא.

בחינת המשך פעילותם של שוטרים שמתנהל בעניינם הליך בגין אלימות ותקיפת אזרחים

תיעוד ראיון רפואי עם מתלוננים בעבירות מין במכון לרפואה משפטית והעברתו לתביעה

חריגה בלתי סבירה ממסגרת הזמנים הנתונה לבחינת ערר

אופן סגירת תיק נגד חשוד

פתיחת חקירה כנגד איש חינוך החשוד בהטרדת קטינות

**נקיטת צעדים
מנהליים נגד
תובעת שנפלו
פגמים חמורים
בהתנהלותה**

בעקבות המלצתי לנקוט בצעדים מנהליים כנגד פרקליטה אשר נפלו פגמים חמורים בהתנהלותה, הודיעני פרקליט המדינה כי הפרקליטה זומנה לשימוע שנערך בפניו ונרשמה נזיפה בתיקה האישי.

כן מומשו במהלך השנה החולפת חלק נכבד מההמלצות שניתנו על ידי במהלך שנת 2017, כפי שיפורט בהרחבה בפרק 3 לדוח זה.

בנוסף לבירורן השוטף של התלונות, הנציבות ממשיכה ופועלת להגברת מודעות הציבור וחשיפתו לפועלה של הנציבות ולכלל סמכויותיה, על מנת להביא לגידול בשיעור התלונות המוגשות לנציבות, ובכך להגביר את יכולתה לתקן ולשפר ליקויים, נקודתיים ומערכתיים, הדבקים בהתנהלותם של הגופים המבוקרים.

לצורך כך, מתפרסמות באופן שוטף באתר היחידה תמציות החלטות ועיקרי המלצות, אשר מעלות סוגיות חשובות הרלוונטיות לציבור בכללותו.

כמו כן, בכוונת הנציבות להמשיך ולקדם את הצעתה לתיקון חוק נציבות תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות, תשע"ו-2016 (לעיל ולהלן: "**חוק הנציבות**" או "**החוק**"), כפי שהוגשה בשנת 2017 לשרת המשפטים, בין היתר, על מנת להסיר את חסמי הפרסום החלים כיום על פעילות היחידה, כמו גם לעגן בחוק את מעמדה של הנציבות, את דרכי פעולתה ואת סמכויותיה.

הנני סמוך ובטוח כי גם בשנה הפעילות הבאה, תניב פעילותה של הנציבות הישגים רבים, הן בתחום העזרה לפרט והן ברמה המערכתית, באופן שיוביל לשיפור ולייעול העבודה של הגופים המבוקרים ולהגברת אמון הציבור במערכת המשפט בישראל.

תמצית מנהלים |

הנציבות החלה לפעול ביום 1.4.2014 מכוח מסמך עקרונות עליו חתמו שרת המשפטים דאז, ציפי לבני, והיועץ המשפטי לממשלה דאז, יהודה וינשטיין. החל מאוגוסט 2016 פועלת הנציבות מכוח חוק הנציבות, אשר קובע את העקרונות לפעילותה ואת סמכויותיה.

ייעודה של הנציבות הוא בירור תלונות המוגשות ביחס להתנהלות הגופים המבוקרים, לצורך שיפור עבודתם וחיזוק אמון הציבור בהם, שהינם כאמור הכוחות המפעילים את גלגלי החוק כנאמני הציבור.

הנציבות פועלת בשיתוף פעולה עם הגופים המבוקרים, ובמסגרת החוק, יוזמת וממליצה על תהליכים ודרכי פעולה, לרבות חיזוק, שינוי, שיפור וייעול תהליכי עבודה. הנציבות עוקבת אחר יישום המלצותיה.

עובדי הנציבות שואפים למצוינות בעבודתם, תוך הקפדה על מקצועיות, יושרה ואובייקטיביות בבירור התלונות, על-פי ערכי הנציבות.

המבוקרים

חוק הנציבות קובע כי מבוקרי הנציבות הם "מייצגי המדינה בערכאות" כהגדרתם בסעיף 1 לחוק. בהגדרה זו נכללות שש קבוצות מבוקרים עיקריות, כדלקמן:

א. פרקליטות המדינה, על כלל הפרקליטים והמתמחים הפועלים במחוזותיה ומחלקותיה.

בשלהי שנת 2018 מנתה קבוצת מבוקרים זו כ-1,000 פרקליטים וכ-380 מתמחים.

ב. חטיבת התביעות המשטרית, לרבות תביעות תעבורה והתובעים הפועלים ביחידות אלו.

בשלהי שנת 2018 מנתה קבוצת מבוקרים זו כ-438 תובעים הנכללים בחטיבת התביעות הפליליות וכ-208 תובעים במערך תביעות התעבורה.

ג. טועני מעצרים

מדובר בטועני מצערים של המשטרה בבתי המשפט, העותרים להארכת מעצר חשודים ו/או בקשות לצווים שונים הנדרשים לצרכי חקירה.

ד. עורכי דין המחזיקים ייפוי כוח מטעם היועץ המשפטי לממשלה.

בשלהי שנת 2018 מנתה קבוצת מבוקרים זו כ-672 עורכי דין ומתמחים.

ה. תובעים המחזיקים כתב הסמכה מטעם היועץ המשפטי לממשלה.

בשלהי שנת 2018 מנתה קבוצת מבוקרים זו כ-180 תובעים הפועלים במשרדי הממשלה ובתאגידים סטטוטוריים, וכ-356 תובעים הפועלים מכוח דיני התכנון והבניה והתביעה העירונית. בסה"כ כוללת קבוצת מבוקרים זו, נכון להיום, כ-536 תובעים המוסמכים לפעול מכוח סעיף 12(א)(1)(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב – 1982 (להלן: "חוק סדר הדין הפלילי").

ו. היועץ המשפטי לממשלה

בסך הכל, על פי הנתונים הנ"ל, קבוצת המבוקרים של הנציבות כוללת כ-3,235 תובעים. כן מבקרת הנציבות חוקרי משטרה כמצוין לעיל, תובעי רשות המיסים, וגופים נוספים המייצגים את המדינה, על פי חוק, בהליכים המתבררים בערכאות.

(להלן: "הגופים המבוקרים").

תמצית הדוח |

עם סיום שנת 2018 מוצג לפניכם דוח הפעילות והצגת פעילות הנציבות על היבטיה השונים בשנה החולפת. **הדוח כולל 4 פרקים:**

הפרק הראשון

סוקר את פעילות הנציבות ונוהל הטיפול בבירור תלונות פרטניות (עמודים 25-72 לדוח). בפרק זה נכללים, בין היתר:

נתונים מספריים לגבי שנת 2018, כדלקמן:

הוגשו **511 פניות**, שהן **כ-43 פניות** בממוצע בחודש.

הטיפול **ב-472 פניות**, שהן **כ-92%** מהפניות שהוגשו, הסתיים בשנת 2018.

367 מהפניות שהוגשו, הוגדרו **כתלונות** (יתר הפניות הן בקשות בירור ופניות לידיעה בלבד, כפי שיוגדר בהמשך). מתוך תלונות אלו, **ב-328 תלונות** הסתיים הבירור בשנת 2018, וזאת בנוסף ל-**41 תלונות** שהוגשו בשנת 2017 ובירורן הסתיים בשנת 2018.

סך כל התלונות בהן הסתיים הבירור בשנת 2018 עומד על 369 תלונות.

תוצאות בירור התלונות (מתוך 369 תלונות שהסתיים בירורן בשנת 2018)		
אחוז	מספר התלונות	תוצאות בירור התלונות
כ-22%	79	מוצדקות
כ-44%	164	נדחו על הסף
כ-22%	81	נדחו לגופו של עניין
כ-12%	45	הופסק בירורן

מאפייני הנילונים (מתוך 367 התלונות שהוגשו בשנת 2018)		
אחוז	מספר התלונות	מאפייני הנילונים
כ-58%	214	פרקליטות
כ-8%	30	מוסמכי ומיופי כוח מטעם היועץ
כ-2%	6	היועץ המשפטי לממשלה
כ-6%	23	תביעה משטרתית וחוקרים משטרתיים
כ-26%	94	גופים שאינם מבוקרים

סטטוס הטיפול בתלונות (מתוך 367 התלונות שהוגשו בשנת 2018)		
אחוז	מספר התלונות	סטטוס
כ-89%	328	הושלם הבירור
כ-11%	39	טרם הושלם הבירור

בגוף הדוח, ניתנים נתונים נוספים על פעילות הנציבות, ובנוסף נסקר הליך הטיפול בכל תלונה. כמו כן, ניתנות דוגמאות שיש בהן כדי להמחיש את פעילותה של הנציבות, כמו גם את הקשיים והמגבלות עמם היא מתמודדת.

הפרק השני

סוקר תלונות פרטניות המצביעות על כשלים מערכתיים החורגים מתחום אחריותו של הנילון הבודד. ליקויים וכשלים אלה נבדקו על ידי הנציבות, ובמידת הצורך ניתנה המלצה אופרטיבית בכדי להביא לתיקונם (עמודים 73-104 לדוח).

הפרק השלישי

סוקר את אופן יישום המלצות הנציב והטמעתן בשיטות העבודה של הגופים המבוקרים (עמודים 105-120 לדוח).

הפרק הרביעי

מציג את האתגרים המרכזיים העומדים בפני הנציבות לקראת שנת הפעילות הבאה, וכן את תכנית הפעילות של הנציבות לשנים 2019-2020 (עמודים 121-123 לדוח).

פרק 1 | סקירת מבנה הנציבות ואופי פעילותה

א | מבוא

- הנציבות כוללת, על פי המבנה הארגוני הקיים היום, 5 עורכות דין, 2 מתמחים, סטודנט ובת שירות.
- הנציבות אחראית על בירורן של תלונות המוגשות על ידי הציבור. עד לחקיקת חוק הנציבות, היה רשאי כל גורם להגיש תלונה לנציבות, לרבות גופים ממשלתיים, עמותות וחברות. עם חקיקת החוק, הוגבלה זכות הגישה לנציבות רק לאדם הרואה עצמו נפגע במישרין ממעשה או ממחדל של מייצג המדינה בערכאות שנעשה אגב טיפולו בעניין מסוים במסגרת תפקידו (סעיף 12(א) לחוק).
- תלונות יכולות להגיע לנציבות מגורמים נוספים, לרבות, שרת המשפטים והיועץ המשפטי לממשלה (סעיף 12(ב) לחוק).
- התלונות המוגשות לנציבות מתייחסות הן להתנהלות כללית (מעשה או מחדל) של הגופים המבוקרים, הן להתנהלות של נושא משרה ספציפי הנמנה עם מבוקרי הנציבות (פרקליט, תובע משטרתי, מיופה-כוח וכיו"ב), וההתנהלות היא בניגוד לחוק או בלא סמכות חוקית או בניגוד למנהל תקין או שיש בה משום התנהגות בלתי ראויה.
- פרק זה יסקור את מאפייני הפונים והנילונים במהלך שנת 2018 (1.1.2018 - 31.12.2018) (להלן: "**תקופת הפעילות הרלוונטית**"), הנושאים השונים בהם עסקו הפניות, הפניות שהוגשו בהתפלגויות שונות ותוצאות בירור התלונות שבירורן הושלם. כן יוצגו בפרק זה דוגמאות של התלונות שטופלו בנציבות במהלך השנה החולפת, שיהיה בהן כדי ללמד על עבודת הנציבות ועל הקשיים והמגבלות המלווים אותה בפעילותה.

ב | נתונים מספריים

ב1 | סיווג סוגי התלונות

במהלך שנת 2018 התקבלו בנציבות **511 פניות**.

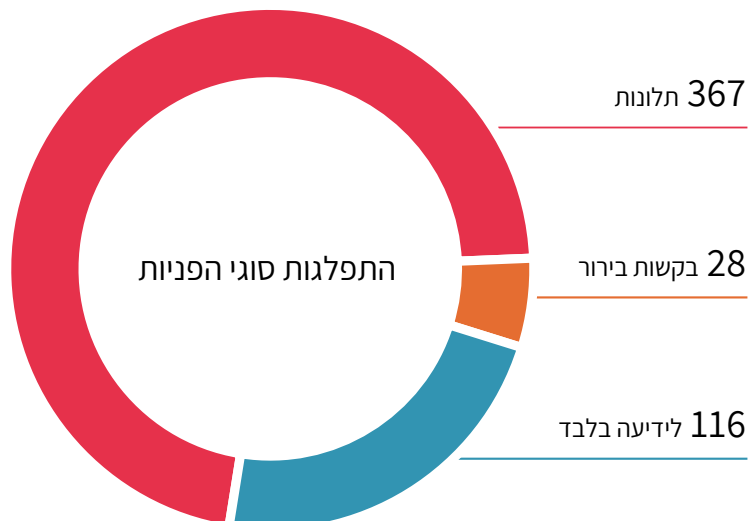
רובן המכריע של הפניות, הן **תלונות** שהוגשו על ידי אדם או גוף שראה עצמו נפגע בשל התנהלותו של אחד מהגופים המבוקרים. שאר הפניות עניינן בקשות בירור או פניות לידיעה בלבד, לפי החלוקה הבאה:

367 תלונות, שהן כ-**72%** מהפניות שהוגשו בתקופת הפעילות הרלוונטית, הוגשו על ידי אדם או גוף שראה עצמו נפגע בשל התנהלותו של אחד מהגופים המבוקרים.

28 בקשות בירור, שהן כ-**5%** מהפניות שהוגשו בתקופת הפעילות הרלוונטית, עניינן היה קבלת מידע, כגון, שאלות של פונים פוטנציאליים באשר לסמכות הנציבות. מענה הנציבות לבקשות בירור אלו הוביל לעיתים להגשת תלונה מפורטת, ככל שהמענה לבקשת הבירור תמך בכך.

116 פניות, שהן כ-**23%** מהפניות שהוגשו בתקופת הפעילות הרלוונטית, נשלחו לנציבות לידיעה בלבד.

תרשים א' | התפלגות סוגי הפניות

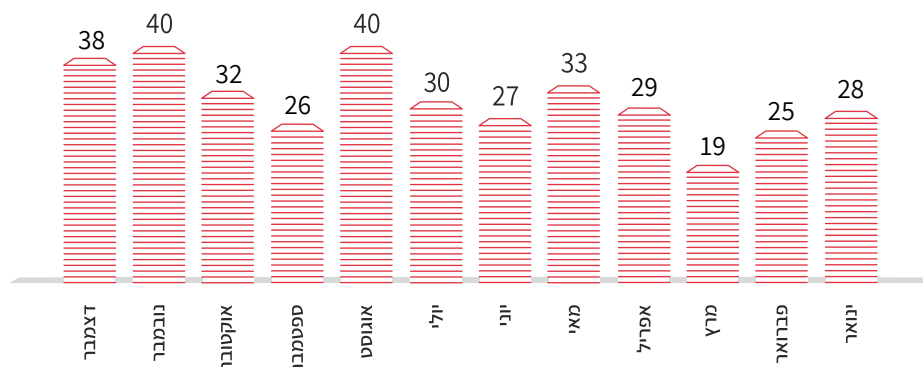

כל אזכור בהמשך הפרק ל"תלונות" מתייחס ל – **367 התלונות** שנפתחו בנציבות במהלך שנת 2018, קרי כלל הפניות שהוגשו **למעט** בקשות בירור ופניות לידיעה בלבד.

ב|2 התלונות שהוגשו לנציבות בחלוקה חודשית

כאמור, במהלך שנת 2018 הוגשו לנציבות **367** תלונות. בממוצע, הוגשו **כ-31 תלונות בחודש**. תרשים ב' להלן מציג את התפלגות התלונות שהוגשו לנציבות בחלוקה חודשית.

תרשים ב' | התפלגות הפניות שהוגשו לנציבות בחלוקה חודשית

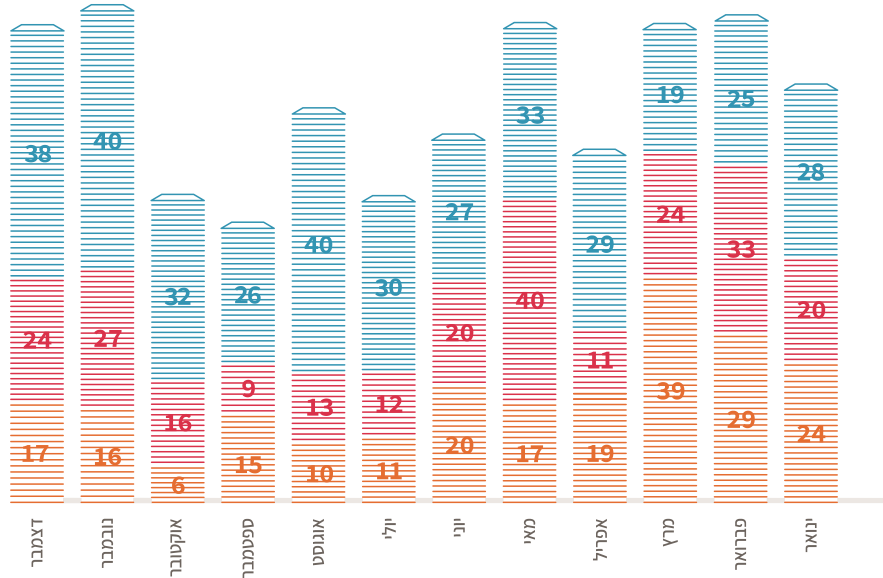

מתרשים ב' נראה כי מספר התלונות המוגשות לנציבות עולה על 25 תלונות לחודש (למעט חודש מרץ), וכי בניגוד לשנים קודמות – אין ירידות חדות בחודשים בהם חלו חגי ומועדי ישראל או פגרת בתי המשפט.

תרשים ג' להלן כולל את תרשים ב' ואת שנים 2016-2017, ומציג את השינוי במספר התלונות שהוגשו לנציבות על בסיס חודשי בשלוש השנים האחרונות:

תרשים ג' | השוואה בין מספר התלונות שהוגשו במהלך השנים
2016, 2017 ו-2018 בחלוקה לחודשי השנה

2018 2017 2016

כפי שניתן לראות, השנה חלה עליה משמעותית בשיעור התלונות שהוגשו לנציבות ביחס לשנים קודמות, וכאמור, שיעור זה התבטא בעלייה של למעלה מ-47% מסך התלונות שהוגשו בשנת הפעילות הקודמת.

מעבר לעובדה, כי עליה בשיעור התלונות מאפשרת ביקורת רחבה יותר ביחס להתנהלות הגופים המבוקרים, עלייה זו אף מאפשרת לנציבות לזהות תופעות אשר חוזרות על עצמן בתלונות השונות, ולטפל בהן באופן מערכתי, על פי הצורך.

יודגש, כי השוואת נתונים זו אינה חפה מקשיים, נוכח שינויים רבים שחלו בעבודת הנציבות בשנים האחרונות, ובכללם – חילופי נציבים; מעבר ממסמך עקרונות מכוחו פעלה הנציבות מיום הקמתה, לחוק הנציבות שנכנס לתוקפו במהלך שנת 2016; קיומו של שיתוף פעולה פורה בין הנציבות לגופים המבוקרים במהלך השנתיים האחרונות, וכיו"ב.

ייתכן כי שינויים אלו השפיעו, במידת מה, על שיעור התלונות שהוגשו לנציבות במהלך השנים.

יחד עם זאת, נראה כי עם הזמן, מבססת הנציבות מעמדה כגוף ביקורת עצמאי בנוף המשפטי, אשר ביכולתו לבחון התנהלות הגופים המבוקרים, תוך מתן מענה מקיף לפונים ותיקון הליקויים הנדרשים, העולים מבירור התלונות המוגשות לנציבות.

ב|3 תלונות שהוגשו לפני תקופת הפעילות הרלוונטית

בנוסף לבירור פניות שהתקבלו במהלך שנת 2018, טיפלה הנציבות ב-41 תלונות שהוגשו במהלך שנת 2017 ושהטיפול בהן לא הסתיים עד לשנת הפעילות הרלוונטית. הטיפול בכל תלונות אלה הסתיים במהלך שנת 2018.

בסך הכל טיפלה הנציבות במהלך שנת 2018 ב-408 תלונות.

369 תלונות מתוכן, שהן כ-90% מסך התלונות בהן טיפלה הנציבות בתקופת הפעילות הרלוונטית, הסתיים במהלך שנה זו.

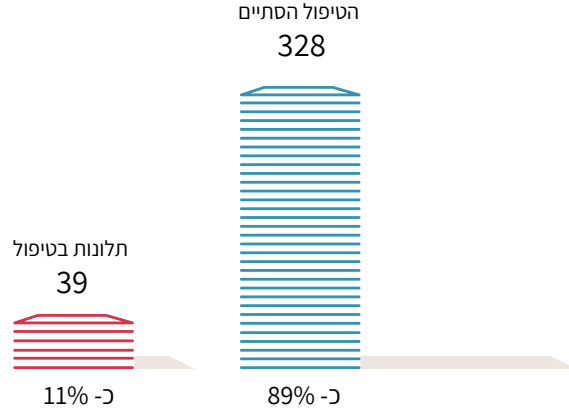
ב|4 התפלגות סטטוס הטיפול בתלונות

במהלך שנת 2018 התקבלו בנציבות **367 תלונות.**

328 תלונות מתוכן, שהן כ-89% מהתלונות – הושלם הטיפול בהן במהלך שנת 2018;

39 תלונות מתוכן, שהן כ-11% מהתלונות – יימשך הטיפול בהן בשנת 2019, במקביל לתלונות שיוגשו במהלך שנה זו.

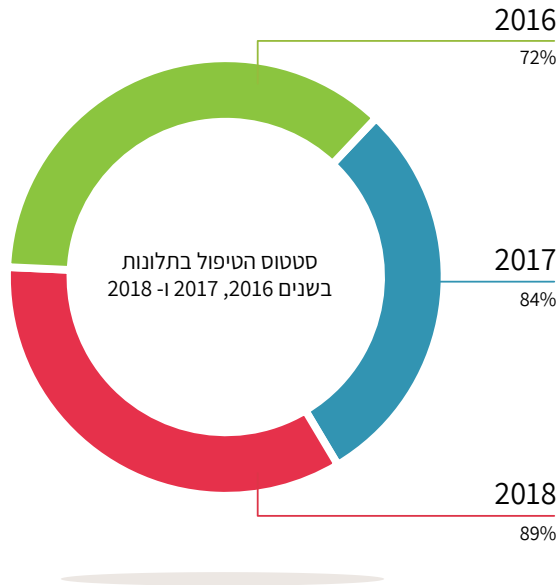
תרשים ד' | התפלגות סטטוס הטיפול בתלונות

לשם השוואה, בשנת 2016 הוגשו לנציבות 223 תלונות, כשבמהלך אותה שנה הסתיים הטיפול ב-161 תלונות מתוכן (כ-72%); ובשנת 2017 הוגשו לנציבות 249 תלונות והסתיים הטיפול ב-208 תלונות מתוכן (כ-84%).

תרשים ה' | התפלגות סטטוס הטיפול בתלונות בשנים 2016, 2017 ו-2018

מספר התלונות שהושלם בירורן מתוך סך התלונות שהתקבלו באותה שנה

ג | הפונים

בהתאם לחוק הנציבות, מוסמכת הנציבות להידרש לבירורן של תלונות במקרים הבאים:

- כאשר הוגשה תלונה לנציבות על ידי אדם הרואה עצמו נפגע במישרין ממעשה של מייצג מדינה בערכאות במסגרת מילוי תפקידו.
- כאשר שרת המשפטים או היועץ המשפטי לממשלה מבקשים לברר עניין מסוים. כמו כן, השנה, לראשונה, הועברו לנציבות תלונות על ידי שופטים שסברו כי התעורר לפניהם עניין במהלך ניהול המשפט, אשר מחייב בדיקה של התנהלות מייצגי המדינה בערכאות.

ג1 | פילוח הפונים בשנת 2018 לפי אישיות משפטית

מתוך 367 התלונות שהוגשו לנציבות במהלך שנת 2018:

360 תלונות, שהן כ-**98%** מכלל התלונות, הוגשו על ידי אדם פרטי, בהתאם לחלוקה הבאה:

300 תלונות, שהן כ-**83%** מכלל התלונות, הוגשו על ידי פונים שאינם מיוצגים.

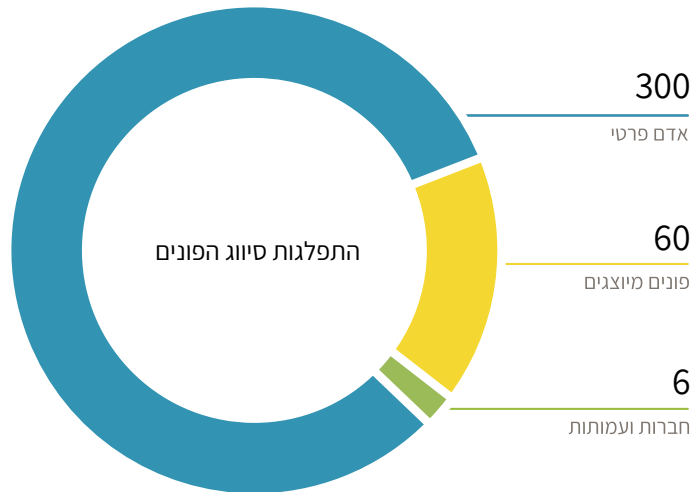
60 תלונות, שהן כ-**17%** מכלל התלונות, הוגשו על ידי פונים מיוצגים על ידי עורכי דין.

6 תלונות הוגשו על ידי תנועות ועמותות;

1 תלונה הוגשה על ידי חברת כנסת.

תרשים ו' להלן מסכם את התפלגות סיווג הפונים לנציבות בתקופת הפעילות הרלוונטית.

תרשים ו' | התפלגות סיווג הפונים

ג|2 תלונות שהועברו לטיפול הנציבות מלשכת שרת המשפטים ומגורמים נוספים

מתוך כלל התלונות שהוגשו לנציבות בתקופת הפעילות הרלוונטית:

- 1** תלונה הועברה לנציבות מהיחידה לפניות הציבור במשרד המשפטים.
 - 2** תלונות הועברו לנציבות מלשכת שרת המשפטים.
- בסה"כ מדובר ב-3 תלונות שהועברו לנציבות על ידי גופים אחרים.

ד | הנילונים

על פי חוק הנציבות, הגורמים המבוקרים על ידי הנציבות כוללים, כאמור, שש קבוצות עיקריות, כדלקמן:

א. פרקליטות המדינה, על מחוזותיה ומחלקותיה, על כלל הפרקליטים והמתמחים הפועלים ביחידות אלו.

ב. חטיבת התביעות המשטרית, הכוללת הן את חטיבת התביעות הפליליות, והן את מערך תביעות התעבורה.

ג. טועני מעצרים.

ד. עורכי דין המחזיקים ייפוי כוח מטעם היועץ המשפטי לממשלה.

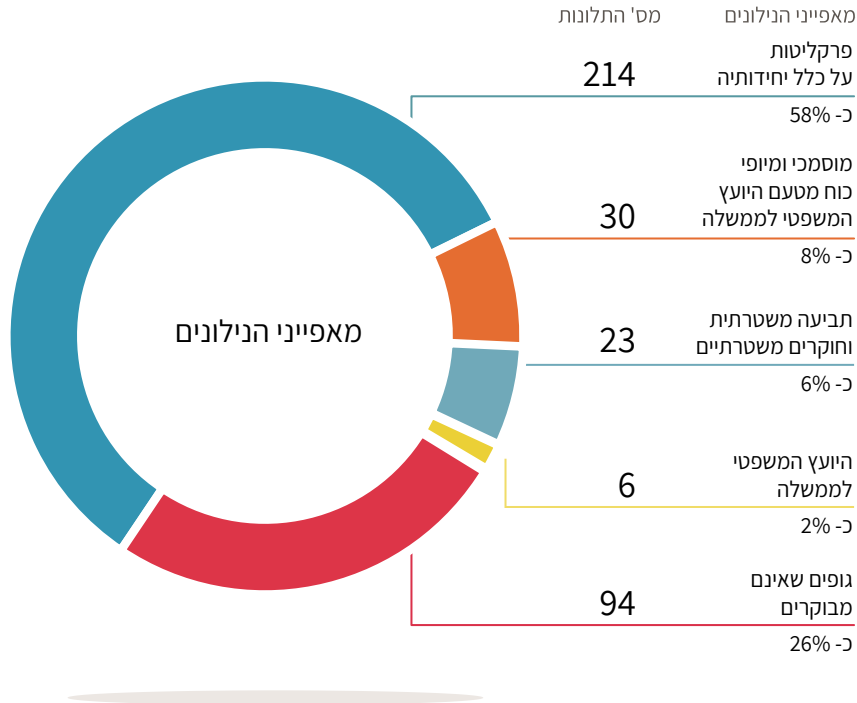
ה. תובעים המחזיקים כתב הסמכה מטעם היועץ המשפטי לממשלה, הכוללים תובעים במשרדי ממשלה ובתאגידים סטוטוריים, תובעים מכוח דיני תכנון ובנייה ותובעים עירוניים.

ו. היועץ המשפטי לממשלה.

כאמור, לנציבות מבוקרים נוספים מכוח חוק הנציבות, לרבות חוקרים משטריים וכל גורם נוסף המייצג את המדינה, על פי דין, בהליך המתברר בערכאות, כמו למשל יועצים משפטיים בשירות בתי הסוהר המייצגים המדינה בעתירות אסירים, ותובעים מטעם נציבות שירות המדינה, המייצגים את המדינה בפני בית הדין למשמעת.

תרשים ז' להלן מציג את התפלגות התלונות שהוגשו לנציבות בתקופת הפעילות הרלוונטית בהתייחס לגורם המבוקר.

תרשים ז' | התפלגות התלונות ביחס לגורם המבוקר

עיון בתרשים ז' מעלה, כי מתוך **367** התלונות שהתקבלו בנציבות בשנת 2018:

214 תלונות, שהן כ-**58%** מכלל התלונות, הוגשו ביחס לפרקליטות, כשמתוכן:

89 תלונות (כ-**42%**) התייחסו להתנהלות יחידות בפרקליטות המדינה, לרבות המחלקה לחקירות שוטרים (מח"ש), המחלקה הכלכלית, המחלקה להנחיית תובעים, המחלקה למשפט עבודה, מחלקת עררים, לשכת פרקליט המדינה ועוד.

125 תלונות (כ-**58%**) התייחסו לפרקליטות על מחוזותיה השונים (צפון, חיפה, ירושלים, מרכז, תל אביב ודרום).

30 תלונות, שהן כ-**8%** מכלל התלונות, התייחסו להתנהלותם של מיופי כוח ובעלי כתב הסמכה מטעם היועץ המשפטי לממשלה.

6 תלונות, שהן כ-**2%** מכלל התלונות, הוגשו ביחס ליועץ המשפטי לממשלה.

- 23** תלונות, שהן כ-6% מכלל התלונות, הוגשו ביחס לתביעה המשטרית וחוקרים משטריים.
- 94** תלונות, שהן כ-26% מכלל התלונות, הוגשו ביחס לגופים שאינם מבוקרים על ידי הנציבות.

ה | גיבוש ממצאים, מסקנות והכרעה

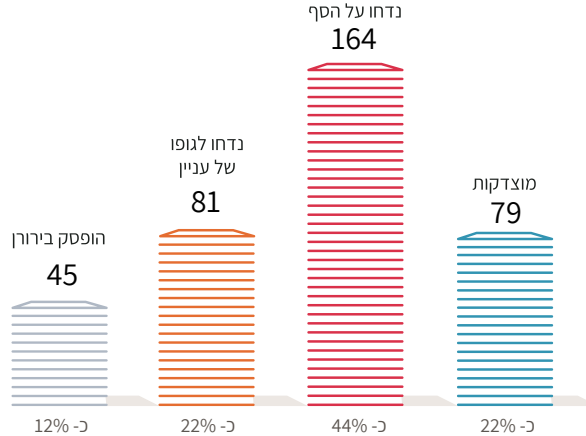
ממצאי הבירור שמתקבלים בכל תלונה מגובשים למסמך הכרעה, בהתאם לאחת החלופות הבאות:

1. **קבלת התלונה כמוצדקת** - במצב בו ממצאי הבירור העלו שהתלונה מוצדקת באופן מלא או חלקי, בין אם כלפי נילון מסוים, ככל שקיים כזה, ובין אם כלפי יחידה מסוימת בגופים המבוקרים, כאשר נמצא פגם הנוגע להתנהלות מערכתית.
 2. **דחיית התלונה על הסף** - במצב בו מתקיים אחד מתנאי הסף הקבועים בחוק, שאינו מאפשר את בירור התלונה, כפי שיפורט בהמשך פרק זה.
 3. **דחיית התלונה לגופו של עניין** - במצב בו ממצאי הבירור העלו שלא נפל פגם בהתנהלות הנטענת ולכן התלונה אינה מוצדקת.
 4. **הפסקת בירור התלונה** - במצב בו במהלך בירור התלונה מתגלה חסם שאינו מאפשר את המשך הליך הבירור, או שעניין התלונה בא על תיקונו בעקבות התערבות הנציבות או מטעם אחר.
- יצוין, כי החלטות אלו מלוות לעיתים בהמלצה אופרטיבית, הניתנת מקום בו מצא הנציב להמליץ על הצורך בתיקון ליקוי מערכתי שהעלה הבירור, וכן על הדרך והמועד לתיקונו.

תרשים ח' להלן מציג את התפלגות התלונות שניתנה בהן החלטה בשנת 2018. יוער, כי בפרק זה, יתייחסו הנתונים לכל התלונות שניתנה בהן החלטה בשנת 2018 - בין אם הוגשו בשנת 2018 ובין אם הוגשו בשנת 2017.

בסך הכל: 369 תלונות שניתנה בהן החלטה בתקופת הפעילות הרלוונטית.

תרשים ח' | התפלגות התלונות שניתנה בהן החלטה בשנת 2018

עיון בתרשים מעלה כי מתוך **369** התלונות שניתנה בהן החלטה בתקופת הפעילות הרלוונטית:

79 תלונות (כ-22%) נמצאו מוצדקות

164 תלונות (כ-44%) נדחו על הסף

81 תלונות (כ-22%) נדחו לגופו של עניין

45 תלונות (כ-12%) בירורן הופסק

ה'1 תלונות שבוררו ונמצאו מוצדקות

בתקופת הפעילות הרלוונטית נמצאו מוצדקות **79** תלונות, המהוות כ-22% מכלל התלונות שניתנה בהן החלטה בשנה זו. **26** תלונות מתוכן נמצאו מוצדקות עם המלצה אופרטיבית בצידן.

לשם ההשוואה, בשנת **2016** נמצאו מוצדקות **16** תלונות, שהיוו כ-8% מכלל התלונות שניתנה בהן החלטה באותה שנה, כשהחלטה **אחת** מתוכן לוותה בהמלצה אופרטיבית בצידה; ובשנת **2017** נמצאו מוצדקות **41** תלונות, שהיוו כ-14% מכלל התלונות שניתנה בהן החלטה באותה שנה, כש-**13** החלטות מתוכן לוו בהמלצה אופרטיבית.

להלן התפלגות 79 התלונות שנמצאו מוצדקות במהלך שנת 2018:

62	תלונות התייחסו לפרקליטות;
9	תלונות התייחסו לתובעים המחזיקים בהסמכה או בייפוי כוח מטעם היועץ המשפטי לממשלה;
7	תלונות התייחסו למשטרה, ובכלל זה - התביעה המשטרית ויחידת ההסדר המותנה;
1	תלונות התייחסו ליועץ המשפטי לממשלה.

החלטות הנציב המלוות בהמלצות אופרטיביות מפורטות בהרחבה בפרק 2 לדוח זה.

דוגמאות לתלונות שבוררו ונמצאו מוצדקות

דוגמה א' (295/17) |

סנגורית הלינה כנגד התנהלות תחנת משטרה ומח"ש, לאחר ששוטרים תקפו את מרשיה, יוצאי העדה האתיופית, ללא כל הצדקה, ופתחו כנגדם תיקים פליליים.

סנגורית פנתה לנציבות בשם מרשיה, שני צעירים יוצאי העדה האתיופית, חיילת ובחור צעיר אשר סיים מכינה קדם צבאית ונכון למועד התלונה שירת כחייל קרבי בצנחנים.

על פי התלונה, בעת בילוי משותף של השניים, הותקף הבחור על ידי מאבטח במועדון בו ביקר, ובתגובה התקשר למשטרה והזעיקה למקום. כשהגיעה הניידת והבחור ביקש להראות לשוטרים את המאבטח אשר היכה אותו זמן קצר קודם לכן, השוטרים גיחכו ועזבו את המקום.

בהמשך, התקשר הבחור בשנית למוקד המשטרה, אך לא זכה להתייחסות עניינית. רק בשיחתו הרביעית, נשלחה שוב ניידת משטרה למקום, והבחור התבקש לעלות לניידת.

במהלך הנסיעה, משהבין שאין בכוונת השוטרים לטפל בתלונתו, החל הבחור לפחד,

ביקש לבטל את התלונה ועזב את הניידת ביוזמתו. אז, השוטרים דלקו אחריו, הכו אותו, אזקו אותו והובילו אותו לתחנת המשטרה.

חברתו של הבחור, אשר הבחינה בנעשה וניסתה לסייע לו, נאזקה אף היא ונעצרה למשך הלילה. במהלך הלילה סבלה מכאבים עזים, וכל בקשותיה לקבלת טיפול רפואי סורבו. גדולה מזו, שוטרי התחנה מנעו הימנה להתפנות לשירותים במשך כל אותו הלילה.

ואם בכך לא די, כנגד השניים נפתחו תיקים פליליים בחשד להפרעה לשוטר במילוי תפקידו. היינו, מקורבנות עבירה הפכו לחשודים.

לטענת הסנגורית, על אף שבתיק החקירה קיימות ראיות המעידות כי מרשיה לא ביצעו כל עבירה וכי יש לסגור התיקים בעניינם, במשך למעלה משנה וחצי לא נתקבלה כל החלטה בעניינם, באופן שפגע משמעותית ביכולתם להמשיך לנהל את שגרת חייהם.

לאחר קבלת התייחסות הגורמים הרלוונטיים קבע הנציב בהחלטתו כי מדובר בתלונה **מוצדקת**.

הנציב ציין בהחלטתו כי "לא ניתן להסכין עם המתנה ארוכה שכזו. מדובר בשני צעירים נורמטיביים, יוצאי העדה האתיופית, שהושפלו על ידי שוטרים, הבחור אף הוכה על ידי השוטרים, ובסופו של יום גם נאזקו כאחרוני העבריינים, הכל בכל, לאחר שההינו להתלונן נגד "שומרי הסף" במועדון, שאמור היה להיות פתוח לכלל הציבור".

חרף פניותיה הרבות של הסנגורית, במשך שנה וחצי, לא התקבלה כל החלטה בעניין מרשיה, ורק בעקבות בירור התלונה על ידי הנציבות הוחלט על סגירת התיק כנגד הבחור, ועילת הסגירה שונתה בעניינו מ"חוסר עניין לציבור" ל"היעדר אשמה פלילית".

כמו כן, משנתברר שהשיהוי הממושך בטיפול בתיק היה ללא הצדקה, הועברה בעניין הערה פיקודית מצד אגף החקירות והמודיעין לתחנת המשטרה.

עשיית שימוש בהליך מעצר עד תום ההליכים כ"מנוף" להשגת הסדר טיעון.

סנגור התלונן בנציבות כי לאחר 34 ימים בהם שהה מרשו במעצר, במסגרתו נחקר על ידי כוחות הביטחון, הועבר התיק לפרקליטות המחוז, אשר החליטה להגיש נגדו כתב אישום בגין ביצוע עבירה על פי סעיף 211 לפקודת המכס (נוסח חדש).

עם הגשת כתב האישום, הגישה הפרקליטות בקשה למעצר עד תום ההליכים. עם זאת, כשעתיים לאחר מכן, במסגרת הסדר טיעון, טענו הצדדים לשחרורו של הנאשם לאלתר לביתו.

בעת בו נתבקש בית המשפט לעצור את הנאשם עד תום ההליכים המשפטיים, נתגבש הסדר טיעון בין הצדדים, בו היה מוחזר כי אם יודה הנאשם בעבירה שיוחסה לו, במסגרת הסדר הטיעון – עבירה שלא בגינה נעצר ונחקר במשך 34 ימים על ידי שירותי הביטחון – ישוחרר לאלתר ממעצרו. לטענת הסנגור, הבקשה למעצר עד תום ההליכים הוגשה על מנת "לשכנע" הנאשם להסכים להסדר הטיעון.

לאור דברים אלה, ביקש הנציב לברר כיצד זה שהפרקליטות ביקשה לשחרר נאשם ממעצר, למרות ששעתיים קודם לכן, ביקשה מבית המשפט להאריך את מעצרו של הנאשם עד תום ההליכים המשפטיים בעניינו. הכל בכל, מבלי שחל כל שינוי בראיות שנצברו בתיק.

הפרקליטות טענה בתגובתה, כי יש לדחות את הפניה על הסף ממספר טעמים, וביניהם, מהטעם שהטענות נוגעות רובן ככולן לשיקול הדעת של התביעה ומהטעם שהטענות חותרות תחת התנהלות בית המשפט והסנגור שייצג את הנאשם באותה העת.

לגופו של עניין, טענה הפרקליטות כי הסדר הטיעון הינו פרי הסכמות שגובשו בין ב"כ הצדדים. מקום בו הצדדים לא היו מגיעים להסכמות כאמור, כתב האישום היה מנוסח אחרת. לגישתם, משמדובר היה בנאשם שהנו תושב השטחים, הרי שהיה קיים קושי ניכר להבטיח התייצבותו למשפט. נתון זה הקים עילה לבקשת המדינה לעצור הנאשם עד תום ההליכים המשפטיים בעניינו.

הנציב דחה טענות הפרקליטות וקבע בהחלטתו כי "**הבקשה למעצר עד תום ההליכים הוגשה לבית המשפט על מנת "לקדם" הסדר טיעון בין הצדדים, וליתר דיוק, כ"מנוף" לקבלת הסכמת הנאשם להסדר הטיעון.**"

הדברים מתחדדים נוכח הסכמת הצדדים, במסגרת הסדר הטיעון, כי יושת על הנאשם, בין היתר, מאסר בפועל של 34 ימים – מניין הימים בו כבר שהה הנאשם במעצר, עת נחקר על ידי גורמי הביטחון, שלא בגין העבירה שיוחסה לו בכתב האישום.

נראה על כן, כי הבקשה לעצור את הנאשם עד תום ההליכים, נתבקשה מסיבות שונות מאלו המנויות בסעיף 21 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), תשנ"ו-1996 (להלן: "**חוק המעצרים**").

הלכה פסוקה היא כי עובדת היותו של נאשם תושב השטחים, אינה יוצרת לכשעצמה חשש להימלטות, ובמיוחד נכון הדבר, כשקיימים נתונים שביכולתם להפריך חשש זה, כפי שהיה במקרה דנן (כגון יכולתו של הנאשם להפקיד ערובה, עבודתו של הנאשם שעיקרה בישראל ועוד).

בענייננו, הדברים מקבלים נופך מיוחד לנוכח העובדות הבאות: א. תוך זמן קצר ביותר, כשעתיים, היה בכוחו של הנאשם להפקיד סכום של 100,000 ש"ח. ב. הנאשם החזיק בהיתר שהייה בישראל במשך כשנה וחצי קודם למעצרו; ג. לנאשם אינטרסים כלכליים משמעותיים בישראל; ד. הנאשם חף מעבר פלילי.

המשא ומתן שהתקיים, לכאורה, בין הצדדים, קודם הצגתו לבית המשפט, אינו בבחינת משא ומתן שניתן לקיימו. בנסיבות המתוארות לעיל, היה בבקשה למעצר עד תום ההליכים כדי לאיין הסכמתו הנכוחה של הנאשם להסדר הטיעון.

נוכח כל האמור לעיל, קבע הנציב כי הטענות בעניין בקשת המעצר עד תום ההליכים **מוצדקות.**

| דוגמה ג' (75/18)

מסירת מידע שגוי להגנה ולבית המשפט וחיסוי "ראיית זהב" מההגנה.

בתלונה שהוגשה לנציבות הלין סנגור על התנהלות הפרקליטות, במהלך משפט הוכחות בבית המשפט המחוזי, בסיומו הורה בית המשפט על זיכוי מרשו מעבירת השוד שיוחסה לו.

בין היתר, גרס הסנגור כי הפרקליטות הטעתה את ההגנה ואת בית המשפט משהסתירה קביעות מהימנות קודמות בעניינו של המדובב, אשר היה "עד מפתח" בפרשה, וטען לסימוני ידיים מפלילים מצידו של הנאשם. כן הלין הסנגור, כי

הפרקליטות הסתירה את עובדת קיומה של תצפית לתא המעצר, ונמנעה מלגבות עדויות מהשוטרים התצפיתנים, אשר אף לא אחד מהם ראה את סימוני הידיים להם טען המדובב.

הפרקליטות בתגובה דחתה טענות הסנגור, וציינה כי בחינת השתלשלות העניינים מלמדת כי התביעה פעלה לפי שיקול דעתה המקצועי, כדי לקיים את תעודות החיסיון הקיימות בתיק, תוך התייעצות והסתמכות על חוות דעת מומחי התוכן במשטרה בעניין מדובבים.

להלן יפורטו עיקרי ממצאי הבירור:

מסירת מידע שגוי להגנה ולבית המשפט

טענה זו התמקדה בהחלטה שיצאה מלפני בית המשפט, שהורתה למאשימה לגלות מידע בדבר קביעות מהימנות של בתי משפט ביחס למדובב במקרים קודמים.

תחילה, הודיעה התובעת לב"כ הנאשם, כי "**בתיקים בהם העיד המדובב, לא נקבעו ממצאי מהימנות לגביו**". בהמשך המשפט, כך על פי התלונה, **מידע זה התברר כשגוי**.

בהתייחסותה הראשונה, טענה הפרקליטות כי תשובתה ניתנה על בסיס מידע שהועבר אליה על ידי גורמי המשטרה, האחראים על הפעלת המדובבים, ואשר ברשותם המידע על פעילותם.

בהתייחסות מאוחרת יותר של הפרקליטות לתלונה נטען, כי המידע שהועבר כלל לא היה שגוי, וכי יש להבחין בין קביעה לפיה עד לא דייק – דבר שעלול לקרות גם בשל טעות שארעה בתום לב – לבין קביעת חוסר מהימנות, שלמעשה מלמדת על חוסר תום לב מצדו של העד ועל רצון להסתיר אמת או לשקר.

הנציב דחה עמדת הפרקליטות, בציינו כי "**עד תביעה זה שלא דייק בעדותו, הינו בבחינת עד שמהימנותו פגומה**".

עוד קבע הנציב, כי תשובת המאשימה, כמו גם הצהרתה לבית המשפט ולהגנה – הייתה שגויה. מדובר היה בקביעת מהימנות, אשר ראוי היה כי תעבור לעיון ההגנה, כנדרש על פי החלטת בית המשפט, ולמצער – לעיון בית המשפט, כפי שנעשה מאוחר יותר.

בנסיבות אלה, קבע הנציב, כי הטענה מוצדקת וכי נפל פגם בהתנהלות הפרקליטות בעניין זה.

חיסוי "ראיית זהב" מההגנה

עיקר התלונה התמקד בטענת הסנגור, לפיה חומר הראיות העלה בבירור כי המדובב שיקר בבית המשפט ביחס לקיומם של סימוני ידיים מפלילים מצדו של הנאשם. לכך הצטרפה העובדה, כי אף לא אחד מהשוטרים התצפיתנים ראה את הסימונים להם טען המדובב.

כל אלה, כך על פי התלונה, היו ידועים למאשימה עוד קודם להגשת כתב האישום. אך במקום להימנע מהגשתו, היא פעלה למנוע את גילוי השקרים, בין היתר, על ידי הסתרת עובדת קיומה של תצפית לתא המעצר תחת תעודת חיסיון והימנעות מגביית עדויות מהשוטרים התצפיתנים, בזמן אמת.

הפרקליטות בהתייחסותה טענה כי המאשימה לא סברה שהמדובב אינו דובר אמת, ועל כן, ממילא לא ביקשה להסתיר זאת. המאשימה, כך על פי התגובה, פעלה לקיום תעודת חיסיון, אשר חסתה גם על התצפית, כחלק משיטות ואמצעים בהם נעשתה פעולת הדיבוב.

הנציב דחה טענה זו וקבע כדלקמן:

משהיה ידוע למאשימה, כי אף לא אחד מהתצפיתנים ראה את אותם סימני ידיים מפלילים להם טען המדובב - סימנים שהיו בבחינת אבן נגף בהגנת הנאשם - היה עליה לשקול להסיר את תעודת החיסיון ולהביא לעיון ההגנה חומר חקירה מהותי וחשוב זה או לחזור בה מכתב האישום.

חלף זאת, דבר קיומה של התצפית - על עדויות השוטרים שאיישו את העמדה - לא נגלה להגנה. "ראיית זהב" זו נחשפה, בסופו של יום, "בשגגה", והעצימה טיעוני הסנגור, שהובילו בסופו של יום לזיכוי הנאשם, ובכך מנעו הרשעת אדם בעבירת פשע חמור.

לא לה מצטרפת העובדה, כי הפרקליטות נמנעה מלגבות עדות מהשוטרים התצפיתנים, עד לעיצומו של המשפט. הימנעות זו, מגביית עדויות מהותיות, בטח להגנת הנאשם, בזמן אמת, מתחברת בעבותות לכשל שנפל בחסיון התצפית המאוישת בשוטרים, שלא הבחינו בנטען על ידי המדובב.

באלה הדברים, קבע הנציב, כי נפל פגם חמור בהתנהלות הפרקליטות באי חשיפתה את עצם קיומה של התצפית, שהינה, כאמור, בבחינת "ראיית הזהב" עבור ההגנה, כמו גם בהימנעותה מגביית עדויות השוטרים שצפו לתוך תא

הדיבוב בזמן אמת.

נוכח הפגמים שהתגלו בבדיקת התלונה, המליץ הנציב בפני פרקליט המדינה להפיק הלקחים המתאימים ולרענן ההנחיות הרלוונטיות למניעת הישנות מקרים דומים בעתיד.

| דוגמה ד' (122/17)

תלונות סנגורים על התנהלות בלתי קבילה של טועני מעצרים בבית משפט, המובילה למעצרי שווא.

סנגורים פנו לנציבות בתלונה כנגד התנהלות טועני המעצרים בהליכי מעצר. לטענתם, קיים פער משמעותי בין הצהרותיה של המשטרה, לפיהן יש הכרח לעצור את החשוד על מנת לבצע פעולות חקירה דחופות, לבין הדברים הנכוחים שמתרחשים בפועל.

על פי התלונה, לא פעם הצהרות המשטרה בדבר פעולות החקירה המחייבות את המשך מעצרו של החשוד התגלו כלא מדויקות. פעמים, בתקופת המעצר לא התבצעו כל פעולות חקירה. פעמים, פעולות החקירה שבשלבן התבקש המעצר התבררו בדיעבד ככאלה, שניתן היה לבצען גם כשהחשוד משוחרר או נמצא תחת תנאים מגבילים.

על מנת לתמוך בתלונתם, הציגו הסנגורים, בין היתר, מקרה של בחור נורמטיבי בשנות העשרים לחייו, ללא עבר פלילי, אשר נעצר בגין חשד לביצוע עבירה של סחר בסמים. המשטרה הגישה בקשה להורות על מעצרו של החשוד לחמישה ימים בשל חשש לשיבוש הליכי חקירה.

בהתייחסותה של היועצת המשפטית למשטרה צוין, כי על פי החוק, הנציבות מנועה מלברר תלונה זו. כמו כן, צוין, כי לאחר בדיקה של התיק גופו, נחה דעתה של היועצת המשפטית כי אין בסיס לטענות הסנגורים. שכן, לאורך תקופת המעצר, נעשו שורה של פעולות חיוניות לחקירה. עוד מצאה היועצת המשפטית, כי קיים מתאם מלא בין הפעולות שנעשו לבין מה שהוצהר לבית המשפט, וכי פרקי הזמן בהם שהה העצור במעצר נוצלו כדין.

בבירור התלונה עלה, כי המשטרה הגישה שלוש בקשות להארכת מעצר. בבקשה הראשונה להארכת מעצר לתקופה של 5 ימים, ציין טוען המעצרים כי קיימות 6

פעולות חקירה הצריכות להתבצע בשעה שהחשוד שוהה במעצר. על פי קביעת בית המשפט, שנענה חלקית לבקשה והאריך המעצר ב-4 ימים, רק פעולה אחת ויחידה הייתה בת שיבוש והצריכה את המשך הארכת מעצר.

בדיון בבקשה הנוספת של המשטרה להארכת מעצר לתקופה של 4 ימים נוספים, חזר בית המשפט וקבע, כי רק הפעולה שצוינה בדיון הראשון הינה בת שיבוש. בית המשפט הורה על הארכת מעצר של החשוד ביומיים נוספים.

בקשת המעצר השלישית הוגשה למרות שיום קודם לכן הושלמה פעולת החקירה, שעליה נשענה החלטת בית המשפט להאריך את מעצר החשוד בישיבות בית המשפט הקודמות כאמור.

הנה נא, בקשת המעצר השלישית הוגשה שלא בהתאם להחלטת בית המשפט. פעולת החקירה היחידה שהעלתה חשש לשיבוש נסתיימה יום קודם לכן. כבר במועד זה – עם סיום פעולת החקירה ששימשה בסיס להארכות המעצר, כאשר לא נמצאו ראיות מפלילות בעקבות הבדיקה – היה מקום לשקול בחיוב שחרורו של החשוד, או לחילופין, להביאו עוד באותו היום לפני בית המשפט.

דבר זה לא נעשה, ותחתיו נערכה בקשת מעצר שלישית ליומיים נוספים, אשר מתעלמת מהחלטות קודמות שיצאו מפני בית המשפט בעניין זה, ומבלי שנוספו ראיות חדשות, שלא היו בידי המשטרה עד לאותו מועד. דברים אלה מקבלים יתר הבלטה נוכח העובדה, כי ביום הגשת בקשת המעצר השלישית, נתנה המשטרה הסכמתה לשחרור החשוד למעצר בית, מבלי שהתקיים בסופו של יום דיון בבקשת המעצר בבית המשפט.

הדברים מקבלים משנה תוקף, עת מדובר בהארכת מעצרו של בחור צעיר נורמטיבי, נעדר עבר פלילי, ששהה במעצר לא לו, מספר ימים.

באלה הדברים מצא הנציב כי התלונה מוצדקת.

תמונת דברים זו, במקרה הספציפי הנדון, מתיישבת למגינת הלב, עם טענת הסניגורים כנגד התנהלות טועני המעצרים בהליכי המעצר.

החלטת הנציב הועברה לעיונו של ראש אח"מ.

אי שמירה על זכויות נפגעת עבירה במסגרת ניהול הליך כנגד בן זוגה לשעבר, אשר הואשם בתקיפתה.

פונה הלינה בפני הנציבות על התנהלותה של יחידת התביעות, לאחר שזו, לטענתה, לא שמרה על זכויותיה כנפגעת עבירה, במסגרת תיק שנוהל נגד בן זוגה לשעבר, בעקבות אלימות שהפעיל נגדה.

בתלונתה ציינה הפונה, כי על אף ניסיונותיה הרבים ליצירת קשר עם התובעת, זו סירבה להיפגש עמה ולקבל את המסמכים הרפואיים שהיו בידיה, ואשר העידו על מצבה הפיזי והנפשי נוכח התקיפה. כן ציינה הפונה, כי התביעה הגיעה להסדר טיעון מקל עם הנאשם, בלשון המעטה, וזאת מבלי שידעו אותה על כך ומבלי שנתבקשה להגיש תצהיר נפגעת עבירה, כנדרש על פי דין.

המתלוננת הוסיפה בתלונתה, כי היחס אותו קיבלה במשרדי התביעה היה מנוכר ומשפיל, וכי פגישתה הראשונה עם התובעת נעשתה בתום ההליך המשפטי, רק אז גילתה על "ריכוך" כתב האישום ועודכנה בתוצאות המשפט.

יחידת התביעות ציינה בהתייחסותה, כי התביעה המשטרית מכירה את חוק זכויות נפגעי עבירה, תשס"א-2001 (להלן: "**חוק זכויות נפגעי עבירה**") על בוריו וכי הוא נר לרגליה. לגוף העניין, צוין, כי התביעה עדכנה את המתלוננת בתוצאות הדיון, וכן הגיבה לבקשתה לקבל העתק מכתב האישום המתוקן ומגזר הדין.

באשר למסמכים הרפואיים, אשר הציגה המתלוננת לתובעת בפגישתן לאחר המשפט, טענה התובעת, כי לא היה בהם כדי לשנות את התמונה. מדובר בבעיות פיזיות שונות, אשר לא ניתן להוכיח קשר סיבתי ביניהן לבין מעשי הנאשם.

אשר לגזירת דינו של הנאשם קודם עדכונה של המתלוננת ו/או בקשת הצהרת נפגעת עבירה מטעמה, ציינה יחידת התביעות כי ביום הדיון בבית המשפט, ניסתה התובעת לשוחח טלפונית עם המתלוננת מספר פעמים, ללא הצלחה. כן נכתב, כי על אף זכותה של הנפגעת להביע עמדתה על פי חוק, במקום בו צצות בעיות ראייתיות, שומה על התובע לפעול במקצועיות ולקבל החלטה מושכלת, גם אם היא לא עולה בקנה אחד עם רצון קורבן העבירה.

הנציב דחה טענות אלה.

סעיף 8 לחוק זכויות נפגעי עבירה קובע, כי נפגע עבירה זכאי לקבל מידע אודות זכויותיו, על הדרך שבה מתנהל ההליך, ועל השלב שבו הוא מצוי. כן מתייחס הסעיף,

בין היתר, לזכאותו של נפגע עבירה שביקש זאת, להיות מיודע על ידי התביעה על שלבים בהליך הפלילי בקשר לעבירה שממנה נפגע, ובכלל זה – גיבוש והגעה להסדר טיעון.

הפונה התקשרה פעם אחר פעם ללשכת התביעה, אך לא היה מענה. כשהיה מענה, הובטח שיחזרו אליה – ולא חזרו. בקשותיה לקביעת פגישה עם התובעת נענו בסירוב, וממילא, כך גם ניסיונותיה להעביר לה מסמכים רפואיים קודם גזירת דינו של הנאשם.

אף אם נלך לשיטת התובעת, כי ניסתה לשוחח עם הפונה טלפונית מספר פעמים ללא הצלחה – ניסיונות אלה נעשו רק ביום הדיון בבית המשפט.

משחזרה הפונה טלפונית למשרדי הלשכה, נאלצה לגלות, כי ההליך כבר הסתיים בהסדר טיעון, במסגרתו הודה הנאשם בכתב אישום מתוקן. הסברים נוספים קיבלה הפונה רק יום למחרת, עם הגעתה ללשכה, ולאחר המתנה ארוכה. אין לקבל דברים אלה.

הנציב קבע בהחלטתו כי על התביעה היה לשוחח עם הפונה ולאפשר לה להביע עמדתה זמן סביר קודם הדיון, כמו גם לקבל ולבחון המסמכים שהיו בידה.

עם כל הכבוד למענה החלקי שקיבלה הפונה במשרדי הלשכה, מטיבה הייתה התובעת לו מצאה מקום לפגוש את הפונה בעצמה, או לחילופין, לקבוע לה פגישה עם תובע מוסמך אחר שיהא בכוחו להסביר לה את המצב המשפטי והעובדתי בתיק.

ראוי היה להציג בפני הפונה את כתב האישום המקורי שהוגש כנגד הנאשם, כמו גם את כתב האישום שתוקן לקראת הצגת הסדר הטיעון בבית המשפט.

ראוי היה לאפשר לפונה להגיש הצהרת נפגעת עבירה מטעמה לבית המשפט, קודם גזירת דינו של הנאשם.

ובטח, שקודם לכל, ראוי היה להסביר לפונה מהן זכויותיה על פי חוק זכויות נפגעי עבירה, עליו שמעה לראשונה רק לאחר תום ההליך.

העובדה כי אלה לא נתקיימו, עד לאחר סיום המשפט, על אף ניסיונותיה החוזרים של המתלוננת ליצור קשר עם התביעה, ואף לאחר הגעתה למשרדי הלשכה – אינה עולה בקנה אחד עם תכלית הוראות החוק האמור.

בנסיבות אלה, קבע הנציב כי לא נשמרו זכויות המתלוננת כנפגעת עבירה, ומצא את התלונה מוצדקת.

פונה הלין כי פרקליט בפרקליטות המחוז השתמש בתפקידו ובתוארו הארגוני לצורך קידום ענייניו האישיים.

פונה הלין כנגד פרקליט, בטענה כי ניצל את תפקידו והיכרותו עם גורמי אכיפת החוק, תוך התערבות בחקירת משטרה, לצורך סיוע לבת משפחתו בעניין אישי. על פי התלונה, הפרקליט שידל את אחייניתו של הפונה להגיש נגדו תלונה במשטרה. לאחר הגשת התלונה, כך הפונה, יצר הפרקליט קשר עם החוקרים בניסיון לשנע את החקירה, תוך ניצול מעמדו וקשריו ארוכי השנים עם תחנת המשטרה המדוברת. הפרקליט בהתייחסותו ציין כי לא פנה למשטרה בתיק זה כפרקליט, אלא רק כאזרח, וכן ציין בפני החוקרים מפורשות כי מדובר בתלונה של קרובת משפחה. פרקליטת המחוז, אשר התייחסה אף היא לתלונה, ציינה בהתייחסותה כי מוטב היה לו הפרקליט היה נמנע מלטפל בעניין. יחד עם זאת, לגישתה, משהפרקליט הבהיר לגורמי אכיפת החוק שמדובר בעניין משפחתי ופנייתו אינה קשורה לתפקידו, האחרון פעל כמצופה ממנו. הנציב דחה עמדה זו.

סעיף 9 לקוד האתי לפרקליטי המדינה קובע כי "הפרקליט ישתמש בסמכויות תפקידו, במעמדו ובתוארו הארגוני, לשם מילוי תפקידו בלבד".

ובהמשך, בסעיף 10 לקוד האתי: "הפרקליט יימנע מטיפול בכל עניין, לרבות הופעה בבית המשפט, בנסיבות שעלולה להיווצר בהן מראית עין של משוא פנים או ניגוד עניינים".

עוד קובע הקוד האתי, בסעיף 14, כי: "הפרקליט יקפיד להשתמש בסמכויות המצויות בידו רק למטרות שלשמן נמסרו לו, באופן ראוי, מושכל ובמידה הנדרשת".

במקרה נשוא התלונה, הפרקליט פנה לחוקר המשטרה, תוך ניצול היכרותם רבת השנים, לצורך קידום עניין משפחתי שהיה מצוי בחקירה. בהמשך, יצר קשר אישי עם חוקרת משטרה אחרת, לצורך קבלת המענה המבוקש על ידיו.

החוקרים אשר טיפלו בתיק נשוא התלונה, העידו בפני הנציב, כי לו היה מדובר באזרח ולא בפרקליט, אותו אזרח לא היה נענה על ידיהם והיה נדרש שלא לפנות בשנית.

הנציב הדגיש בהחלטתו, כי תפקידו ומעמדו של הפרקליט, במקרה זה, שימשו אותו לצורך קידום ענייניו האישיים וכי המענה שניתן לו על ידי החוקרים, ניתן לו רק על בסיס היכרותו ומעמדו מתוקף תפקידו בפרקליטות.

הבהרותיו של הפרקליט, עת פנה לגורמי אכיפת החוק, כי מדובר בעניין משפחתי ואין הפנייה קשורה לתפקידו, יש להן מקום ומשקל. אולם אין בהן כדי להקהות הפגם שנפל בהתנהלותו של הפרקליט.

הילכך, קבע הנציב שהתלונה מוצדקת.

הנציב מצא להטעים את עמדתה של פרקליטת המחוז, כי מוטב היה לפרקליט להימנע מלטפל בתיק נשוא התלונה, והמליץ לחדד את נהלי הפרקליטות האוסרים על שימוש של פרקליט בתפקידו בפרקליטות לצורך קידום ענייניו האישי.

| דוגמה ז' (49/18)

פגמים חמורים בהתנהלות הפרקליטות בניהול תיק רצח בבית המשפט המחוזי.

סנגורים הלינו בפני הנציב נגד פרקליטות בכירות, בגין התנהלותן בתיק רצח נגד נאשמת, שלבסוף הסתיים בהסדר טיעון, במסגרתו הורשעה הנאשמת בעבירה של מתן אמצעים לביצוע פשע בלבד ושחררה לאלתר לאחר ששהתה במעצר למעלה משלוש שנים.

הפרקליטות בהתייחסותה לתלונה דחתה את טענות הסנגורים מכל וכול וטענה כי התנהלות הפרקליטות במהלך ניהול המשפט הייתה מקצועית ועניינית. כל ההחלטות והפעולות שבוצעו, נעשו בהתבסס על שיקול הדעת המקצועי והמשפטי של כלל הגורמים המטפלים ובאישור פרקליט המחוז, מקום שאישור כזה נדרש.

הנציב בהחלטתו מצא לקבל, בין היתר, את הטענות הבאות:

הוצאת מוצג מחזקת בית המשפט ללא אישורו/או ידיעתו

לטענת הסנגורים, הפרקליטות הוציאו מחזקת בית המשפט מוצג ללא אישורו/או ידיעתו. יתרה מכך, הפרקליטות לא יידעו את בית המשפט, כי המוצג אשר הוצא מתיק בית המשפט, ללא בקשה מתאימה, יצא אף מידי הפרקליטות ונשלח למז"פ במטה הארצי בירושלים.

הפרקליטות טענה בתגובה, כי מדובר בבירורים מותרים כדי לבחון היתכנות של הבאת ראיות הזמה הרלוונטיות למשפט.

הנציב דחה טענה זו וקבע כי עריכת בירורים מקדימים לצורך הבאת ראיות הזמה אינה מכשירה את הוצאתו של מסמך מחזקת בית המשפט, מבלי יידועו של בית המשפט בדבר, וממילא, מבלי קבלת אישורו לכך.

הדברים מקבלים משנה תוקף נוכח העובדה, שהמסמך שהוצא מחזקת בית המשפט נשלח על ידי הפרקליטות, בצירוף מסמכים נוספים, למז"פ, ואף זאת ללא יידועו של בית המשפט וללא קבלת אישורו, הכל בכל, במהלך פרשת ההגנה, למשמעות עובדה זו.

בהמשך הדיון, ורק לאחר שבית המשפט הורה לתביעה להחזיר את המוצג עוד באותו היום לבית המשפט, הצהירה הפרקליטה המטפלת: "המוצג לא ברשותנו, העברנו את זה כבר לגרפולוג. מעבדת המז"פ נמצאת בירושלים". על כך השיב בית המשפט: **"איך עשיתם דבר כזה? העברתם מוצג לגרפולוג בלי ידיעת בית המשפט? היעלה על הדעת?"**.

על כך קבע הנציב כי:

"דברים אלו שהועלו עלי פרוטוקול בית המשפט, מבליטים האמור לעיל ומעוררים תחושה בלתי נוחה של התנהלות לא ראויה, שהיה בה כדי להסתיר ולחסות פעולות תביעה במהלך פרשת ההגנה, מעיני ההגנה ומעיני בית המשפט.

חשוב לציין, דבר שגור ומקובל הוא כי צדדים למשפט, בין אם התביעה או ההגנה, מבקשים מבית המשפט לעיין במוצג בית המשפט, אם משום שהעתק המוצג איננו בידם, או משום שמבקשים הם לאמת העתק המוצג שברשותם עם המוצג המקורי שברשות בית המשפט. בית המשפט, ככלל, נענה לבקשות שכיחות שכאלה.

שונה הדבר בעניין הוצאת מוצג מבית המשפט והעברתו לגורם שלישי על ידי התביעה או ההגנה. הוצאת מוצג בית משפט מרשות בית המשפט לגורם שלישי, ללא אישור מפורש של בית המשפט, הינו מעשה פסול בתכלית.

בקשה להעברת מוצג בית משפט מסיבה כלשהיא לגורם שלישי, מחייבת הגשת בקשה מפורשת ומנומקת לבית המשפט, מדוע נדרש, במהלך המשפט – בוודאי במהלך פרשת ההגנה – הוצאת המוצג מרשות בית המשפט ולשם מה.

בקשה מעין זו צריכה להיות נתונה לידיעת הצדדים כולם. שכן, מדובר במוצג בית משפט שאינו עוד של מי מהצדדים – לא של התביעה ולא של ההגנה – כולו בשלמותו הינו מוצג של בית המשפט."

הצהרת עובדות לא מדויקות בפני בית המשפט

לטענת הסנגורים, בעת דיון בבקשת ההגנה, ממנה עלה בבירור כי נדרשה מהנאשמת דגימת כתב יד באמצעות מילוי טופס ביקורים, הסתירו הפרקליטות המטפלות מבית המשפט ומההגנה את העובדה שהן פנו לשב"ס, שלושה ימים קודם לכן, בבקשה לקבל דגימות מכתב ידה של הנאשמת לצורך השוואת כתבי יד.

הפרקליטות הצהירו בבית המשפט שלא שוחחו עם אף אחד מהגורמים בשב"ס וכי הן לא ביקשו דגימות מכתב ידה של הנאשמת. דברים אלו התבררו כחסרי כל יסוד.

לטענת הפרקליטות, הדברים שנמסרו לבית המשפט התבססו על זיכרון של הפרקליטות המטפלות באשר לתוכן פנייתן לשב"ס, מבלי שעמדה לנגד עיניהן התכתובת עם שב"ס. עם חזרת הפרקליטות למשרדן בתום הדיון, שבו האחרונות ובדקו את התכתובת האמורה, ובעקבות בדיקה זו עלה הצורך להבהיר לבית המשפט כי תשובת הפרקליטות לבית המשפט ביחס לפנייה שנעשתה לשב"ס, לא הייתה שלמה. על כן, למחרת, הוגשה לבית המשפט הודעת הבהרה.

הנציב קבע בעניין זה, כי למרות דברים נחרצים שנמסרו על ידי הפרקליטות לבית המשפט, הרי שמ"הודעת הבהרה ובקשה למתן צו לקבלת מוצגים" הוחווז, כי **בניגוד להצהרות הפרקליטות בפני בית המשפט**, נערכה שיחה טלפונית עם היועצת המשפטית של שב"ס באותו מחוז, בעקבותיה אף נשלח מייל מהפרקליטות המטפלות ליועצת המשפטית, במסגרתו ביקשו הראשונות "**לקבל מכתבים בכתב ידה של האסירה מתיק האסיר שלה לצורך השוואת כתבי יד**".

לאמור, הפרקליטות המטפלות הצהירו בצורה שאין ממנה, במסגרת הדיון, לשאלות בית המשפט עובדות לא מדויקות.

כאמור לעיל, הפרקליטות הצהירו שלא שוחחו עם אף אחד משב"ס וכי הן לא ביקשו דגימות מכתב ידה של הנאשמת, אלא, כלשונו, הייתה להן בדיקה בנושא אחר מול שב"ס ("רצינו לדעת עם מי היא יושבת בתא"). דברים אלו התבררו כחסרי כל יסוד. כאמור בהודעת ההבהרה מטעמן, הפרקליטות שוחחו עם יועמ"ש שב"ס וביקשו במפורש "מכתבים בכתב ידה של האסירה...לצורך השוואת כתבי יד".

הפנייה לשב"ס נעשתה **שלושה ימים** בלבד לפני הדיון האמור. בנסיבות אלו, קשה לקבל הטענה, כי נשמט מזיכרון של **שתי** פרקליטות בכירות, כל אחת במקומה **ובנפרד**, כי שלושה ימים קודם לכן הן פנו **בעל-פה ובכתב** לגורם בשב"ס **בבקשה מפורשת** לקבל לידיהן דוגמאות לכתב ידה של הנאשמת.

לפיכך, קבע הנציב כי נפל פגם חמור בהתנהלותן של הפרקליטות המטפלות במסגרת התשובות שהשיבו לבית המשפט בדיון.

עם זאת, הנציב מצא כי יש, בין היתר, בהודעת ההבהרה שהוכנה על ידי הפרקליטות המטפלות כבר באותו הערב שלאחר הדיון, כדי להקהות מהתנהלותן בבית המשפט.

על המדינה להימנע מדבר בשני קולות

לטענת הסנגורים, נפל פגם בהתנהלות הפרקליטות כאשר זו עמדה בבית המשפט העליון על הדרישה להאריך את מעצרה של הנאשמת בשלושה חודשים נוספים, אך מספר שעות בודדות לאחר מכן, ביקשה את שחרורה של הנאשמת מידית וללא כל תנאי, במסגרת הסדר טיעון שגובש בין הצדדים במהלך הליך גישור.

לטענת הפרקליטות, טיעוני הפרקליטות בפני בית המשפט העליון היו בהתאם להנחייתו, לטעון בהתעלם מהליך הגישור. ומכל מקום, כל עוד לא הסתיים הליך הגישור בהסכמה, לא הייתה נפקות להצעות שהועלו על ידי בית המשפט המחוזי בהליך הגישור ובמסגרת המשא ומתן בין הצדדים.

הנציב קבע, כי מדובר בסוגיה מורכבת, שלהכרעה בה השלכות על התנהלות המדינה בהליכי גישור ובמשא ומתן לקראת הסדרי טיעון. **מבלי לדוק ולקבוע מסמרות, לעת הזו, בסוגיה כבדת משקל זו, לא ניתן בשום פנים ואופן להשלים עם התמונה העובדתית שנשקפה לעיני כל במקרה זה.**

המדינה טענה בבית המשפט העליון למסוכנות הנאשמת, מסוכנות שלא קהתה במאום לאחר כשלוש שנים בהן שהתה הנאשמת במעצר, ועתרה לבית המשפט להארכת המעצר ב-90 יום נוספים. באותו יום ממש, מספר שעות לאחר מכן, בבית המשפט המחוזי, ללא כל שינוי בנסיבות – **בעקבות סיכום משא ומתן שהלך ונתגבש קודם הדיון בבית המשפט העליון** – נסוגה המדינה בצורה גורפת מכלל עמדתה, וחזרה, למעשה, מכתב האישום בכך שהסכימה למחיקת עבירת הרצח מכתב האישום חלף הרשעה בעבירה של מתן אמצעים לביצוע פשע.

הפועל היוצא של הסכמת המדינה היה שחרורה המידי של הנאשמת ממעצרה, כשחירותה נתונה בשלמותה בידיה.

תמונה עובדתית זו מעמידה את עמדת המדינה בצורה שאינה נהירה ובלתי קבילה. בבית המשפט העליון טענה המדינה בקול רם וברור, כי מקומה של הנאשמת מאחורי חומות הכלא בשל מסוכנותה, מסוכנות שלא ניתן להפיג בדרך אחרת, שפגיעתה בחירותה של הנאשמת פחותה יותר. ואולם, שעות ספורות לאחר מכן, בשעות אחר הצהריים, בעקבות משא ומתן שהחל להתגבש טרם הדיון בבית המשפט העליון ונסתיים לאחריו, משוחררת הנאשמת לאלתר בהסכמתה המלאה של המדינה.

לא זאת אף זאת, לא ניתן לבטל, כלא כלום, עמדת הסנגורים, לפיה בקשת הארכת המעצר בבית המשפט העליון באה להבטיח הסכמת הנאשמת להצעת הגישור, לפיה חלף עבירת רצח תורשע, על פי הודאתה, בעבירה של מתן אמצעים לביצוע פשע. היה ברור לכל, כך על פי הנטען, כי ללא שחרורה המידי של הנאשמת לביתה, לא תסכים זו להצעת הגישור, כך שהמשפט ימשך כסדרו.

נוכח האמור, קבע הנציב כי בנסיבות המקרה דן ומבלי להכריע בכלל הסוגיה המורכבת, ראוי היה לפרקליטות לנהוג באופן אחר, בו לא תצטייר אליבא דכלא עלמא כמי שמדברת בשני קולות, בבית המשפט העליון כך ובבית המשפט המחוזי אחרת.

יפים לעניין זה הדברים שיצאו מלפני בית המשפט העליון: "עקרונות מנהל תקין אינם סובלים מצב שבו מדברת הרשות בשתי לשונות. רשות מנהלית אינה זיקית המשנה עורה לפי נוחיותה. חובת ההגינות המוגברת המוטלת על הרשות אינה מתיישבת עם סתירה בלתי מוסברת..." (ראה בג"צ 6781/96, פורסם בנבו).

לנוכח הפגמים החמורים שהתגלו בבדיקת התלונה, מצא הנציב, כי התלונה מוצדקת, והמליץ בפני פרקליט המדינה להפיק הלקחים המתאימים ולרענן ההנחיות הרלוונטיות למניעת הישנות מקרים דומים בעתיד.

| דוגמה ח' (422/18)

עורך דין הלין על התנהלותה של קצינה בכירה ממחלקת תביעות באגף התנועה במשטרת ישראל, אשר לטענתו, התבטאה באופן בוטה ופוגעני כלפי מערכת בתי המשפט.

עורך דין הליך כנגד קצינה בכירה ממחלקת תביעות באגף התנועה במשטרת ישראל, בטענה כי במסגרת פאנל שנערך בוועידת ישראל לבטיחות בדרכים, התבטאה האחרונה באופן שאינו ראוי, בציינה כי: "אין יום שאני לא מקבלת טלפון ממפקד או מפקדת באחת מיחידות התביעה בארץ... שמספר על החלטות הזויות בבתי הדין לתעבורה".

בהתייחסות אגף התנועה נטען, כי האחריות לפרסום ואופן הצגת הדברים בתקשורת מוטלת על כלי התקשורת המפרסם בלבד, כי המשטרה ובתי המשפט הינם גופים בעלי אינטרסים משותפים ואינם "נלחמים זה בזה". לא זאת אף זאת, המתלונן הסתמך על פרסום תקשורתי, ולא שמע בעצמו את הדברים שנאמרו.

לאחר בקשת הבהרות, נמסר על ידי אגף התנועה, כי הדברים אכן נאמרו על ידי הקצינה, בתגובה לשאלה שנשאלה, וכי אלה הובלטו עד כדי הוצאתם מן ההקשר.

הנציב קבע בהחלטתו כי לצד הזכות לחופש הביטוי, מוטלת על עורך דין החובה, כ"נאמן בית המשפט", להתבטא בכבוד בבית המשפט וכלפיו. החובה מתגברת ככל שמעמדו של עורך הדין ותפקידו בכירים יותר.

התבטאותה של הקצינה במסגרת כנס רב משתתפים מהווה התבטאות שאינה ראויה וחורגת מחובתה האמורה. במסגרת תפקידה הרם של הקצינה, היא ממונה על קציני משטרה ועורכי דין רבים. לכן, הדברים מקבלים נופך חומרה יתרה. יפה למקרה זה האמירה שאם בארזים נפלה שלהבת מה יעשו אזובי הקיר.

ההחלטה הועברה למ"מ המפקח הכללי של משטרת ישראל על מנת שיבחן להתוות דרך שיהא בה כדי להנחות שוטרים ומפקדים על התבטאות נאותה ומכובדת כלפי בית המשפט ורשויות מדינה אחרות.

נוכח כל האמור, מצא הנציב את התלונה מוצדקת.

דוגמה ט' (68/18) |

בירור תלונה בדבר תובעת אשר מסרה לעדת תביעה, מתלוננת בתיק עבירות מין, עותק מהודעתה במשטרה מספר שבועות קודם עדותה בבית-משפט, ובטרם סיימה אחותה, שאף היא הייתה מתלוננת בתיק, להעיד בפני בית-המשפט.

מי שהיה נאשם בביצוע שורת עבירות מין בבנותיו החורגות במהלך התקופה בה התגוררו תחת קורת גג אחת, וזוכה בבית-המשפט המחוזי, הלן כנגד התנהלות הפרקליטות במהלך משפטו. בין היתר, טען הפונה, כי הודעתה במשטרה של אחת המתלוננות נמסרה לידיה על ידי הפרקליטות, קודם עדותה בבית-המשפט, ובטרם סיימה אחותה, מתלוננת נוספת באותה פרשה, להעיד בפני בית-המשפט.

בהתייחסותה ציינה הפרקליטה אשר ייצגה את המדינה בהליך הפלילי נגד הפונה, כי המתלוננת זומנה לראיון הכנה לעדות במשרדי הפרקליטות, וזאת קודם למתן עדותה בבית-המשפט. עקב אילוצים אישיים, נאלצה הפרקליטה לבטל את ראיון ההכנה. בשל אי-הבנה של מתמחתה דאז, הודעה על ביטול הפגישה לא נמסרה למתלוננת, והאחרונה התייצבה במשרדי הפרקליטות.

נוכח הנסיבות, ובהן העובדה, כי מדובר בנערה כבת 20, אשר עשתה דרך ארוכה מאזור מגוריה למשרדי הפרקליטות ואמרה כי יקשה עליה להקדיש שוב יום שלם לראיון, וכן על-מנת לקדם את הפגישה העתיידית לראיון הכנה עם המתלוננת, הורתה הפרקליטה, כי יצולם למתלוננת עותק מהודאתה במשטרה, וביקשה כי המתלוננת תקרא אותו עובר לפגישתן הבאה שתקבע לצורך ראיון הכנה למתן עדות בבית משפט.

הפרקליטה הדגישה, כי המתלוננת הוזרה, כי העותק מההודאה הוא לעיניה בלבד וכי אסור לה להראותו לאיש, והמתלוננת הבטיחה כי תעשה כן.

בהחלטתו קבע הנציב, כי הלכה עקיבה ומושרשת היא, שאין ליתן בידו של עד עותק מגרסאות, מעדויות או מכל חומר רלוונטי אחר למשפט, לקחת עמו. הדברים הודגשו בהנחיית פרקליט המדינה מס' 7.13 בעניין ראיון עד.

בהנחיית פרקליט המדינה נקבע, כי במקרים חריגים, כגון במקרה בו מדובר בעד שהיקף הודעותיו נרחב ביותר או בעד חולה שאינו יכול להגיע למשרדי הפרקליטות, ניתן לאפשר לעד לקחת הודעותיו עמו לביתו, לפרק זמן מוגבל ותוך אזהרת העד שאסור לו להציג הודעות לאיש.

בעניינינו, לא ניתן לראות בנסיבות האמורות כנופלות בגדר מקרה חריג שכזה על-פי הנחיית פרקליט המדינה, אשר בגיבן נכון ומוצדק היה ליתן למתלוננת עותק מעדותה לפרק זמן בלתי מוגבל.

הילכך, קבע הנציב בהחלטתו, כי התלונה מוצדקת.

ה|2 תלונות שנדחו על הסף

סעיפים 16(א) ו-16(ב) לחוק הנציבות מפרטים את החסמים שעלולים לעמוד בפני הנציבות בבירור תלונה המוגשת אליה.

בשנת 2018 נדחו על הסף **164** תלונות, שהן כ- **44%** מהתלונות שהושלם בירורן בשנה זו.

להלן יפורטו עילות הדחיה על הסף של התלונות שניתנה בהן החלטה בשנת 2018:

- תלונה על גוף שאינו מבוקר - על פי סעיף 16(א)(1) לחוק הנציבות, לא תברר תלונה שאינה מתייחסת להתנהלות מייצגי המדינה בערכאות, כהגדרתם בסעיף 1 לחוק.

כפי שעולה מתרשים ט', עילה זו היא העילה השכיחה ביותר לדחיית תלונה על הסף, כאשר בשנת 2018 נדחו על הסף **85** תלונות שהתייחסו לגורם שאינו נמנה עם מבוקרי הנציבות, שהן כ- **52%** מכלל התלונות שנדחו על הסף בשנה זו. תלונות אלו התייחסו, בין היתר, למערכת בתי המשפט, למשרדי ממשלה שונים, לעורכי דין פרטיים, חוקרי משטרה ועוד.

- קיומו של הליך תלוי ועומד - על-פי סעיף 16(א)(4) לחוק הנציבות, לא תתברר תלונה על מעשה שמתקיים בשלו הליך משפטי. כמו כן, על פי סעיף 16(א)(8) לחוק, ככלל, לא תתברר תלונה על מעשה של נילון שנוגע להליך תלוי ועומד לפני ערכאה, למעט תלונה שעניינה הימשכות לא מוצדקת של פעולות שעשה מייצג המדינה בערכאות. במקרה זה, ניתן יהיה, באישור היועץ המשפטי לממשלה, לברר את התלונה תוך כדי ההליך המשפטי.

בשנת 2018 נדחו על הסף בעילה זו **29** תלונות, שהן כ- **18%** מכלל התלונות שנדחו על הסף בשנה זו.

בתלונה אחת שעניינה הימשכות לא מוצדקת של פעולות שעשה מייצג המדינה בערכאות הנוגעת להליך משפטי תלוי ועומד, נתבקש היועץ המשפטי לממשלה לאשר בירור התלונה בהתאם לסעיף 16(א)(8) לחוק הנציבות. נוכח הרגישות הכרוכה בבדיקה חיצונית תוך כדי ניהול המשפט ולאור בדיקה פנימית משמעותית שנעשתה בתיק זה, נעתר הנציב לבקשת היועץ המשפטי לממשלה, להשהות בקשתו לעת הזו.

בתלונה נוספת בה נתבקש אישור היועץ המשפטי לממשלה מטעמים דומים, לא נתקבלה תשובה עד תום תקופת הפעילות הרלוונטית.

- העדר עילה - תלונה שאינה מעלה כל ליקוי או פגם בהתנהלות הגופים המבוקרים. בשנת 2018 נדחו על הסף **15** תלונות בעילה זו, שהן **9%** מכלל התלונות שנדחו על הסף בשנה זו.

- תלונה הנוגעת להפעלת שיקול הדעת המשפטי של מבוקרי הנציבות - על-פי סעיף 16(א)(6) לחוק הנציבות, לא תיבדק תלונה הנוגעת להפעלת שיקול דעת משפטי, לרבות שיקול דעת בקבלת החלטות בנוגע לאופן ניהול הליכים והכנתם. עוד נקבע, כי במקרה שתתעורר שאלה אם התלונה אכן עוסקת בעניין שבשיקול הדעת המשפטי, יכריע בעניין היועץ המשפטי לממשלה. בשנת 2018 נדחו על הסף **10** תלונות מהטעם שמדובר בשיקול דעת משפטי, שהן כ- **6%** מכלל התלונות שנדחו על הסף בשנה זו.

חשוב לציין, כי במקרים רבים הגופים המבוקרים העלו טענת סף בדבר שיקול דעת משפטי, אך יחד עם זאת, העבירו התייחסות לגופה של התלונה, והתלונה הוכרעה על ידי הנציב לגופו של עניין. תלונות אלו אינן נמנות עם התלונות שנדחו על הסף, כמפורט בתת-פרק זה.

- עילת הפנייה נדונה והוכרעה על ידי גוף אחר - על פי סעיף 16(א)(5) לחוק הנציבות, לא תתברר תלונה על מעשה שהתקיים בשלו בירור על ידי רשות מוסמכת אחרת, ואשר התקבלה בו הכרעה לגופו של עניין.

בשנת 2018 נדחו על הסף **9** תלונות מהטעם שעניין נדון והוכרע על ידי גוף אחר, שהן כ- **5%** מכלל התלונות שנדחו על הסף בשנה זו.

- הפונה אינו נפגע במישרין - על-פי סעיף 12(א) לחוק הנציבות, רק אדם הרואה עצמו נפגע במישרין ממעשה של מייצג המדינה בערכאות רשאי להגיש תלונה לנציב.

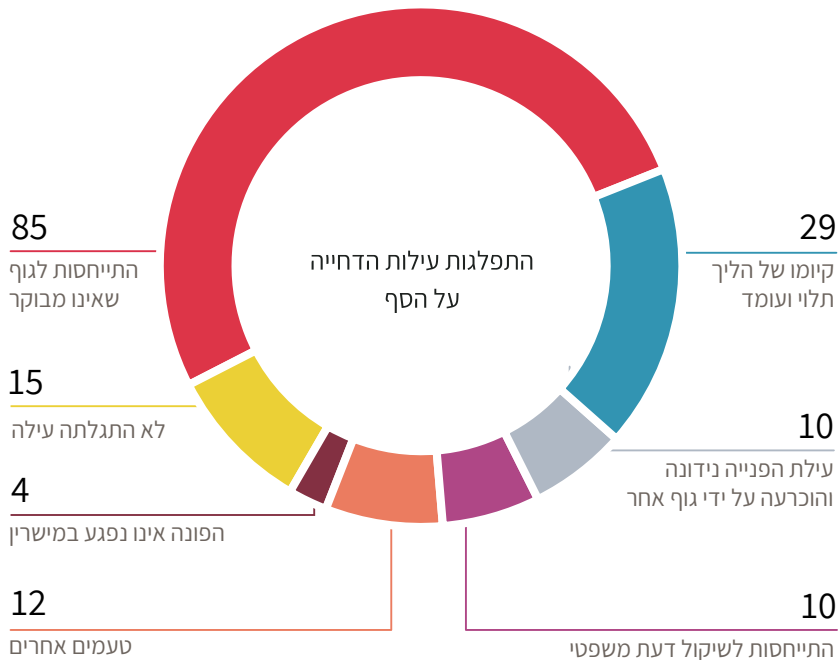
בשנת 2018 נדחו על הסף **4** תלונות בעילה זו, שהן כ- **2%** מכלל התלונות שנדחו על הסף בשנה זו.

גם כאן ראוי לציין, כי במקרים רבים הגופים המבוקרים העלו טענת סף כי הפונה אינו נפגע במישרין, אך יחד עם זאת, העבירו התייחסות לגוף הטענות, והתלונה הוכרעה על ידי הנציב לגופו של עניין. תלונות אלו אינן נמנות עם התלונות שנדחו על הסף, כמפורט בתת-פרק זה.

בנוסף, נדחו על הסף **12** תלונות מטעמים נוספים, וביניהם: התלונה נדונה והוכרעה בעבר על ידי הנציבות (3), מתקיימת בעניין התלונה חקירת משטרה (2), התלונה מוקדמת מדי (2), התלונה מתבררת בגוף מקביל (2), התלונה התיישנה (2), והתלונה אינה מתייחסת לפעילות מבוקרת של הנציבות (1). תלונות אלו מוגדרות בתרשים ט' להלן כ"אחר".

תרשים ט' להלן מציג את התפלגות עילות הדחייה על הסף.

תרשים ט' | התפלגות עילות הדחייה על הסף של התלונות שניתנה בהן החלטה בשנת 2018

יצוין, שרובן של עילות הדחייה על הסף, שפורטו לעיל, עשויות לשמש אף כעילות להפסקת בירור התלונה. זאת, במצב שבו הוחל בבירור התלונה ובשלב מסוים – הן בעקבות בירור פרטים נוספים מול הפונה, הן בעקבות התייחסות הנילון – התגלתה אחת מעילות אלו. הכל כפי שיובהר בהמשך בסעיף 4.לפרק זה.

דוגמאות לתלונות שנדחו על הסף

דוגמה (215/18) | תלונה הנוגעת לשיקול דעת משפטי

תלונה בגין עצימת עיניים של הפרקליטות לנוכח עבירות חמורות שבוצעו על ידי "צייד הפדופילים".

בתלונה שבנדון, הלין הפונה על עצימת עיניים של הפרקליטות לנוכח עבירות חמורות שבוצעו על ידי "צייד הפדופילים" ואשר פגעו בו ובאחרים, על לא עוול בכפם.

לגישתו של הפונה, התנהלות זו של הפרקליטות מעלה חשד כבד לשיתוף פעולה עם עבריו, תוך התעלמות ממעשיו הפליליים, שרבים מהם נעשו בגלוי בפרסומים שונים באינטרנט, ואחרים מצויים במאות התלונות שהעביר "צייד הפדופילים" למשטרה.

דברים אלה, הובאו על ידי הפונה לפתחו של היועץ המשפטי לממשלה, בבקשה לבחון התנהלות הפרקליטות בכל הנוגע לפעילותו של העבריו, וכן להורות על פתיחה בחקירה כנגד חמישה מחוקרי משטרת ישראל, אשר סרחו בתפקידם ופעלו בניגוד לדין.

לדברי הפונה, היועץ המשפטי לממשלה העביר את פנייתו במלואה ללשכת פרקליט המדינה, על מנת שתבחן טענותיו.

בהתאם לסעיף 16(א)(6)(א) לחוק הנציבות, קבע הנציב כי ההחלטה אם להגיש כתב אישום אם לאו, היא החלטה המצויה בליבת שיקול הדעת של הפרקליטות, בהתבסס על כלל חומר הראיות שמועבר אליה מהמשטרה, ולכן, לא ניתן להעמיק חקר בעניין זה.

דוגמה (19/18) | עילת התלונה נדונה והוכרעה על ידי גוף אחר

תלונה על שתי טענות שקריות שנטענו כביכול על ידי מייצג המדינה בערכאות, בפני בית המשפט שדן בתיק.

בתלונה שבנדון, הלין הפונה על כך שבמסגרת הליך משפטי, טען מייצג המדינה, בפני בית המשפט, שתי טענות שקריות.

מעיון בתלונה ובמסמכים שצורפו לה עולה, כי הטענות האמורות הועלו על ידי הפונה, במספר הזדמנויות שונות, בפני בית המשפט שדן בתיק.

חלף האמור, בית המשפט המליץ לפונה למחוק את תביעתו, וכך הוא עשה. בהתאם לסעיף 16(ב)(2) לחוק הנציבות, קבע הנציב, כי עילת הפנייה נדונה והוכרעה על ידי בית המשפט שדן והכריע בתיק, ולכן אין בסמכותו להידרש לעניין בשנית כערכאת ערעור.

דוגמה (406/18, 402/18) | התלונה מוקדמת מדי ואינה מגלה עילה בשלב זה

תלונה על אופן ניהול תיק הרצח בפרשת רצח הילדה תאיר ראדה ז"ל.

בעקבות הסערה התקשורתית שחלה בפרשת רצח הילדה תאיר ראדה ז"ל, לפיה נמצא כי שערות שנמצאו בזירת הרצח מתאימות לפרופיל הגנטי של מי שנחקרה בעבר כחשודה בפרשה, הוגשו לנציבות מספר תלונות בבקשה לבחון ולבדוק את הכשלים שנפלו לכאורה בהתנהלות הפרקליטות בפרשה האמורה.

הנציב קבע בהחלטתו, כי פרשת רצח תאיר ראדה ז"ל מתבררת בימים אלו אצל הגורמים המוסמכים לכך, ומשכך אין מקום, בשלב זה, להתערבות הנציבות בבחינת הטענות האמורות.

יחד עם זאת, הוסיף הנציב, כי עם סיום ההליכים, לרבות המשפט החוזר, ככל שיתקיים, שערי הנציבות ייפתחו לפניות בנושא.

דוגמה (44/18) | תלונה על גוף שאינו מבוקר

תלונה כנגד התנהלות לקייה מצד חוקרת משטרתית במשטרה במרכז הארץ.

פונה הלין על כך שבמסגרת חקירה משטרתית שהתנהלה נגדו, חוקרת המשטרה התנהלה כלפיו באופן לקוי, כשבין היתר, לא בדקה את טענותיו ולא ייחסה להן כל חשיבות.

הנציב דחה את התלונה, לאחר שהבהיר בהחלטתו כי חוקרי משטרת ישראל, ככלל, אינם נמנים על מבוקרי הנציבות על פי חוק, ומשכך אין באפשרותו להידרש לטענות כלפיהם.

נוכח זאת נדחתה התלונה.

ה|3 תלונות שבוררו ונדחו לגופו של עניין

בשנת 2018 נדחו לגופו של עניין 81 תלונות, המהוות כ-22% מכלל התלונות שניתנה בהן החלטה בתקופת הפעילות הרלוונטית.

דוגמאות לתלונות שנדחו לגופו של עניין

| דוגמה א' (287/18)

פונה הלין כי פרקליט בכיר פעל בניגוד עניינים משניהל תיק שחיתות בו היה מעורב קרוב משפחתו.

פונה הלין כנגד פרקליט בכיר בטענה, כי המשיך לעסוק ולנהל תיק בתחום עבירות השחיתות, בזמן שקרוב משפחתו (מדרגה שנייה) נחקר באזהרה כחשוד באותה פרשה.

חמור מכך, כך הפונה, הפרקליטות התירה המשך פעילותו כפרקליט מלווה בתיק, ולאחר מכן כתובע, על אף שהפרקליט דיווח למנהל המחלקה על עניינו האישי בחקירה.

הפרקליטות בהתייחסותה ציינה, כי בפרשה נשוא התלונה מדובר היה בחקירה סבוכה, מורכבת ומשופעת בנחקרים ובעדויות, אשר לוותה על ידי הפרקליט לאורך חודשים ארוכים. מיד לאחר שנודע לפרקליט כי קרוב משפחתו נחקר בתיק, עדכן בדבר את מנהל המחלקה וביקש שלא להיות מעורב בכל סוגיה או החלטה הקשורה אליו, וכך אכן היה.

הפרקליטות הוסיפה וציינה כי לפרקליט נודע על מעורבותו של קרוב משפחתו בתיק רק לאחר שמעמדו של האחרון שונה מחשוד למעורב כללי, וכי חלקו של האחרון בפרשה היה קטן מאוד, ובפועל לא נדרש להסתמך על עדותו באף לא אחת מהפרשות בהן הוגשו בסופו של יום כתבי אישום.

לאור נימוקים אלו ונוספים, כפי שפורטו בהתייחסותו של פרקליט המדינה, נחה דעתו של הנציב, כי מחד גיסא, הפרקליט פעל כמצופה מפרקליט מלווה בתיק חקירה; ומאידך גיסא, הפרקליטות נקטה בצעד מתחייב, משקבעה כי הפרקליט לא יהיה מעורב כל עיקר בנושאים הקשורים לקרוב משפחתו. כל זאת, על מנת למנוע חשש כלשהו לניגוד עניינים, במקביל למניעת פגיעה משמעותית בחקירת המשטרה, באופן התקדמותה ויעילותה.

בשולי הדברים אך לא בשולי חשיבותם יצוין, כי הנציב בחן בנוסף את אופן שינוי מעמדו של קרוב המשפחה מחשוד בתיק למעורב כללי, ומצא כי לא הייתה כל התערבות מצד הפרקליטות שהובילה לשינוי מעמד זה.

בנסיבות אלה קבע הנציב כי:

א. נכון החליט מנהל המחלקה משלא הורה על הפסקת ליוויה של חקירה סבוכה ומורכבת, על ידי פרקליט בכיר, רק בשל העובדה כי קרוב משפחתו (מדרגה שניה) נדרש למסור עדות במשטרה, הנוגעת לחלק מזערי בפרשה כולה - אלא רק הרחיק כל מעורבות של הפרקליט בעניינו של קרוב משפחתו.

ב. הפרקליט פעל כמצופה ממנו, משהודיע על עניינו האישי בתיק, מיד לאחר שנודע לו על מעורבותו של קרוב משפחתו בפרשה.

באלה הדברים, דחה הנציב טענות הפונה לגופו של עניין.

| דוגמה ב' (351/17)

תלונה על התנהלות רשויות אכיפת החוק בסוגיית העמדה לדין של מתלוננים בתלונות שווא.

סנגור הלין על התנהלות רשויות אכיפת החוק בסוגיית העמדה לדין בתיקים של מתלוננים שנמצאו כמי שהגישו תלונות שווא. על פי התלונה, הפרקליטות נמנעת מלהעמיד לדין מתלוננים שהגישו תלונות שווא, ונוטה לייחס להם "מעמד על" רק משום שבחרה להגיש כתב אישום על סמך עדותם.

הסנגור צירף לתלונתו פרוטוקול ופסק דין בעניינו של מרשו, אשר אחותו העלילה עליו במשטרה כי אנס אותה בילדותה, כלא ואזק אותה בשרשרת לעמוד הבית, והתעלל בה פיזית ונפשית במשך שנים ארוכות.

במהלך ניהול המשפט, כך על פי התלונה, התגלה כי תלונת המתלוננת כוזבת ורצופת סתירות ופירוכות, עד שהפרקליטות נאלצה לחזור בה מכתב האישום.

הנאשם, שהינו נשוי ואב לילדים קטנים, היה עצור במשך 16 חודשים כשחרב המשפט מתנפפת מעל לראשו. בסיומו של ההליך, גם משהנאשם זוכה - הפרקליטות לא באה חשבון עם המתלוננת ולא הגישה כתב אישום כנגדה בגין תלונות הכזב.

הפרקליטות בהתייחסותה ציינה, כי משמעות החזרה מכתב האישום לא הייתה, בשום אופן, אמירה כי המתלוננת שיקרה בעדותה, אלא נבעה משקלול מחודש של הראיות בתיק החקירה במחובר לעדותה של המתלוננת.

כן צוין, כי ההחלטה שלא להורות למשטרה לחקור את המתלוננת, מתיישבת עם מבחני העזר המפורטים בהנחיית פרקליט המדינה מס' 2.5 בדבר "**מדיניות פתיחה בחקירה והעמדה לדין בגין חשד למסירת אמרה או עדות כוזבת או סותרת בחקירה או במשפט ובגין סירוב להעיד**".

הנציב קבע בהחלטתו, כי על אף המאמצים הנעשים על מנת למגר את התופעה, לא ניתן להתעלם ולהחריש התחושה המקוננת בקרב סנגורים פליליים והציבור בכללותו, כי בפועל אין טיפול ממשי במתלונני תלונות שווא, וכי רשויות אכיפת החוק אינן מייצרות את ההרתעה הראויה, על מנת למנוע הישנות מקרים מסוג זה.

אין חולק, כי תופעת מתלונני השווא ראויה לגינוי ולפתיחה בחקירה פלילית, ובמקרים המתאימים, מחייבת הגשת כתבי אישום.

יחד עם זאת, מדובר במלאכת איזון רגישה ועדינה. על תובע השוקל פתיחה בחקירה או העמדה לדין בגין העבירות הנדונות, ליתן דעתו לנסיבות ולמניעים שהובילו לאמירות הכוזבות, ולבחון האם יש בהם כדי להחליש את ההצדקה לפתיחה בחקירה ו/או להעמדה לדין בנסיבות העניין.

בעניין שלפנינו, חזרתה של הפרקליטות מכתב האישום לא נבעה דווקא מעדויות שקר של המתלוננת, אלא, בין היתר, משקלול מחודש של הראיות בתיק החקירה, כפי שפורטו בפני הנציבות.

על פי חוק, אין בידי הנציב לשים שיקול דעתו חלף שיקול דעת הרשויות המוסמכות. עם זאת, גם לאחר שנדרש לדברים, מצא הנציב כי החלטת הפרקליטות במקרה זה, מעוגנת וניצבת על אדני משפט והגיון מוצקים.

הילכך, התלונה נדחתה לגופו של עניין.

יחד עם זאת, נוכח חשיבות הסוגיה, מצא הנציב לציין כי ישוב יבחן מקרים נוספים מסוג זה, ככל שיגיעו לפתחו.

תלונת עורך דין בגין הנחייה שהוציאה פרקליטת מחוז שפגעה בו ובלקוחותיו באופן קשה ולא הוגן.

הפונה, עורך דין, הלין כנגד הנחייה שיצאה מלפני פרקליטת מחוז מסוימת, שלפיה יש לנהל עמו קשר מחוץ לאולם בית המשפט בכתב בלבד (להלן: "ההנחיה").

לדברי הפונה, מרגע כניסתה לתוקף של ההנחיה נפגעו הוא ולקוחותיו באופן קשה, שעה שנמנעה ממנו היכולת ליצור קשר ישיר עם הפרקליט המטפל בתיק, אלא רק באמצעות ראש הצוות. האפשרות שניתנה לעורכת דין ממשרדו, לפנות בשמו למי מהפרקליטים שטיפלו בתיקים שבהם שימש כסנגור, אינה פתרון ראוי. עוד הוסיף הפונה, כי כל ניסיונותיו להיפגש עם פרקליטת המחוז במטרה ליישב את ההדורים לא צלחו. גם פרקליט המדינה דחה את בקשתו להיפגש עמו בעניין זה.

בהתייחסות הפרקליטות לתלונה הוסבר, כי אופן התנהלותו והתבטאויותיו הקשות של הסנגור כנגד פרקליטים ופרקליטות, הובילו את פרקליטת המחוז להנחות את כל הפרקליטים במחוז תחתיה לנהל את הקשר עימו מחוץ לבית המשפט בכתב בלבד, למעט ראשי הצוותים. כמו כן ובמקביל, המשיכו יחסי העבודה הרגילים עם עורכת דין ממשרדו של הפונה.

בהחלטת הנציב נקבע, כי החלטת פרקליטת המחוז להנחות פרקליטים, שאינם מנהלים, לקיים עם הפונה קשר בכתב בלבד ולאפשר לו להיפגש עם ראשי הצוותים, הממונים על הפרקליטים, הינה מידתית נוכח תלונות פרקליטים ופרקליטות שהופיעו מולו בבתי המשפט על מיני עלבונות, הטחת האשמות והתקפות אישיות בוטות. הנחיה זו מקפלת בתוכה מחד גיסא הגנה על אותם פרקליטים, תוך תיעוד חילופי הדברים, ומאידך גיסא, פגיעה מדודה בסך הכל בזכויות הנאשמים.

עוד ציין הנציב, כי אין בהנחיה שיצאה מלפני פרקליטת המחוז כדי לפגוע בקשר הבין-אישי והטלפוני עם משרדו של הפונה באמצעות עורכת דין ממשרדו המופיעה לצידו במרבית התיקים הפליליים בהם ייצג נאשמים מול הפרקליטים באותו מחוז.

עם זאת, בנקוף הימים ועל בסיס ההבנה כי ידו של הפונה מושטת לפתוח דף חדש של התנהלות סדורה ומכובדת, המליץ הנציב, לזמן את הפונה לפגישה עם פרקליטת המחוז, על מנת להסדיר מערכת יחסי עבודה ראויה ונאותה לטובת כל הנוגעים בדבר.

תלונה נגד פרקליטות מחוז על סגירת תיק חקירה בעניין מותה של בתו של הפונה ובקשה לחידוש החקירה.

הפונה הלין על כך שאחת מפרקליטות המחוז החליטה לסגור תיק חקירה נגד בן זוגה של בתו ז"ל, אשר נחשד ברציחתה, בנימוק של "היעדר אשמה", וזאת למרות שסיבת המוות טרם התבררה עד היום.

לדבריו, בן זוגה של המנוחה הציג מסמך רפואי כוזב למד"א אשר הגיעו לזירת האירוע, לפיו המנוחה חולת סרטן – על אף שלא הייתה חולה. בעשותו כן, הוביל לכך שהגופה לא פונתה לנתיחה, אלא לקבורה. עוד טען הפונה, שלבן הזוג היו חובות כספיים רבים ומכיוון שהיה המוטב בצוואת המנוחה, הרי שהיה לו מניע לרצות במותה. בנוסף, התנהלותו ביום האירוע ועובר לו מעלים סימני שאלה רבים. כך למשל, ביום מציאת הגופה, בן הזוג ניגש לחנות התכשיטים שבבעלות המנוחה ורוקנה מתכשיטים.

פרקליטת המחוז ציינה, בין השאר, בהתייחסותה, כי הפונה לא הגיש ערר על החלטת הפרקליטות במקום שהייתה נתונה לו הזכות לעשות כן, ומכאן שעל פי החוק אין מקום לבחינת תלונתו.

לגופן של טענות, ציינה פרקליטת המחוז כי האישור הרפואי הכוזב הונפק על ידי המנוחה עצמה, אשר במשך שנים טענה בפני מקורביה וחבריה שהיא חולת סרטן ואף הציגה אותו בפני משרדים ממשלתיים בכדי לקבל הקלות עקב מצבה לכאורה.

עוד מסרה פרקליטת המחוז, כי שלושה חודשים לאחר קבירת המנוחה, העלתה המשפחה לראשונה חשדות בנוגע לנסיבות מותה ולכן הוציאה המשטרה את הגופה בכדי לבצע נתיחה. מהנתיחה עלה כי המנוחה לא היתה חולת סרטן, ואולם, כנראה עקב חלוף הזמן, לא נמצאה סיבת מוות.

בהתייחס למניע כספי לביצוע רצח כביכול, צוין, כי המנוחה השאירה אחריה חובות כספיים רבים בסך של קרוב לחצי מיליון שקלים. בנוגע לטענה בדבר יחסי בני הזוג שעלו על שרטון בסמוך למוות, נאספו עדויות רבות על ידי המשטרה, מהן עולה כי מדובר היה במערכת יחסים טובה. טענת הפונה בדבר ריקון חנות התכשיטים על ידי בן הזוג ביום מציאת הגופה נבדקה אף היא, ולא נמצא דופי בפעילות בן הזוג בנושא.

בנסיבות אלו, הנציב קבע בהחלטתו כי ההחלטה לסגור את תיק החקירה נתונה, לשיקול דעת הפרקליטות וכי לא ניתן לגרוס כי שיקול דעת שכזה לא הופעל,

או לחילופין, שנשקלו שיקולים זרים ובלתי סבירים בהחלטה שהתקבלה על ידי הפרקליטות בעניין זה.

הנציב דחה התלונה, לא מבלי שהמליץ בפני פרקליט המדינה לשקול ליתן לפונה למצות את זכותו – מעל סד הזמנים התחום עלי חוק – ולהגיש ערר על ההחלטה לגנוז התיק, באם ימצא לנכון לעשות כן.

| דוגמה ה' (142/18)

תלונה כנגד התנהלות התביעה המשטרתית באגף התעבורה, אשר כרתה לכאורה הסדר טיעון מקל במיוחד עם נהג דורס, חרף פציעותיו הקשות של המתלונן, נפגע העבירה.

פונה התלונן כנגד התנהלות לקויה של התביעה המשטרתית באגף התנועה במסגרת הליך משפטי בבית משפט לתעבורה.

לדברי הפונה, בעודו מתנייד באמצעות כיסא גלגלים ממונע (קלנועית) ברחוב, בדרכו לחצות כביש במעבר חציה, זינקה משאית אל עבר המעבר ופגעה בקלנועית, ריסקה אותה ואת מקל ההליכה הצמוד אליה, והעיפה את הפונה מספר מטרים באוויר.

כתוצאה מכך, דימם הפונה באזורים שונים בגוף ובגדיו נקרעו. אנשים רבים ניגשו להושיט לו עזרה, וחלקם אף סייעו בלכידת הנהג הדורס. בהמשך פונה הפונה באמצעות מד"א לבית החולים לצורך קבלת טיפול.

לטענתו, עד לאותה דריסה היה בבחינת עצמאי ובעקבות התאונה הפך לסיעודי המתקשה לבצע פעולות יומיומיות שגרתיות, ונתמך במטפל צמוד.

על פי התייחסות קצין ביקורת ותלונות הציבור באגף התנועה במשטרת ישראל, לנאשם לא יוחסה בכתב האישום עבירת גרימת חבלות של ממש היות ובהתאם לתשתית הראייתית בתיק לעניין הפגיעה, שכללה "דיווח על חולה" של מד"א וגיליון רפואי של המחלקה לרפואה דחופה במרכז רפואי במרכז הארץ, הפונה התלונן על כאב קל במרפק ימין ובזרת ימין בלבד. בבדיקה רפואית שנערכה לפונה נמצא פצע שפשוף שטחי בלבד, ללא עדות לשברים, והוא שוחרר במצב כללי טוב. למעשה, אין זכר בראיות לעוצמת הפגיעה כפי שתוארה בתלונה.

בסיכום בירור התלונה, מצא הנציב כי לא ניתן היה לקבוע כי נפל פגם בהתנהלות התביעה המשטרית. אליבא דתביעות, מהחומר הרפואי שהוצג בפניה, הן על ידי צוות מד"א שפינה את הפונה לבית החולים והן על ידי צוות בית החולים עצמו, עלה כי החבלות שנגרמו לפונה היו מינוריות וכללו כאב קל במרפק ימין ובזרת ימין ושפשוף שטחי כאמור.

אשר על כן, התלונה נדחתה לגופו של עניין.

ה|4 תלונות שבירורן הופסק

על פי סעיף 18(א) לחוק הנציבות, הנציב יפסיק בירורה של תלונה אם נוכח שהתקיימה עילה מהעילות המצדיקות שלא לפתוח בבירור התלונה לפי חוק. קרי, עילות הדחייה על הסף המפורטות לעיל. כמו כן, על פי סעיף 18(ב) לחוק הנציבות, הנציב רשאי להפסיק את בירור התלונה אם נוכח שעניין התלונה בא על תיקונו, המתלונן ביטל את תלונתו ו/או התלונה מתייחסת לגורם שחדל להיות מייצג המדינה בערכאות.

במהלך שנת 2018, הופסק בירורן של 45 תלונות, המהוות כ- 12% מהתלונות שניתנה בהן החלטה בתקופת הפעילות הרלוונטית.

כאמור, מהותה של החלטה בדבר הפסקת בירור, בשונה מהחלטת דחייה על הסף, משמעה, שבשלב כלשהו, לאחר שננקטו פעולות מסוימות, ולעיתים אף בדיקה מעמיקה, לצורך בירור התלונה על-ידי הנציבות, התקיימה עילה כלשהי בגינה הופסק בירור התלונה. חלק מתלונות אלו, יתכן שיבורר בעתיד, לאחר שתוסר העילה שמנעה הבירור כאמור.

להלן רשימת העילות שעקב התקיימות איזו מהן, הופסק בירור התלונה בשנת 2018:

- הפונה חדל לשתף פעולה - בשנת 2018 הופסק בירורן של 10 תלונות, שהן כ-22% מכלל התלונות שהופסק בירורן בשנה זו, לאחר שהמתלונן חדל לשתף פעולה.
- תלונות שעניינן בא על תיקונו - בשנת 2018 מוצה בירורן של 10 תלונות, שהן כ-22% מכלל התלונות שהופסק בירורן בשנה זו, לאחר שנושא התלונה בא על תיקונו. מתוך תלונות אלו, ב-2 תלונות עניין התלונה בא על תיקונו בעקבות התערבות הנציבות.
- התלונה מתייחסת להליך תלוי ועומד - בשנת 2018 הופסק בירורן של 6 תלונות,

המהוות כ-13% מכלל התלונות שהופסק בירורן בשנה זו, לאחר שהתברר שהתלונות התייחסו להליך משפטי תלוי ועומד.

- הפונה ביקש להפסיק את הבירור – בשנת 2018 הופסק בירורן של 5 תלונות, שהן כ-11% מכלל התלונות שהופסק בירורן בשנה זו, לאחר שהפונה ביקש להפסיק את בירור התלונה.
- עניינה של התלונה בשיקול דעת משפטי – בשנת 2018 הופסק בירורן של 3 תלונות, שהן כ-7% מכלל התלונות שהופסק בירורן בשנה זו, לאחר שהתברר כי התלונה עוסקת בשיקול דעת משפטי גרידא.

בנוסף, הופסק בתקופת הפעילות הרלוונטית בירורן של 10 תלונות מטעמים נוספים, וביניהם: לא ניתן להבין את מהות התלונה (3), הטענות נדונו והוכרעו על ידי הנציבות (2), התקבלה פנייה חדשה באותו נושא מהנפגע במישרין (2) התברר שהתלונה מצויה בחקירת משטרה (1), היועץ המשפטי לממשלה לא אישר את בירור התלונה (1), לא ניתן להשיג את הפונה (1), והתלונה מעלה סוגיה משפטית שלא ניתן להכריע בה עד לסיום עבודת המטה של הפרקליטות בנושא (1).

דוגמאות לתלונות שבירורן הופסק

דוגמה (20/18) | תלונה שעניינה בא על תיקונו בעקבות התערבות הנציבות תלונה על פסק דין שניתן בעניינה של הפונה על עבירות תנועה שבוצעו שלא ברכבה.

המתלוננת הגישה תלונה למשטרה במהלך חודש אוגוסט 2017, בשל העובדה שקיבלה שני דוחות תנועה שאינם שייכים לה.

בעת מסירת עדותה במשטרה נמסר לה כי הדוחות שקיבלה הוקפאו.

ביום 28.8.2017 קיבלה המתלוננת הודעה מתחנת המשטרה כי התיק נסגר.

ביום 30.11.2017 קיבלה המתלוננת הודעה כי היא נשפטה (בהעדרה) על עבירות התנועה ונקנסה בסך של 1,500 ₪.

בעקבות טיפול הנציבות, נתקיים בירור באגף התנועה מול יחידת התביעות, בסיומו הוחלט על-ידי הגורם המוסמך בתביעה לחזור מהאישום, והקנס בוטל בהתאם.

דוגמה (6/18) | הליך תלוי ועומד

תלונה על התנהלות הפרקליטות, בכל הנוגע למחדלים ואי הפעלת שיקול דעת ביחס להחלטה על מעצרו של הפונה והגשת כתב אישום נגדו.

הפרקליטות חזרה מכתב אישום שהוגש כנגד הפונה בגין אונס ומעשי סדום, דבר שהוביל לזיכוי של הפונה מכל העבירות שיוחסו לו בכתב האישום.

בתלונתו, הלין הפונה, באמצעות באת כוחו, כי התנהלות הפרקליטות לקתה בפגמים מהותיים היורדים לשורש ההחלטה בדבר מעצרו והגשת כתב האישום נגדו, וכפועל יוצא מכך, גרמה לנזק בלתי הפיך לשמו הטוב, למשפחתו, ולמעשה, לקריסתו המוחלטת.

במסגרת הבריר עלה, כי במקביל לתלונתו אלינו, הגיש הפונה לבית המשפט בקשה לתשלום פיצוי לפי סעיף 80 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

בנסיבות אלו, כאשר הנושא הנדון נמצא בעיצומו של הליך משפטי המתברר בבית המשפט, קבע הנציב כי על פי חוק, אין בסמכותו לברר את התלונה, בהיותה נוגעת להליך תלוי ועומד.

עם זאת, הודע לפונה, כי עם סיומו של ההליך המשפטי, על פי צורך, תהא דלת הנציבות פתוחה לפניו.

דוגמה (145/18) | התלונה מעלה סוגיה משפטית שלא ניתן להכריע בה עד לסיום עבודת המטה של הפרקליטות בנושא

תלונה על התנהלותה של מחלקת עררים בפרקליטות המדינה.

בתלונה שבנדון, הלין הפונה על כך שבעקבות תלונתו במשטרה הוגש כתב אישום נגד בעלי הדירה אותה שכר, מבלי לכלול את העבירה המרכזית שביצע. בשל כך, הגיש הפונה ערר למחלקת עררים בפרקליטות המדינה וזו דחתה את עררו.

לטענת מחלקת עררים, מקום שהוגש כתב אישום לא קמה זכות ערר מכח סעיף 64(א) לחוק סדר הדין הפלילי. זאת, גם אם כתב האישום שהוגש כולל עבירות שונות מאלו שנטען להן. כן צוין בהתייחסותה של מחלקת עררים, כי בחירת העבירות לצורך העמדה לדין של נאשם הינה פררוגטיבה בלעדית של התביעה.

הנציב ציין, כי סעיף 64 לחוק האמור קובע, כי מתלונן רשאי להגיש ערר בגין החלטה

שלא לחקור או שלא להעמיד לדין בהתאם לנקוב בהוראות הסעיף. ואולם, הסעיף אינו מתייחס למקרה דוגמת המתואר בתלונה, כאשר התביעה החליטה להעמיד לדין חשוד, רק בגין חלק מהעבירות בגינן הוגשה התלונה נגדו.

מאחר שמדובר בסוגיה משפטית המעלה קושי ממשי במצב הקיים, נערכה פגישה בנושא בהשתתפות פרקליט המדינה והמשנה לפרקליט המדינה (עניינים פליליים) (להלן: "**המשנה לעניינים פליליים**"). במסגרת הפגישה הוסכם כי מדובר בסוגיה משפטית מורכבת אשר יש לבררה לעומק, ועל כן הוחלט לפתוח בעבודת מטה בפרקליטות לבחינתה.

בנסיבות אלו ובמצב המשפטי הקיים, החליט הנציב על הפסקת בירור התלונה עד לאחר סיום עבודת המטה.

ו | עיון חוזר

על פי חוק הנציבות, אין הליך של השגה או ערר על החלטות הנציבות. עם זאת, כמדיניות, הנציבות מנחה עצמה לדון בבקשת פונה לעיון חוזר כאילו זכות כזו קיימת. במהלך שנת 2018 הסתיים הטיפול ב-34 בקשות לעיון חוזר אשר התקבלו באותה שנה.

מדובר במקרים בהם נדחתה התלונה על הסף או לגופו של עניין, או במקרים בהם הופסק בירורה של התלונה, והפונה, שלא היה שבע רצון מהחלטת הנציבות, ביקש להשיג עליה.

חלק מהפונים אינם מסתפקים בבקשה אחת לעיון חוזר, ושבים ופונים לנציבות באותו עניין פעמים נוספות.

כאמור, מדיניות הנציבות היא להידרש לבקשה לעיון חוזר ולבחון עניינה על פי טענות או מידע חדשים שלא נכללו במסגרת התלונה המקורית.

ז | משך זמן הבירור

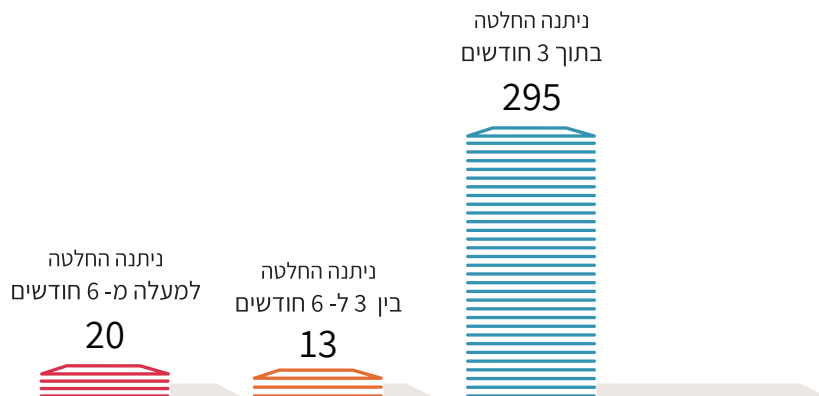
על פי סעיף 17(ח) לחוק הנציבות, בירור התלונה יסתיים בהקדם האפשרי, ולכל המאוחר בתוך שנה מיום הגשתה, אלא אם כן לא ניתן לסיימה במועד האמור מטעמים שיירשמו.

מבדיקה שערכנו נמצא כי **המענה הראשוני** לפונה ניתן, בממוצע, תוך **4.5 ימים** בלבד. המענה הראשוני יכול להיות החלטת דחייה על הסף (במקרה שאין בסמכות הנציבות לברר את התלונה); עדכון שהתלונה הועברה להתייחסות הגורמים הרלוונטיים; או בקשה מהפונה להבהרות או להשלמת פרטים בצירוף תימוכין לטענותיו. המענה יכול שיכלול גם שיחת טלפון או פגישה עם הפונה, ככל שיש בכך צורך.

כן נמצא כי **זמן הבירור** הממוצע ב-**328** התלונות שהוגשו בשנת 2018, וניתנה בהן החלטה, עומד על כ-**35.5 ימים**, החל מיום קבלת התלונה ופתיחתה במערכת נתיב ועד למועד קבלת החלטה בה, ושליחתה לצדדים הנוגעים בדבר. להעיר, כי ממוצע זה נמוך בכ-13.5 ימים מזמן הבירור הממוצע בתלונות שהתקבלו בנציבות במהלך שנת הפעילות הקודמת.

תרשים י' להלן מציג את התפלגות משך זמן הטיפול (בחודשים) בתלונות שהוגשו בתקופת הפעילות הרלוונטית ונסגרו במערכת, לאחר שניתנה ונשלחה בהן החלטה.

תרשים י' | התפלגות משך זמן הטיפול בתלונות שהוגשו בשנת 2018 (בחודשים)

כפי שעולה מהתרשים, מתוך **328** התלונות שהוגשו לנציבות במהלך שנת 2018 וניתנה בהן החלטה בתקופת הפעילות הרלוונטית:

- 295** תלונות (**כ-90%**) ניתנה בהן החלטה בתוך 3 חודשים מיום הגשתן לנציבות.
- 13** תלונות (**כ-4%**) ניתנה בהן החלטה בין 3 ל-6 חודשים מיום הגשתן לנציבות.
- 20** תלונות (**כ-6%**) ניתנה בהן החלטה למעלה מ-6 חודשים מיום הגשתן לנציבות.

פרק 2 | המלצות אופרטיביות

בתלונות הפרטיות המוגשות לנציבות יש, שכיחות, כדי להצביע על תופעה או על כשל רוחבי ביחס לגופים המבוקרים, הדורשים בחינתו של הנציב. במקרים אלה, ככל שהתלונה מגלה כשל מערכתי, נדרשת הנציבות להימנע מלשים המלצתה במיטת סדום הנוגעת אך למקרה שהועלה באותה פנייה, ולהאיר על התופעה כולה ועל הצורך בתיקונה ובהסדרתה, למען שיפור פעילותו של הגוף המבוקר ולמניעת הישנות מקרים דומים בעתיד. מדובר בהמלצות, לעיתים דרמטיות, שיש בהן כדי להשפיע על כל מערך התביעה ותוכניות העבודה של הגופים המבוקרים.

במהלך השנה האחרונה, בניגוד לשנה הקודמת, ניתנו המלצות אופרטיביות לא רק ביחס לפרקליטות, כי אם גם ביחס לאגף חקירות ומודיעין במשטרת ישראל, יחידת הסדר מותנה במשטרת ישראל, המכון הלאומי לרפואה משפטית, הרשם לענייני ירושה ועוד. ההמלצות התפרשו על תחומים רבים, ובכלל זה – שמירה על זכויות חשודים ונאשמים; הרחקת שוטרים שסרחו משורות המשטרה; פתיחת חקירה בתיקים שנגנזו; העברת חומרי חקירה לידי ההגנה; מניעת ניגוד עניינים; מניעת סחבת והימשכות הליכים וכיו"ב.

כמו כן, לראשונה מאז תחילת כהונתו בתפקיד, מצא הנציב להורות על נקיטה בצעדים מנהליים כנגד פרקליטה, נוכח פגמים חמורים שנפלו בהתנהלותה.

סמכותו של הנציב להמליץ המלצות פרטניות ו/או רוחביות לתיקון ליקויים מערכתיים, שנחשפים תוך בירור תלונה פרטנית, כאמור, קבועה בסעיף 19(א) לחוק הנציבות, לפיו הנציב רשאי להמליץ לפני הנילון והממונה עליו על הצורך בתיקון ליקוי שהעלה הבירור, ועל האופן והמועד לתיקונו.

להלן יוצג מספר דוגמאות של המלצות אופרטיביות שמקורן בבירור תלונות פרטניות. חלק נכבד מהמלצות אלה ומהמלצות הנציב לשנת 2017 יושם על ידי הגופים המבוקרים והוטמע בשיטות עבודתם, כפי שיפורט בהרחבה בפרק 3 לדוח זה.

א | **בחינת המשך שירותו של שוטר שהורשע בעבירת שיבוש מהלכי משפט**

הנציב המליץ בפני פרקליט המדינה להוציא הנחייה מערכתית שתבחן סוגיית המשך שירותו של שוטר שהורשע בעבירת שיבוש מהלכי משפט, וכן ליתן דעתו לצעדים הצריכים להינקט במקרה הפרטני שעלה מהתלונה.

| תמצית החלטה (318/17)

מתלונן שהינו עורך דין הלן על התנהלות מח"ש, לאחר ששוטר תקף את מרשו ונגח בפניו, אגב אכיפת עבירת תנועה, בשל סירובו של מרשו לביצוע חיפוש.

שותפתו של השוטר, שנכחה במקום והיתה עדה למתרחש, פנתה לשוטר וביקשה כי יכתיב לה מה לכתוב בדוח הפעולה, וזאת משום ש"לא רצתה לסבך אותי". בהנחיית השוטר, רשמה השוטרת דוח כוזב, לפיו הכה המתלונן את השוטר בראשו עקב סירובו של האחרון למעצר.

שני השוטרים הגישו דוחות פעולה שקריים ביחס לאירוע שהתרחש ולנסיבות האלימות שהופעלה במסגרתו, כאשר נתון הנגיחה בפניו של המתלונן נעדר משניהם.

באשר לשוטר, מח"ש הגישה כתב אישום בעבירות תקיפה ושיבוש מהלכי משפט. בהמשך הורשע השוטר בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום והוא פוטר משורות המשטרה.

באשר לשוטרת, אשר הודתה כי שיקרה בדוח הפעולה, החליטה מח"ש כי עניינה יועבר למחלקת המשמעת במשטרת ישראל בלבד, ועל כך הלן הפונה.

מח"ש סברה בהתייחסותה כי יש מקום לדחות את התלונה, הן מאחר שבית המשפט הכריע לגופו של עניין בסוגיה זו, והן משום שמדובר בתלונה העוסקת בליבת שיקול הדעת של מבוקרי הנציבות.

נוכח דברים אלה, פנה הנציב למנהל מח"ש (דאז) וביקש כי תושהה החלטתו באשר לדין השוטרת, שכן בכוונתו להביא את הדברים בפני פרקליט המדינה.

הנציב קבע בהחלטתו כי מכלל החומר שהונח לפניו, מצטיירת, על פני הדברים, תמונה קשה וקודרת, לפיה שני שוטרים פעלו במסגרת תפקידם בצוותא-חדא לשיבוש מהלכי משפט. מדובר בעבירה חמורה, שעלולה היתה להוביל אזרח אל מאחורי חומות הכלא בד בבד לשחרור שוטר עבריין מאחריות למעשה תקיפה כנגד אזרח.

הנציב המליץ בפני פרקליט המדינה ליתן דעתו למקרה זה ולשקול הצעדים הראויים להינקט כנגד השוטרת, שלקחה חלק בשיבוש ההליכים כמתואר לעיל. כמו כן, המליץ הנציב בפני פרקליט המדינה, כי מקרה זה ישמש אבן נוספת בפסיפס השיקולים הראויים להיבחן ולהנחות הטיפול בשוטרים החשודים בעבירות כגון דא.

הנציב הדגיש כי נוכח המסר הברור והחד שיש להעביר לכלל השוטרים ולציבור בנושא, יש לשקול בדווקנות מיוחדת - ולעגן הדברים בהנחיה מערכתית על כלל רבדיה - האם שוטר שהורשע בבית משפט או בהליך משמעותי בעבירות שיבוש מהלכי משפט, ראוי כי ימשיך לשרת כשוטר ולשאת דגל החוק והסדר הציבורי במדינת ישראל.

ההמלצה התקבלה על ידי הגופים הרלוונטיים, כפי שיפורט בפרק 3 לדוח זה.

ב | פתיחת חקירה נגד איש חינוך החשוד בהטרדת קטינות

בירור תלונה על ידי הנציבות הוביל לפתיחת חקירה כנגד איש חינוך החשוד בהטרדת קטינות.

| תמצית החלטה (86/18)

פונה, אשר שימשה כמנהלת תוכנית פורשי צבא ומרצה באחד ממוסדות החינוך במרכז הארץ, הלינה בפני הנציבות על כשלים רבים שנפלו בהתנהלות המשטרה והפרקליטות, אשר נמנעו מלאסוף ולחקור ראיות כנגד מורה בבית ספר החשוד, כך לטענתה, בהטרדת קטינות.

על פי התלונה, לידי הפונה הגיעו תלונות כי החשוד נוהג לגעת וללטף תלמידות. לדברי המתלוננת, החשוד אף הודה בפניה אודות המעשים, והחל לאיים עליה על מנת להניאה מלדווח על כך, תוך סחיטתה לצורך קבלת שמות המתלוננים עליו.

לאחר שאזרה אומץ ודיווחה על המקרים למשטרה, כך הפונה, החקירה היתה חד כיוונית, דלה ולא ממצה. הפונה לא זומנה להשלמת חקירה כפי שסוכם עמה; החוקרת סירבה לקבל מהפונה חומרים שהיה בהם כדי לאשש חלקים מגרסתה; ועדים אשר יכלו ורצו לשפוך אור על הפרשה, לא זומנו למתן עדות

במשטרה. כמו כן, לא נחקר עברו הצבאי של החשוד, אשר הופסק נוכח מעשים דומים, כמו גם סיבות עזיבתו משרות קודמות במוסדות חינוך שונים.

הפונה צירפה לתלונתה, שש תלונות אשר נשלחו בעניינו של החשוד למרכז לנפגעות תקיפה מינית ולמרכז לנפגעות ברשויות מקומיות שונות; כמו גם מכתב של חברת כנסת לשר החינוך, בבקשה לשקילת הרחקתו לאלתר של החשוד מכל מסגרת חינוכית.

הפרקליטות בהתייחסותה ציינה, כי הפונה מעולם לא מסרה שמות מתלוננות בהן נגע החשוד, ואף לא הגישה תלונה בעניין זה. כן טענה הפרקליטות כי הפונה סירבה למסור את זהותו של מי שמסר לה פרטים אודות שירותו של החשוד בצבא. הפרקליטות הוסיפה וציינה, כי בדיקת רישומו הפלילי של החשוד, נכון להיום, מעלה כי לא נפתחו נגדו תיקים פליליים, וכי לא ידוע לה על פיטוריו של החשוד מבתי הספר שצוינו בתלונה, וממילא מדובר בטענות המאוחרות לה. מכתבה של חברת הכנסת, כך הפרקליטות, לא מוכר לה, וממילא אינו נוגע לתלונה שבפני הנציבות.

בעקבות דברים אלו, פנה הנציב לפרקליטות המחוז, פעם נוספת, בציינו כי על בסיס התמונה העובדתית לכאורה העולה מהתלונה – שמרביתה, כך על פי ההתייחסות, לא היתה בפני הפרקליטות – קיים קושי "להעביר דף" ולאפשר לחשוד להמשיך בדרכו, ללא בחינת המיוחס לו, ביסודיות **"פן נמצא כמי שמאפשרים למורה החשוד בביצוע עבירות מין בנערות קטינות, להמשיך בשלו, כמורה ומנהל בית ספר"**.

בסופו של יום, הודיעה פרקליטות המחוז כי בכוונתה להורות על חקירת משטרה בנושא.

הנציב בירך על פתיחת תיק חקירה בעניינו של החשוד, שהינו, על פי הנטען, בבחינת "פגע רע" לנשים ולקטינות הסובבות אותו, ועל פני הדברים, ממשיך בדרכו בנתיב הוראה וחינוך תלמידים במערכת החינוך, חרף העננה הפלילית האופפת אותו.

בכוונת הנציבות להמשיך ולעקוב אחר תוצאות בירור החשדות כנגד החשוד, כמתואר לעיל.

ג | העברת מידע חסוי המוגש לבית המשפט במסגרת דיוני מעצרים לידי ההגנה

בעקבות תלונות על מסירת מידע לא מדויק לבתי המשפט על ידי טועני מעצרים, קבע הנציב כי יש להעביר את המידע החסוי המוגש לבית המשפט במסגרת דיוני מעצרים לגורמי התביעה, לצורך בחינה האם מדובר בחומר חקירה, אם לאו. מידע חסוי זה יירשם ברשימת החומר המעוברת להגנה לאחר הגשת כתב אישום כ"חומר חסוי שהוגש לשופט המעצרים", לצורך שמירה על זכותה של ההגנה לפנות לבית המשפט ולבקש את גילוייו של החומר האמור.

| תמצית החלטה (284/17)

לפתחה של הנציבות הגיעו מספר תלונות של סנגורים, בהן נטען, בין היתר, כי מידע חסוי המוגש לשופט בהליך המעצר אינו מועבר לידי ההגנה לאחר הגשת כתב אישום, וייתכן שאף אינו מועבר לפרקליטות, לשם בחינה האם מדובר בחומר חקירה, אם לאו.

הפונים הטעימו בתלונותיהם כי, ככלל, המידע החסוי המוגש לשופט בהליך המעצר, שכיחות יש בו חומר חשוב, ולעיתים קריטי, להגנת הנאשם – אינו מועבר לידי ההגנה לאחר הגשת כתב האישום.

יתר על כן, לגישת הפונים, לא ניתן לשלול את האפשרות כי גם הפרקליטות לא תמיד מקבלת את המידע החסוי שהוגש לבית המשפט במסגרת החומר המועבר אליה על ידי המשטרה. זאת, מאחר שהמידע החסוי המוגש לבית המשפט, בתור שכזה, אינו מופיע, ככלל, ברשימת החומר המועברת להגנה לאחר הגשת כתב אישום.

הפועל היוצא מהאמור לעיל הוא חשש, שטענות בלתי מדויקות מוצגות בפני שופט המעצרים, כאשר להגנה – ואולי אף לפרקליטות – אין יכולת להתחקות אחר הדברים.

מהתייחסות פרקליט המדינה וראש חטיבת התביעות במשטרת ישראל לתלונות, ניתן היה ללמוד כי, ככלל, רשויות התביעה מקבלות לידיהן את המידע החסוי שהוגש לבית המשפט בהליך המעצר, והן אלו שבוררות מה מהחומר המצוי בו מהווה חומר חקירה ומה לא.

הנציב קבע בהחלטתו, כי ככל שהדברים משקפים את המציאות בשטח, הרי שמדובר במצב ראוי ורצוי. עם זאת, לא ניתן להתעלם מטענותיהם העיקשות והנחרצות של הסנגורים, שלפיהן המידע החסוי אינו מופיע, ככלל, ברשימת החומר שמועברת

להגנה לאחר הגשת כתב האישום.

הלכה עקיבה ומושרשת היא, כי המאפיין העיקרי לסיווגו של חומר כ"חומר חקירה" הוא הרלבנטיות של החומר לאישום הפלילי.

לא קם טוען היום לטעון, כי יש לכלול בחומר החקירה מידע סודי ו/או "תרשומות פנימיות" של רשויות החקירה. עם זאת, בתי המשפט שנדרשו לסוגיה מורכבת ורגישה זו קבעו, כי העובדה שנציג המשטרה הגיש במהלך דיון להארכת מעצר מזכר או חומר חסוי לעיון השופט בלבד, אין בה כדי להוציא המזכר או החומר מכלל היותו בבחינת חומר שעל התובע לבחון בדווקנות אם יש להעבירו לעיון הנאשם, על פי סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי.

הפסיקה מחייבת בחינה דקדקנית, האם מצוי בחומר שהוגש בשלב המעצר מידע שיש לו רלוונטיות לאישום ואינו מצוי בידי ההגנה, שאז שומה על התביעה להעבירו לידיה.

כך, למשל, פעולות חקירה שצוינו בדוח החסוי ולא בוצעו, עלולות במקרים מסוימים לשמש בסיס לטענות הגנה על חקירת משטרה הלוקה במחדלים, שהיה בהם לפגוע בהגנת הנאשם. הימנעות החוקרים מלבצע אותן פעולות, שצוינו על ידיהם כמחייבות המשך מעצרו של החשוד ומשום מה לא בוצעו, עשויות לבסס טענת הגנה לפיה פעולות אלו טומנות זרעים, שלו נבטו והתפתחו, יכלו לתרום להגנת הנאשם. והדברים ידועים ומוכרים ולמותר להכביר על כך מילים.

ועוד, בעניין מידע חסוי המוגש לבית המשפט ונשען על תמצית הקלטות, שטרם תומללו – תמצית שנתונה במידה רבה לפרשנות סובייקטיבית של הטוען המשטרתי – השופט הדן בהליך מתבסס בהחלטתו על המידע החסוי המוגש על ידי טוען המעצרים. באם המידע החסוי כולל מידע מוטעה, מידע זה עלול להוביל להארכת מעצר החשוד בשל כך.

הדבר דומה בעניין בקשה ספונטנית של טוען המעצרים להכנסת מדובב לתא המעצר של החשוד, כדי לתמוך בבקשתו להארכת מעצרו. משבסופה של חקירה הוברר, כי הכנסת מדובב לא נשקלה, וממילא גם לא בוצעה בפועל – למרות ששימשה בסיס ועיקר להחלטת השופט להארכת מעצר – יכול ויש במידע זה, שהועלה עלי כתב "תרשומת פנימית" או כ"מידע סודי", להוות חומר חקירה חשוב, ששומה להעבירו להגנה.

באלה הדברים, המליץ הנציב על הדברים הבאים:

א. לחדד את הנוהל הנוהג, לשיטת הנילונים, לפיו על המידע החסוי המוגש לבית המשפט להיות מועבר לגורמי התביעה לצורך בחינה האם מדובר בחומר חקירה, אם לאו.

ב. כי המידע החסוי שהוגש לבית המשפט בהליך המעצר והועבר לתביעה יירשם ברשימת החומר המועברת להגנה לאחר הגשת כתב אישום באותיות קידוש לבנה: "חומר חסוי שהוגש לשופט המעצרים". וזאת, לצורך שמירת זכותה של ההגנה לפנות לבית המשפט לפי סעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי ולבקש את גילוי של אותו חומר כ"חומר חקירה".

הקפדה על רישום המידע החסוי ככזה, ברשימת החומר המועבר להגנה, יהא בה להפיג חששם של הפונים ושל סנגורים נוספים למסירת מידע לא מדויק לבית המשפט על ידי טוען המעצרים.

ד | הפסקת נוהל פסול שהביא להחזקת חשודים במעצר לא חוקי

בירור תלונה העלה, כי חשודים הוחזקו במעצר לא חוקי, בשל התנהלות נפסדת שהשתרשה אצל טועני המעצרים. הנציב המליץ בפני ראש אגף חקירות ומודיעין במשטרת ישראל, להורות על הפסקת הנוהל הפסול באופן מיידי, בכל המחוזות, ולהוציא הנחייה בכתב שיהיה בה להבהיר ולקדש הוראות סעיף 15 לחוק המעצרים.

ד | תמצית החלטה (69/18)

מתלונן שהינו עורך דין הלין על התנהלותו של טוען מעצרים במשטרת ישראל במהלך דיון בתיק פלילי.

על פי התלונה, במהלך דיון להארכת מעצר בבית משפט השלום בתל אביב, נגלה לפונה כי מרשו לא הועלה לדיון בשעה הנקובה בבקשה להארכת המעצר, וזאת, למרות שמעצרו הסתיים על פי החלטה קודמת של בית המשפט.

משנדרש טוען המעצרים לעובדה כי החשוד הנדון לא הובא לאולם בית המשפט, כמו גם לא שוחרר ממעצר, השיב לבית המשפט כי הוגשה בקשת מעצר ולפיכך מדובר בעיכוב מקובל הנובע מעומס.

בהמשך היום הובהר כי בבקשה שהוגשה לבית המשפט בבוקרו של אותו יום לא צוין מאומה לגבי המבוקש – אם מתבקשת הארכת מעצרו של החשוד הנדון, אם לא.

בשלב מאוחר יותר, באותו היום, כשעה לאחר שהסתיים, למעשה, תוקף צו המעצר של החשוד, מילא טוען המעצרים, בכתב ידו, את פרטי בקשת הארכת המעצר וציין את בקשת המשטרה, לפיה החשוד ישוחרר למעצר בית מוחלט לחמישה ימים, בתנאים של ערבות צד ג', ערבות עצמית והפקדה של 2,000 ש"ח.

בהתייחסות היועץ המשפטי של קצין תלונות הציבור במחוז תל אביב צוין, כי אכן טועני המעצרים נהגו להגיש בבוקר הדיון בקשה עקרונית הנושאת את שמו של החשוד. בקשה זו היתה ריקה וזאת נוכח העובדה, שטוען המעצר טרם עודכן עם הגשתה בעיקרי התיק ובמבוקש במסגרתה.

בקשה זו היתה מוגשת ללא פירוט, בעקבות נהג עבודה שגובש מול בית המשפט, כשכל מטרתה היתה טכנית בלבד – שריון זמן דיוני באולם שופט המעצרים, שדן באותו יום בתיקי המעצרים.

לאחר עיון בתלונה ובכלל התייחסויות הגורמים קבע הנציב כי התלונה מוצדקת.

מעצרו של החשוד הוארך עד ליום 6.1.17 בשעה 11:00. ביום 6.1.17 בשעה 11:00 לא הובא החשוד לפני שופט תורן, ובנוסף, המשטרה לא הגישה בקשה מלאה ומפורטת להארכת מעצרו, כמצוות החוק.

טופס ה"בקשה" שהונח בבוקרו של הדיון במזכירות בית משפט, לא כלל דבר וחצי דבר מהדברים הנדרשים והמפורטים בסעיף 15 לחוק המעצרים. מדובר בנייר ריק מתוכן, שלא ניתן להישען ולבסס עליו הארכת מעצר.

דבריו של טוען המעצרים לפני בית המשפט – לפיהם המשטרה נוהגת מימים ימימה לפתוח בקשות "ריקות" על מנת שייסרקו וייכנסו למערכת, ורק לאחר מכן, ולעיתים אף לאחר השעה הקבועה להגשת הבקשה להארכת מעצר, ממלאת המשטרה את הבקשה בתוכן – מעצימים ומקדירים את ההתנהלות שהיתה שגורה, מסתמא, לאורך שנים, על ידי טועני מעצרים לקראת דיונים בפני שופט תורן בבית המשפט.

אשר כן, קבע הנציב כי החשוד הוחזק במעצר שלא כחוק, על בסיס התנהלות נפסדת שהשתרשה אצל טועני המעצרים קודם בואם לדיון באולם המעצרים בבית המשפט.

במסגרת בירור התלונה נתברר, כי בעקבות האירוע הנדון, סברו כל הגורמים

הרלוונטיים במשטרה כי הנוהל שנשתרש בבית המשפט, כמתואר לעיל, הינו נוהג פסול בתכלית ויש לשנותו. אבל – רק לאחר פניית הנציבות, במסגרת ישיבת עבודה בנושא שנערכה ביום 16.4.18, בראשות נשיא וסגן נשיא בית משפט השלום בתל-אביב, הוחלט על שינוי שיטת העבודה, כך שטוען המעצרים יידרש להגיש בקשת מעצר מלאה ומפורטת לכל המאוחר עד השעה 11:00.

הנציב קבע, כי אין הדעת סובלת מצב דברים זה.

משהוורר כי יש לשנות נוהל פסול בתכלית, שיש בו כדי להוביל להחזקת אדם במעצר לא חוקי, מן הדין ליתן הוראות ברורות וחד משמעיות לתיקון המצב על אתר.

הילכך, המליץ הנציב בפני ראש אח"מ, להורות על הפסקת הנוהל הפסול באופן מיידי, בכל המחוזות, ולהוציא הנחיה בכתב שיהיה בה להבהיר ולקדש הוראות סעיף 15 לחוק המעצרים.

ההמלצה יושמה והוטעמה בשיטות העבודה של הגופים הרלוונטיים, כפי שיפורט בפרק 3 לדוח זה.

ה | העברת דברי מתלוננים בעבירות מין במסגרת ראיון רפואי במכון לרפואה משפטית לגורמי התביעה

הנציב המליץ בפני פרקליט המדינה להורות על העברת דברי מתלוננים בעבירות מין במסגרת ראיון רפואי שנערך במכון לרפואה משפטית לתביעה, לצורך בחינה האם מדובר בחומר חקירה שיש להעבירו להגנה, אם לאו.

| תמצית ההחלטה (350/17)

סנגור פנה לנציבות בתלונה שעניינה סוגיית תיעוד דברי מתלוננים בעבירות מין במסגרת ראיון רפואי שנערך במכון הלאומי לרפואה משפטית (להלן: "המכון"), והעברתו לתביעה.

על פי התלונה, על אף שמדובר בהליך חקירה לכל דבר ועניין, אין הוא מתועד במלואו בחוות הדעת הפתולוגית, הגם שפעמים רבות עולות סתירות של ממש בין הגרסה הנמסרת במכון הפתולוגי לבין זו המועלת במשטרה.

מבירור שערכה הנציבות מול מנהל המכון עלה, כי הראיון, על ממצאיו, אינו עובר לידי התביעה, כי אם רק חוות דעת הרופא שערך את הראיון.

אליבא דמנהל המכון, אין כל מניעה מבחינת המכון להעביר את התיעוד להגנה.
הנציב, בפנייתו לפרקליט המדינה בעניין, ציין כי הנטען בתלונה זו מעגן ומבסס
המלצתו כפי שפורסמה במסגרת דוח ביקורת 5/15 בנושא "התנהלות הפרקליטות
מול המרכז הלאומי לרפואה משפטית", להעברת תיק העבודה של המכון – **במלואו
ובשלמותו** – לתביעה.

הנציב הבהיר, כי מוחוור בעליל, שכאשר שיח בין רופא המכון לנבדק/ת בעבירת מין
עולה כדי "חומר חקירה", אזי יש להעביר תיעוד השיח לעיון ההגנה. דהיינו – על פי
חוק, יש להעביר את תיעוד השיח הנ"ל לידי הפרקליטות שתעשה על פי סמכותה
ותבחן, האם מדובר בחומר חקירה, אם לאו.

**הנציב הדגיש, כי פגם זה עלול לרדת לשורש סמכות כתב האישום, וכי מצב
הדברים דהיום, עלול למנוע מהפרקליטות, ולא פחות חשוב, מההגנה – מודעות
לחומר חקירה, שלעיתים עשוי להיות דרמטי למשפט.**

הפרקליטות בהתייחסותה ציינה, כי עניין זה נדון בדיוני הוועדה לבחינת מצב הרפואה
המשפטית בישראל, שטרם פרסמה עמדתה בעניין, וכי עמדת הפרקליטות ביחס
להמלצה זו הועברה ליועץ המשפטי לממשלה, על מנת שייתן החלטתו ביחס לדרך
הפעולה הראויה והמחייבת של התביעה הכללית בנושא זה.

הנציב בירך על הצעדים הננקטים לצורך בחינת ההמלצה ומימושה. אך יחד עם
זאת, נוכח חשיבות הדברים, ציין כי ראוי ליישם ההמלצה כבר עתה, ולהעביר תיעוד
השיח בין רופא לנבדק/ת במכון לרפואה משפטית לתביעה, ללא קשר לחוות הדעת
הרפואית המועברת לידי התביעה כחלק מחומר החקירה.

**מוחוור בעליל, כך הנציב, כי מן הדין שדברי מתלוננים בעבירות מין במסגרת
ראיון רפואי שנערך במכון לרפואה משפטית, ייבחנו ויישקלו על ידי הפרקליט
בבואו להחליט אלו מסמכים מתוך תיק העבודה של המכון הינם בבחינת "חומר
חקירה", ואלו מסמכים יש להעביר להגנה אך במסגרת "רשימות החומר"
שהועברו לעיון הפרקליטות.**

**בסופו של יום, ההמלצה יושמה והוטמעה בשיטות העבודה של הגופים
הרלוונטיים, כפי שיפורט בפרק 3 לדוח זה.**

ו | שמירה על זכויות חשודים בהליכי הסדר מותנה

בעקבות תלונת סנגור כנגד התנהלות יחידת הסדר מותנה במשטרת ישראל קבע הנציב כי הזכות להיוועץ עם עורך דין, כמו הזכות לעיין בחומר החקירה – כולו ובשלמותו – קודם קבלת החלטה אם להודות באשמה אם לאו, הינן זכויות בסיסיות הנתונות לחשוד על פי חוק, גם בהליכים מסוג זה, ויש להקפיד בהן ולקדשן.

תמצית החלטה (141/18)

סנגור פנה לנציבות והליון, כי בהליך הסדר מותנה לא קיבל מרשו הזמנה בכתב או מסמך הנחיות המפרטות את זכויות החשוד, בדגש על הזכות להיוועץ עם עורך דין. לדבריו, מרשו זומן להליך באמצעות שיחת טלפון, במהלכה נקרא להגיע למשרדי יחידת ההסדר המותנה, מבלי שהוסברה לו מהות הפגישה אליה הוזמן.

הסנגור הוסיף וטען, כי נשללה ממרשו הזכות לעיין בחומרי חקירה ובטיוטת כתב האישום עובר להגעתו לפגישה.

ראש יחידת ההסדר המותנה ציין בהתייחסותו כי יחידת הסדר מותנה הוקמה כיחידה ארצית, עצמאית, בחטיבת התביעות של משטרת ישראל ביום 1.3.16. מטרתה של היחידה לשמש, במקרים המתאימים, דרך חלופית להעמדת חשוד לדין פלילי בבית המשפט, ככלי אכיפה "רך", המבטא את ההלימה המיטבית בין חומרת העבירה ונסיבותיה לבין התגובה החברתית הננקטת כלפי מבצעי העבירה. לגישת ראש היחידה, אין כל חובה בחוק או בהנחיות היועץ המשפטי לממשלה, לשלוח לחשוד הזמנה בכתב ו/או ליידעו אודות זכויותיו.

יחד עם זאת, הוסיף וציין ראש היחידה, כי לפני משורת הדין, נוהגת יחידת הסדר מותנה לשלוח לחשודים מכתב המזמין אותם להגיע למשרדי התביעה לצורך שקילת קיום ההליך (להלן: "מכתב ההצעה"). במכתב ההצעה מצוין במפורש, כי החשוד רשאי לשכור שירותי עורך דין וכי הינו רשאי לעיין בחומר החקירה טרם הגעה לדין. כמו כן, כך על פי ההתייחסות, בכל שלוחת הסדר מותנה תלוי שלט מאיר עיניים ובו דף מידע לנוחות הציבור.

הנציב קבע בהחלטתו, כי אין בידו לקבל דברים אלה. התלונה שבנדון עוסקת בסוגיות חשובות הנוגעות לזכויותיהם של חשודים בבואם לחתום על הסדרים מותנים, ביניהן, הזכות להיוועץ עם עורך דין והזכות לעיין בחומר חקירה ו/או

בטיטת כתב אישום.

עיון בתוכן מכתב ההצעה מעלה, כי בניגוד לנטען לעיל, אין במכתב ההצעה כל התייחסות מפורשת וברורה לזכות ההיוועצות של חשוד עם עורך דין.

באשר לזכותו של חשוד לעיין בחומר חקירה, הרי שזכות זו אכן מופיעה במכתב ההצעה, בזו הלשון: **"הנך רשאי לעיין בחומר חקירה או בעיקרו לפי שיקול דעת התביעה, וזאת בתיאום מוקדם עם מזכירות שלוחת התביעה"**.

נוסח זה עומד בסתירה לסעיף 67ד לחוק סדר הדין הפלילי ולסעיף ז.ב.3 להנחיית היועץ המשפטי לממשלה מס' 4.3042 (להלן: "הנחיית היועץ"), אשר קובעים את זכותו של חשוד לעיין בכל חומר החקירה בשלמותו – **"לא "בעיקרו" ולא "לפי שיקול דעת התביעה", אלא לפי רצונו של החשוד בלבד"**.

ועוד, אף בשלט המוצג בשלוחות היחידה להסדר מותנה אין אזכור לזכות ההיוועצות עם עורך דין ו/או לזכותו של חשוד לעיין בחומר חקירה ו/או בטיטת כתב אישום, בטרם חתימה על הסדר מותנה.

לא ניתן להקל ראש באלה. ההסדר המותנה שעוגן עלי חוק הינו הליך משפטי שעשוי להשליך באופן דרמטי על חייו של החשוד ושל בני משפחתו.

הזכות להיוועץ עם עורך דין, כמו הזכות לעיין בחומר החקירה, כולו ובשלמותו, קודם קבלת החלטה אם להודות באשמה אם לאו, הינן זכויות בסיסיות הנתונות לחשוד על פי חוק, ויש להקפיד בהן ולקדשן, בוודאי במסמכים היוצאים מלפני רשויות החוק.

נוכח כל האמור מצא הנציב את התלונה מוצדקת.

באלה הדברים, המליץ הנציב בפני היועץ המשפטי לממשלה לתקן את הנחיית היועץ כך שיירשם שיש לשלוח לחשוד "מכתב הצעה להסדר מותנה", שיכלול במפורש את זכותו של החשוד להיוועץ עם עורך דין וכן את זכותו לעיין בחומר החקירה כולו ובטיטת כתב האישום, אם היא שונה מהקבוע בהסדר.

כן המליץ הנציב בפני ראש יחידת ההסדר המותנה לתקן את השלטים התלויים ביחידות ההסדר המותנה, בהתאמה.

ההמלצות יושמו והוטמעו בשיטות העבודה של הגופים הרלוונטיים, כפי שיפורט בפרק 3 לדוח זה.

ז | **בחינת המשך פעילותם במשטרה של שוטרים שמתנהל נגדם הליך בגין אלימות ותקיפת אזרחים**

הנציב המליץ בפני פרקליט המדינה להוציא הנחייה המסדירה את המשך פעילותם של שוטרים שמתנהל נגדם הליך בגין אלימות ותקיפת אזרחים, באופן שלא יבואו במגע עם אזרחים, עד לקבלת החלטה בעניינם.

| תמצית החלטה (28/18, 45/18, 46/18)

במהלך שנת 2018 הוגשו לנציבות שלוש תלונות באותו עניין על ידי עמותה ציבורית (להלן: "העמותה"), בשם שלושה לקוחות שונים שהותקפו על ידי שוטרים.

שלוש התלונות עוסקות בעיכוב בלתי סביר של מח"ש בטיפול בעררים שהוגשו על ידי העמותה בשם לקוחותיה, בניגוד להנחיית פרקליט המדינה 1.11, שעניינה לוחות זמנים לטיפול בערר על החלטה לסגירת תיק.

שלוש התלונות נמצאו מוצדקות בעניין זה.

במהלך בירור התלונות התגלה, בין השאר, כי אחד המתלוננים הותקף בידי קבוצת שוטרי מג"ב בשוק שבעיר העתיקה בירושלים, למול מצלמות וקהל רב. האלימות כלפיו לא נסתיימה במקום המעצר, אלא נמשכה גם בתחנת המשטרה ובמהלך החיפוש שנערך על גופו.

תיק החקירה נסגר על ידי מח"ש בעניינם של חלק מהשוטרים, ובעניינם של השוטרים האחרים - הועבר להמשך טיפולה של מחלקת המשמעת במשטרה.

בשל הגשת ערר על החלטה זו וסיבות מנהליות אחרות, הוקפאו ההליכים המשמעתיים כנגד השוטרים התוקפים לתקופה של למעלה משנה, בזמן שאלו המשיכו לשרת במשטרת ישראל ולבוא במגע עם אזרחים.

לגישת הנציב, תמונה עובדתית זו מציפה מצב דברים מטריד המחייב בחינה.

שוטרים שתקפו לכאורה אזרח ממשיכים בשירותם ובאים במגע עם אזרחים כאילו עולם כמנהגו נוהג.

באלה הדברים, המליץ הנציב לפרקליט המדינה להיכנס לעובי הקורה, בתיאום עם משטרת ישראל, ולשקול התווית דרך פעולה ראויה במקרים כגון אלה, כמו למשל, שיבוץ השוטר במקום או בתפקיד שאינו כרוך במגע עם אזרחים, עד קבלת החלטה או פסק דין בעניינו.

ההמלצה התקבלה על ידי הגופים הרלוונטיים, כפי שיפורט בפרק 3 לדוח זה.

ח | חקירה והעמדה לדין בעבירות מין בהעדר שיתוף פעולה מצד נפגע העבירה

נושא משרה בכירה בעירייה אשר נחשד בביצוע עבירות מין חמורות בעובדות שהיו נתונות למרותו, יצא פטור בלא כלום, נוכח שיחות טלפון, בהן היה נראה כי המתלוננות מבכרות שלא להיקרא להעיד בבית המשפט.

הנציב המליץ בפני פרקליט המדינה לתקן ולחדד ההנחיות הנוגעות לחקירה ולהעמדה לדין בעבירות מין, בהעדר שיתוף פעולה מצד נפגע עבירה; וכי ראוי לקבוע כי במקרים דומים לעניין דנא, לא ניתן יהיה להורות על סגירת תיק על בסיס שיחות טלפון בלבד.

| תמצית החלטה (4/16)

עורך דין פנה בשם מרשתו, שהותקפה מינית לאורך מספר שנים על ידי הממונה עליה בעירייה במרכז הארץ. על פי הנתען, החשוד ביצע בה עבירות מין חמורות, תוך ניצול היותה כפופה לו ותוך ידיעה שהיא זקוקה למקום עבודתה ולפרנסתה.

בנוסף לזו, ביצע החשוד, לכאורה, עבירות מין נגד שלוש עובדות נוספות שהיו נתונות למרותו.

על פי התלונה, פרקליטות המחוז סגרה את התיק בעילה של חוסר בראיות מספיקות, מאחר שנראה היה, אותה עת, על בסיס שיחות טלפון בלבד, כי המתלוננות בפרשה אינן מעוניינות להמשיך את ההליך הפלילי נגד החשוד.

על פי עמדת הפרקליטות, מאחר שבתלונה על עבירות מין ישנה חשיבות רבה למצבן הנפשי של המתלוננות וליכולתן לעמוד על דוכן העדים, פעלה הפרקליטות בהתאם למצופה ממנה, עת בחנה עם המתלוננות את יכולתן לעמוד בהליך הקשה של מתן עדות בבית המשפט.

הנציב דחה עמדת הפרקליטות וקבע כי התלונה מוצדקת.

הנציב קבע בהחלטתו, כי התמונה העובדתית שנצטיירה מבירור התלונה הינה קשה. נושא תפקיד ניהולי בעירייה ביצע, לכאורה, עבירות מין חמורות ומכוערות, בצורה שיטתית ולאורך שנים, כלפי עובדות שהיו נתונות למרותו. בסופו של הליך, יצא נושא התפקיד הניהולי בעירייה פטור בלא כלום. וזאת, על סמך שיחות טלפון בלבד, בהן נראה היה, אותה עת, כי המתלוננות מבכרות שלא להיקרא להעיד בבית המשפט.

לא זאת אף זאת, במהלך בירור התלונה נגלה כי ההחלטה על סגירת התיק לא נמסרה למתלוננות בזמן אמת וכי רק לאחר למעלה משלוש שנים, משפנה עורך הדין למשטרה ולפרקליטות, הודע לו כי התיק נסגר מספר שנים קודם לכן. כל זאת, בניגוד לחוק זכויות נפגעי עבירה, תשס"א-2001 ולהנחיית פרקליט המדינה בנושא. אם בכך לא סגי, תיק הפרקליטות הרלוונטי בוער בשנת 2013, ובכך אף נפגעה זכותן של המתלוננות להגיש ערר על ההחלטה לסגור את התיק בעניינן.

באלה הדברים, המליץ הנציב בפני פרקליט המדינה לתקן ולחדד ההנחיות הנוגעות לחקירה ולהעמדה לדין בעבירות מין בהעדר שיתוף פעולה מצד נפגע העבירה. הנציב ציין, כי ראוי לקבוע כי במקרים דומים לעניין נשוא התלונה דנן, לא ניתן יהיה להורות על סגירת תיק הפרקליטות על בסיס שיחות טלפון בלבד עם נפגע העבירה.

ההמלצה התקבלה ויושמה על ידי הגופים הרלוונטיים, כפי שיפורט בפרק 3 לדוח זה.

ט | חריגה בלתי סבירה ממסגרת הזמנים הנתונה לבחינת ערר

הנציב קבע כי לא ייתכן שאזרח יגיש ערר, ובשל השתרכות בלתי סבירה של הרשויות, עניינו לא ייבחן במשך חודשים ושנים. מדובר בהתנהלות מכבידה, שאינה חד פעמית, אלא חוזרת ונשנית, ויש להעמיד את הגופים הרלוונטיים על חובתם לעמוד בסד הזמנים המוקצב לכך בהנחיות.

| תמצית החלטה (345/17)

עורך דין הלין כנגד התנהלות מחלקת עררים בפרקליטות המדינה, לאחר שהגיש ערר, ובתום 12 חודשים תמימים – לא נתקבלה כל תשובה ממחלקת עררים.

בהתייחסות הגורמים הרלוונטיים בפרקליטות המדינה הוסבר, כי העיכוב בטיפול בערר נבע מכך שהפונה הגיש את הערר לפרקליטות המדינה במקום לגוף שהודיע לו על החלטת הסגירה (הגוף הסוגר). פרקליטות המדינה, על מנת לקדם את הערר, פנתה בעצמה לגוף הסוגר, ברם האחרון, למרות תזכורות שנשלחו אליו מהפרקליטות, נמנע מלהעביר את החומרים הרלוונטיים לצורך פתיחת תיק ערר במחלקת עררים.

לאחר בחינת התלונה וכלל ההתייחסויות, מצא הנציב כי התלונה מוצדקת.

תלונה זו מציפה התנהלות מכבידה, שאינה חד-פעמית, אלא חוזרת ונשנית – אזרח מגיש ערר, ובשל השתרכות הרשויות, עניינו אינו נבחן במשך חודשים ושנים. הגשת הערר היא, למעשה, בבחינת מעשה שהינו "לא כלום"- הרשויות דוממות במקומן, ועולם כמנהגו נוהג.

הדברים מקבלים משנה תוקף נוכח הנחיית פרקליט המדינה מס' 1.11, שעניינה "לוחות זמנים לטיפול בערר על החלטה לסגירת תיק". על פי הנחיה זו, ככל שאין מדובר בעבירת אלימות או מין מסוג פשע, חוות דעת הגוף הסוגר, בצירוף תיק החקירה ותיק יחידת התביעה, יועברו למחלקת עררים תוך 90 יום לכל היותר מהמועד בו התקבל הערר ביחידה.

לא יכול להיות חולק, כי בענייננו הייתה חריגה בלתי סבירה ובלתי מתקבלת על הדעת ממסגרת הזמנים הקבועה בהנחיה האמורה.

מהתייחסות הנילונים ניתן ללמוד, כי בעקבות פניית הנציבות וממצאי בירור התלונה, כמו גם תלונות נוספות שהתקבלו בנציבות בעניין זה, התחדד הצורך בגיבוש נוהל עבודה משותף של מחלקת עררים והמחלקה להנחיית תובעים, אשר מעגן את הטיפול ב"קדם ערר", ומעמיד את הגוף הסוגר על חובתו להעביר למחלקת עררים את התייחסותו ואת החומר הרלוונטי במועד הקבוע לכך.

הנוהל המתגבש יתייחס, בנוסף, למעקב המבוצע כבר היום על ידי מחלקת עררים מול גוף התביעה, וליידוע המחלקה להנחיית תובעים במעקב זה ובתוצאותיו, על מנת שזו תסייע – במקרה של היעדר שיתוף פעולה מצדו של הגוף הסוגר – בקבלת החומר ובהעמדת הגוף הסוגר על חובתו לפעול על פי דין.

ההמלצה יושמה והוטמעה בשיטות העבודה של הגופים הרלוונטיים, כפי שיפורט בפרק 3 לדוח זה.

י | התנהלות בלתי תקינה של תובעת הובילה לזיכוי נאשם בעבירות מין

משנמצא כי תובעת לא תיעדה חילופי דברים בינה לבין מומחה מטעמה, מנעה מההגנה עיון במלוא חומר החקירה והצהירה הצהרות לא נכונות בפני בית המשפט, המליץ הנציב בפני פרקליט המדינה לנקוט בצעדים מנהליים נגד התובעת, נוכח הפגמים החמורים שנפלו בהתנהלותה – שאף תרמו, בסופו של הליך – לזיכוי של הנאשם.

תמצית החלטה (160/18)

פסק דין שהועבר לנציבות על ידי בית המשפט המחוזי, מתח ביקורת אודות שתי הערכות מהימנות, השונות זו מזו באופן מהותי, שנכתבו על ידי חוקרת ילדים בתיק בו הואשם אדם בביצוע מעשים מגונים בשתי ילדות. זאת, לאחר שבחוות דעתה הראשונה כתבה חוקרת הילדים כי היא **'מתקשה להעריך את מהימנות דבריה'** של אחת מקורבנות העבירה, ואילו בשנייה רשמה – כי היא מעריכה שהילדה **אכן חוותה סיטואציה מינית עם הנאשם.**

במסגרת חקירתה הנגדית של חוקרת הילדים, ביקש הסנגור לברר מי הגורם שגרם לחוקרת הילדים להוציא תחת ידה את הערכת המהימנות השנייה. או אז התברר כי התבצעה פנייה לחוקרת הילדים על ידי גורם בפרקליטות, שבשמו לא נקבה התובעת.

בית המשפט הורה לפרקליטות לגלות את **מלוא המידע** בפני ההגנה אודות הפנייה לחוקרת הילדים. כן נתבקשה התובעת לגלות את זהות אותו אלמוני פלמוני בפרקליטות ששוחח עם חוקרת הילדים, כדי שזה ייתן עדות אודות הפנייה ותוכנה. כשלושה חודשים לאחר החלטה זו של בית המשפט, הודיעה התובעת בתיק כי **"החומר המבוקש בגינו הורה בית המשפט הנכבד על העברתו לידי ההגנה אינו קיים וגם לא היה קיים סמוך ל... הערכת המהימנות המתוקנת על ידי העדה"**.

ברם, בשלבים האחרונים של ההליך המשפטי נגד הנאשם, כשנתיים לאחר ההודעה הנ"ל של המאשימה, ולאחר שבית המשפט הנכבד עורר את הסוגיה שוב ושוב, **התגלתה תמונה עובדתית שונה.**

בחיפוש שערכה התובעת, כך על פי הודעתה לבית המשפט בשלב הסיכומים, מצאה הראשונה מסמך שנכתב על ידיה המתעד שיחה שנערכה בינה לבין חוקרת הילדים בין חוות הדעת הראשונה של חוקרת הילדים לבין חוות דעת השנייה, המטיבה כאמור עם עמדת התביעה. בגין טעות, כך התובעת לבית המשפט, לא נכלל המסמך בחומר החקירה. לדברי התובעת, היא לא זכרה שהיא זו שיצרה קשר עם חוקרת הילדים. בסופו של יום, הגיע בית המשפט למסקנה, כי הקשר בין הפרקליטה המטפלת בתיק לבין חוקרת הילדים – הוא שהוביל לשינוי חוות דעתה של חוקרת הילדים, מהערכת המהימנות המקורית להערכה אחרת, הנוחה יותר, בלשון המעטה, לפרקליטות.

נוכח התנהלות זו של התובעת בתיק, הועבר פסק הדין לבחינתו של נציב תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות.

הפרקליטות בהתייחסותה טענה, כי השינוי בהערכתה של חוקרת הילדים לא היה כה מהותי, וכי לאור חוות דעתה הראשונה שהציבה סימני שאלה באשר לקביעות מהימנות המתלוננות, ניתן, ואף ראוי היה, לפנות אל חוקרת הילדים בבקשת הבהרה. עוד ציינה הפרקליטות, כי בשל תקלה, לא צורף תיעוד השיחה לחומר החקירה שהועבר לסנגור, וכי שנתיים לאחר מכן, לא זכרה התובעת את התיעוד האמור. עוד ציינה הפרקליטות, כי התובעת לא איתרה את התיעוד בחיפוש שערכה, עד לשלב הסיכומים.

לגישת הפרקליטות, התובעת פעלה בתום לב, והפגם שנפל בהתנהלותה הינו טכני בעיקרו, אך בשל אי גילוי במשך זמן רב משמעותו הורחבה.

הנציב קבע בהחלטתו כי נפל פגם חמור בהתנהלותה של התובעת.

אי העברת חומרי חקירה

הנציב לא חלק על גישת הפרקליטות, כי בעצם קיומה של השיחה בין הפרקליטה המטפלת לבין חוקרת הילדים, בין מועד נתינת שתי חוות הדעת, לא נפל כל פגם.

עם זאת, וכאן העיקר, **על תובע שמקיים דו-שיח שכזה עם מומחה מטעמו מוטלת חובת תיעוד בכתב בצורה סדורה, מלאה ובהירה, ובזמן אמת, של חילופי הדברים שנתיקמו בין הצדדים, וכן מוטלת על התובע החובה לוודא שתיעוד זה יוכנס לתיק החקירה ויועבר, במסגרת רשימת החומר, לסנגור.**

התובעת לא וידאה, כי תיעוד השיחה יועמד לעיון ההגנה לאורך מספר שנים בהן התנהל התיק, כאשר מוחוויר לכל שמדובר בחומר חקירה מהותי וחשוב. יתרה מזו, לאחר פרסום הכרעת הדין, נתגלו שתי תכתובות דוא"ל נוספות מאת התובעת אל חוקרת הילדים בנושא חוות הדעת, שלמותר לציין, לא הועמדו לעיון ההגנה, וקיומן לא נודע במהלך המשפט עד לבירור התלונה בנציבות.

הצהרה בפני בית המשפט שהתבררה כחסרת יסוד

הדברים לעיל, כך הנציב בהחלטתו, מקבלים נופך חומרה נוכח הצהרתה של התובעת בעניין זה כי החומר המבוקש אודות פניית הפרקליטות לחוקרת הילדים, אינו קיים וגם לא היה קיים – הצהרה שניתנה 140 ימים לאחר החלטת בית המשפט בעניין.

לאמור, לאחר 140 ימים בהם, מן הסתם, טרחה התובעת למלא אחר הוראת בית המשפט, הצהירה זו הצהרה, שבהמשך הדרך התברר שאין בה ולא כלום. התנהלות זו מובלטת ומתחברת להתנהלות התובעת בשלב הסיכומים, כפי שיפורט להלן.

הלטת עובדה שצריכה הייתה להיות גלויה ונתונה לבית המשפט ולסנגור

במהלך סיכומי התובעת, התעקש בית המשפט על חשיפת זהותו של הגורם בפרקליטות שביצע את הפנייה לחוקרת הילדים. בית המשפט הביע עמדתו בצורה מפורשת ונוקבת, שראוי להעיד את אותו פרקליט על מנת שהתמונה בפני בית המשפט תהא ברורה. ברם, **התובעת נמנעה מלציין בפני בית המשפט, פעם אחר פעם, כי לא מדובר באלמוני פלמוני, אלא כי היא זו ששוחחה עם חוקרת הילדים.**

ניתן לתמוה ולהעלות מיני השערות מדוע נהגה התובעת כפי שנהגה נוכח שאלות בית המשפט, אך מוחוור הוא כי תשובותיה הליטו עובדה שצריכה הייתה להיות גלויה ונתונה לבית המשפט, כמו גם לסנגור, שהנושא של שינוי חוות הדעת של חוקרת הילדים שימש מרכיב מרכזי בהגנתו.

באלה הדברים, קבע הנציב, כי לא ניתן בשום פנים לומר, כי עניין לנו בתקלה טכנית בעיקרה. מדובר כאן בהתנהלות של תובעת, שמנעה מההגנה עיון בחומר חקירה. התנהלות שתרמה, בסופו של הליך, לזיכוי של הנאשם.

אילולא חוקרת הילדים הייתה מציינת בחקירתה הנגדית, כי התבצעה אליה פנייה על ידי גורם בפרקליטות בין כתיבת הערכת המהימנות הראשונה לבין כתיבת הערכת המהימנות השנייה, **פנייה זו היה נותרת סמויה לחלוטין מעיני הסנגור ומעיני בית המשפט, וחומר מכך – יכול והנאשם היה מורשע בביצוע עבירות לא לו.**

כללה של החלטה

בתום הבירור, קבע הנציב כי בהתנהלותה של התובעת נפלו הפגמים הבאים, כדלקמן:

- א. התובעת לא תיעדה שיחה שקיימה עם חוקרת הילדים בזמן אמת;
- ב. התובעת לא וידאה בשום שלב לאחר כתיבת המזכר, כי הוא הוכנס לתיק החקירה,

או כי הוא נכלל ברשימת החומר שהועברה לסנגור; כמו גם שתי תכתובתו דוא"ל נוספות ששלחה לחוקרת הילדים.

ג. התובעת הצהירה בפני בית המשפט הצהרה לא נכונה.

ד. התובעת לא מילאה אחר החלטת בית המשפט במועד סביר, אלא לאחר חודשים ארוכים.

ה. חרף פניית בית המשפט בנושא העדת הפרקליט ששוחח עם חוקרת הילדים - שיחה שהובילה את חוקרת הילדים לשנות את חוות דעתה - מצאה התובעת להלית העובדה כי היא זו ששוחחה עם חוקרת הילדים. מדובר בעובדה משמעותית שהייתה חשובה בעיני בית המשפט, כמו גם עבור הסנגור.

באלה הדברים קבע הנציב כי התלונה מוצדקת.

בהתאם לסמכותו, המליץ הנציב בפני פרקליט המדינה לנקוט צעדים מנהליים נגד התובעת נוכח הפגמים שנפלו בהתנהלותה כאמור.

ההמלצה התקבלה ויושמה על ידי פרקליט המדינה, כמפורט בפרק 3 לדוח זה.

יא | תיקון חוק איסור הלבנת הון באופן שיעגן את סמכות הרשות לאיסור הלבנת הון להעביר מידע לפרקליטות המדינה וליועץ המשפטי לממשלה

הנציב המליץ על תיקון חוק איסור הלבנת הון, משנמצא כי הרשות לאיסור הלבנת הון נעדרת סמכות מפורשת, על פי חוק, להעביר מידע שנאסף במאגר המנוהל על ידיה, לפרקליטות המדינה וליועץ המשפטי לממשלה.

| תמצית החלטה (322/18)

במסגרת התלונה שבנדון, הליון הפונה על התנהלותם של היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה וגורמים נוספים בטענה, כי נתנו, לכאורה, אישור לרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור (לעיל ולהלן: "הרשות לאיסור הלבנת הון" או "הרשות"), לפעול בניגוד לקבוע בסעיף 16 לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 ובניגוד להיתר הייחודי שנקבע בסעיף 30 לחוק איסור הלבנת הון, תש"ס-2000 (לעיל ולהלן: "חוק איסור הלבנת הון").

על פי התלונה, הרשות לאיסור הלבנת הון מעבירה "ידיעות" או "פרפרזות" של מידע שנאסף במאגר המידע המנוהל על ידיה, לפרקליטות המדינה וליועץ המשפטי לממשלה, תוך כדי פגיעה בפרטיות, ובהמשך נעשה במידע זה שימוש לצורך פתיחה בחקירה והגשת כתבי אישום, המבוססים למעשה על הלכת "פרי העץ האסור".

מהתייחסות הגורמים הרלוונטיים עלה, כי תכליתו של חוק איסור הלבנת הון הינו מאבק בפשיעה הכלכלית החמורה בישראל. לצורך כך קבע המחוקק כי מוסדות פיננסיים ובעלי מקצוע המפורטים בחוק, יאספו מידע על לקוחותיהם ויעבירו אותו למאגר המידע המנוהל על ידי הרשות.

מתוך רצון לאזן בין הזכות לפרטיות לבין האינטרס הציבורי שבמאבק בפשיעה, קבע המחוקק הסדרים שונים בנוגע לשימוש במידע והעברתו לגורמים אחרים.

סעיף 30 לחוק איסור הלבנת הון מונה את הגופים השונים להם רשאית הרשות להעביר מידע וביניהם משטרת ישראל, שירות הביטחון הכללי, המוסד, המודיעין, רשות המיסים וכן לאחרונה, גם הרשות לניירות ערך לצורך מניעת חקירת עבירות הלבנת הון ומניעת מעשי טרור ומימון ארגונים.

מהתייחסות הפרקליטות עלה, כי סמכות היועץ המשפטי לממשלה לקבל את המידע מהרשות נגזרת מעצם היותו עומד בראש מערך התביעה ומנחה את זרועות האכיפה והתביעה הכוללים, בין היתר, את המשטרה, משרדי הממשלה השונים וכו'.

עוד הוסיפה הפרקליטות, כי פרקליטות המדינה אינה מנויה אמנם על הגופים המוסמכים בחוק לקבל מידע ישירות מן הרשות, אולם ברי, כי הפרקליטות מוסמכת, ואף מחויבת, לעיין בחומרים מודיעיניים שונים שהועברו לה על ידי המשטרה במסגרת חקירה פלילית, ובכלל זה מידע מהרשות. זאת בין היתר, על מנת לוודא, כי אין במידע האמור כדי לסייע להגנת הנאשם.

לאור האמור, סברו הגופים הרלוונטיים, כי התלונה לא מצביעה על חריגה כלשהי מהמתווה המצוי בחוק להעברת מידע על ידי הרשות, וכי העברת המידע כאמור, מבוצע כעניין שבשגרה, על פי דין.

הנציב קבע בהחלטתו, כי אין חולק, כי הפרקליטות והיועץ המשפטי לממשלה, לא נכללו במפורש בין הרשויות והגופים המנויים בהוראת סעיף 30 המוזכרת לעיל.

עם זאת, כך הנציב, יש טעם והיגיון בעמדה כי סמכותו הכללית של היועץ המשפטי לממשלה לקבלת המידע, נגזרת מכוח מעמדו כראש מערך התביעה

בישראל, וכגורם המנחה את כל זרועות האכיפה והתביעה. יתרה מכך, מדובר בסמכות הכרחית לצורך ביצוע תפקידו. משכך, אף נכון לומר כי הפרקליטות, בהיותה זרועו הארוכה והמבצעת של היועץ המשפטי לממשלה, זכאית אף היא לקבלת המידע, וזאת לצורך מילוי תפקידיה על פי דין.

באלה הדברים, קבע הנציב כי מדובר בסוגיה שראוי לייצבה ולהעמידה עלי חוק. הילכך, המליץ הנציב בפני היועץ המשפטי לממשלה, לנקוט בצעדים לתיקון חוק איסור הלבנת הון, בדרך הוספת היועץ המשפטי לממשלה ופרקליטות המדינה לרשימת הרשויות המוסמכות המפורטות בהוראות סעיף 30 לחוק. ההמלצה התקבלה על ידי היועץ המשפטי לממשלה, כפי שיפורט בפרק 3 לדוח זה.

יב | התנהלות לא תקינה בעת העברת חומרי חקירה לצד ג' טרם סיום החקירה

בעקבות תלונה על העברת חומרי חקירה לצד ג' במהלך ניהול החקירה, המליץ הנציב בפני פרקליט המדינה לתקן את האמור בהנחיה הרלוונטית, כך שיהיה ברור כי נקודת המוצא היא שאין להעביר חומרי חקירה טרם סיומה, אלא במקרים חריגים ביותר. כמו כן, הומלץ לפרקליט המדינה לעשות לתיקון ההנחיה כך שגם בתיקים המצויים במשטרה, תתקבל ההחלטה אם למסור חומר חקירה בידי פרקליט שיוסמך לכך.

| תמצית החלטה (256/17)

סנגורית הלינה לנציבות, כי מח"ש העבירה חומרי חקירה, במהלך חקירה מתנהלת, לצד ג', לצורך ניהול הליך אזרחי נגד מרשתה. כן נטען בתלונה, כי לא הועבר למרשתה, הנאשמת בהליך הפלילי, עותק מכתב האישום טרם הפצתו על ידי דוברות מח"ש לכלי התקשורת השונים.

הנחיית פרקליט המדינה מותירה את ההכרעה בבקשה לעיון במידע המצוי בתיק חקירה לשיקול דעתו של הגוף הרלוונטי. על פי הערכת מח"ש, לא נמצא סיכון של ממש לפגיעה בחקירה בהעברת החומר לצד ג' שביקש אותו, משום שהחקירה הייתה לקראת סיום במועד זה, וכן משום שאותו צד ג' לא היה אמור להיות עד תביעה בתיק הפלילי.

הנציב דחה דברים אלה.

בניגוד לטענת מח"ש, חקירת המשטרה הסתיימה רק כשבעה חודשים לאחר העברת החומר לצד ג'. בנסיבות אלה, לא ניתן לקבוע כי מדובר בחקירה שהייתה לקראת סיום, אלא בחקירה פתוחה ומתנהלת לכל דבר ועניין. העברת חומר חקירה לצד ג' במועד זה, עלולה הייתה לשבש את המשך פעולות החקירה שנדרשו בעניין.

ועוד, העובדה כי אותו צד ג' לא אמור היה להיות עד תביעה בתיק, ואף לא נכלל ברשימת עדי התביעה בכתב האישום, אינה יכולה להחזיק מים, שהרי מוסכם על הכל שמשפט הינו הליך דינאמי ושכיחות מוזמנים עדים על ידי התביעה, ההגנה ו/או בית המשפט, שמתחילה לא נצפו להיות עדים במשפט. זימון אותו צד ג' כעד לבית המשפט, כאשר חומר החקירה נתון בידי, היה עלול לשבש את ההליך המשפטי.

יתרה מכך, בסעיף 12 להנחיית פרקליט המדינה מס' 14.8, נרשם מפורשות, כי **"עוצמת האינטרס לעיון עלולה להיחלש עוד יותר, כאשר אותו החשוד יבקש את העיון כדי להשתמש בו בהליכים אזרחיים אחרים שהוא מנהל"**. ובענייננו, אף לא מדובר בחשוד, אלא במתלונן בעל אינטרס ממשי ממדרגה ראשונה בתיק האזרחי נגד הנאשמת, ולא פחות מכך – בתיק הפלילי נגדה (שלו, ככלל, השלכה על התיק האזרחי).

דברים אלו מעלים תחושה לא נוחה כי הרשות, שכלל כוחותיה וסמכויותיה נועדו לאכיפת החוק, מסייעת בדרך של העברת תוצרי חקירה, שהושגו מכוח אותן סמכויות, לצד אחר בסכסוך, באופן שעלול לפגוע בשני ההליכים המשפטיים שמתנהלים נגד הנאשמת, הן הפלילי והן האזרחי, ושעומד בניגוד לרוח ולהוראות ההנחיה.

נוכח כל האמור לעיל, המליץ הנציב לפרקליט המדינה לתקן את האמור בהנחיה, כך שיהיה ברור כי נקודת המוצא היא שאין להעביר חומרי חקירה טרם סיומה, אלא במקרים חריגים ביותר. כמו כן, הומלץ לפרקליט המדינה לעשות לתיקון ההנחיה כך שגם בתיקים המצויים במשטרה, תתקבל ההחלטה בידי פרקליט שיוסמך לכך.

בעניין העברת עותק כתב אישום לתקשורת טרם מסירתו לנאשמת – מהתייחסות מח"ש עולה, כי אכן נפלה תקלה בכך שעותק מכתב אישום הועבר לדוברות משרד המשפטים והופץ לכלי התקשורת השונים, בטרם הגיע לידי הנאשמת.

הנציב קבע כי מדובר בתקלה חמורה והוסיף, כי אין צורך להכביר מילים, שאין זה ראוי שאדם למד על כך שהוגש נגדו כתב אישום, באמצעות כלי התקשורת יחד עם כלל הציבור.

יג | על ראש צוות החקירה להצהיר על העברת כלל החומר שהופק, נאסף או נתפס במהלך החקירה, לידי התביעה

נוכח הצהרות שגויות של הפרקליטות בבית המשפט, לפיהן "אין חומרי חקירה נוספים בתיק", המליץ הנציב להעביר לעיון ההגנה, במקביל להעברת חומר החקירה, מסמך שיהא בבחינת הצהרת ראש צוות החקירה על העברת כלל החומר שהופק, נאסף או נתפס במהלך החקירה לידי התביעה.

| תמצית החלטה (347/17)

סניגור פלילי פנה לנציבות בתלונה, כי פעמים רבות במהלך דיונים בבקשות לקבלת חומרי חקירה, מצהירה הפרקליטות בעל פה כי אין חומרי חקירה נוספים, על אף שלא פעם, מתגלה בהמשך המשפט, כי הצהרה זו שגויה וכי קיימים חומרים נוספים בתיק.

על-פי התייחסות הפרקליטות, עם העברת תיק החקירה אל גוף התביעה, כדבר שבשגרה, נכלל בו גם מסמך סיכום חקירה, במסגרתו מצהיר החוקר האחראי על החקירה, כי כל החומר הידוע לו שנרשם, שהופק, שנאסף או שנתפס במהלך החקירה, או העתק של כל חומר או כל מסמך מתעד בדבר חומר כאמור – מתויק בתיק החקירה.

הפרקליטות הוסיפה בהתייחסותה, כי פתוחה הדרך בפני הסניגור לזמן לעדות את החוקר האחראי על החקירה, גם מבלי שהוא מחזיק בידיו מסמך כאמור, ובוודאי שזכותו של הסניגור לשאול את החוקר האחראי שאלות אודות חומרי החקירה בתיק.

באופן דומה התייחס לדברים ראש חטיבת התביעות במשטרת ישראל, משציין כי בשעה שתיק חקירה מועבר מהגוף החוקר לרשות התביעה, התיק מכיל מסמך החתום בידי החוקר האחראי וקצין החקירות, אשר, בין היתר, מצהיר בו החוקר האחראי, כי כלל החומר שנאסף במהלך הליך החקירה מצוי בתיק. עם זאת, לגישתו מדובר ב"תרשומת פנימית" המועברת מהרשות החוקרת לתביעה בלבד.

מהתייחסויות הגורמים הרלוונטיים עולה, כי כבר עתה, בחומר המועבר מהגוף החוקר לתביעה, קיים מסמך של הגורם החוקר, בו הוא מצהיר כי כל החומר הועבר לתביעה. עוד עולה מההתייחסויות, כי לא רק שאין כל מניעה לזמן את הגורם החוקר ליתן עדות בבית המשפט, אלא שהדבר אף מתבצע בפועל.

עם זאת, יש חשיבות ותוקף למסמך היוצא מלפני הגוף החוקר בו מוצהר, כי

החומר שהועבר לתביעה הינו החומר כולו ואין בלתו. המסמך אינו בא דווקא ללמד על זהות ראש צוות החקירה לצורך זימונו לעדות בבית משפט. חשיבות המסמך בעצם כתיבתו ובמעמד כתיבתו באותיות קידוש לבנה. המסמך מצביע על חשיבות ורצינות הדברים.

כל שנתר במחלוקת הוא השאלה אם יש לראות בהצהרה המצוינת בבחינת "חומר חקירה", אם לאו. מבלי להעמיק חקר בשאלה זו, הנתונה כולה בשלמותה לשיקול דעת התביעה, **נראה כי יש מקום להעביר תוכן הצהרה זו לידי ההגנה, בנוסח שיקבע בידי התביעה.**

הילכך, המליץ הנציב, להעביר לעיון ההגנה, במקביל להעברת "חומר החקירה", מסמך בנוסח שיקבע בידי התביעה, שיהא בבחינת הצהרת ראש צוות החקירה על העברת כל החומר שנאסף במהלך החקירה לתביעה.

פרקליט המדינה הודיע על קבלת ההמלצה והעברתה לראש אח"מ, כמפורט בפרק 3 לדוח זה.

יד | במקרים מתאימים, יש להעביר את תיק החקירה לבחינת הגורמים הרלוונטיים, משנקבע כי המעשים אינם חוצים את הרף הפלילי לצורך העמדה לדין

גם משהמעשים בתיק חקירה אינם חוצים את הרף הפלילי והתיק נגנז על ידי הפרקליטות, מן הראוי, במקרים המתאימים, להעביר את התיק לגורם מוסמך רלוונטי על מנת שישקול צעדים משמעותיים נגד החשוד ו/או צעדים מתאימים אחרים.

| תמצית החלטה (47/18)

עורך דין פנה בתלונה כנגד טיפול הפרקליטות בחקירה בה נתגלתה מערכת יחסים בלתי שגרתית בין תלמידה למורה, במסגרתה, נקלעה התלמידה למצוקה נפשית קשה, עד בואה לכדי ניסיונות אובדניים. המורה נמנעה מלדווח על המצוקה הקשה של תלמידתה לגורמים הרלוונטיים במשרד החינוך או ברשויות הרווחה. תיק החקירה כנגד המורה, שכאמור קיימה מערכת יחסים מיוחדת עם התלמידה, נגנז על ידי הפרקליטות, שלא מצאה כי יש בהתנהגותה של המורה לחצות את הרף הפלילי.

הנציב לא מצא פגם בהחלטת הפרקליטות לגנוז את תיק חקירה. יחד עם זאת, סבר הנציב כי לא ניתן "לעבור דף" ולהותיר מצב הדברים על כנו. במסגרת מערכת יחסים בלתי מקובלת, ובוודאי בלתי שגרתית, עם המורה, נקלעה התלמידה למצוקה נפשית קשה, עד בואה לכדי ניסיונות אובדניים. המורה קראה את התמונה נכוחה, אך נמנעה מלדווח על המצוקה הקשה לגורמים הרלוונטיים במשרד החינוך ו/או ברשויות הרווחה. על פי הוראות חוזר מנכ"ל משרד החינוך, על המורה היה ליידיע גורמים רבים במערכת החינוכית, אודות מצוקתה הנפשית של התלמידה שהגיעה לכדי ניסיון התאבדות. משנמנעה המורה מלעשות כן, ולמרות שהדברים לשיטת הפרקליטות אינם חוצים את הרף הפלילי, סבור היה הנציב, כי היה מקום להורות על העברת חומר החקירה ו/או ממצאיו לגוף הרלוונטי – בענייננו משרד החינוך – לצורך שקילת צעדים משמעותיים ו/או צעדים מתאימים אחרים, הן במקרה פרטני זה והן למניעת הישנות מקרים דומים בעתיד. הנציב קבע, כילא ניתן להותיר מצב, בו תלמיד או תלמידה יתוודו בפני מוריהם על מצוקה נפשית קשה, והדברים לא יועברו הלאה לגורמים הרלוונטיים שאמורים לסייע ולפקח על שלומם ובריאותם. משעולה כי אין להעמיד מורה שמעל בחובתו זו, לדין פלילי, עניינו בהחלט צריך להיות מועבר לגורמים הרלוונטיים המפקחים עליו ועל עבודתו. מדובר בתחום רגיש הנוגע לאוכלוסייה של ילדים ובני נוער. ולכן, נכון כי הדברים יועברו לבדיקה של הגורמים הרלוונטיים. באלה הדברים, המליץ הנציב בפני פרקליט המדינה לבחון הוצאת הנחייה להעברת חומר חקירה, או חלקו, במקרים מתאימים, לגורמים הרלוונטיים, כהשלמה להליך הפלילי.

טו | יש לפתוח בחקירה כנגד שוטרים ששיבשו, לכאורה, מהלכי משפט והובילו להגשת כתב אישום כנגד אזרח שהתלונן על תקיפתו

הנציב קבע, כי לא ניתן עוד להשלים עם תדירות המקרים בהם אזרח מתלונן על תקיפת שוטרים, ובתגובה לתלונתו נפתחת נגדו חקירה בגין תקיפה של אותם שוטרים, שעלולה אף להגיע לכדי כתב אישום.

תמצית החלטה (378/18)

תלונה שהוגשה לנציבות על ידי סנגור, נסובה על אירוע משנת 2013, בו הוכה מרשו ונעצר על ידי שוטרים בחשד להחזקת רכוש גנוב, חשד אשר התברר בהמשך הדרך כשגוי.

לאחר תקיפתו, נחקר האזרח בתחנת המשטרה על עבירות רכוש בלבד. מאוחר יותר, ורק לאחר הגשת תלונה מטעמו של האזרח למח"ש בגין האלימות שננקטה מצד השוטרים נגדו ונגד אמו, הוזמן האזרח לתחנת המשטרה והואשם בעבירה של תקיפת שוטרים.

לאמור, עבירת האלימות נגד השוטרים יוחסה לאזרח לראשונה כ-10 חודשים לאחר האירוע, ולאחר שהגיש, כאמור, תלונה נגד השוטרים למח"ש.

בהמשך, הוגש נגדו כתב אישום על ידי התביעה המשטרתית, ממנו זוכה. בפסק הדין בבית משפט השלום נקבע, כי מעצרו היה לא חוקי, וכי גרסתו עדיפה בעיני בית המשפט על גרסת השוטרים.

סנגורו של האזרח פנה למח"ש ב"דרישה לפתיחת תיק והעמדה לדין בעקבות זיכוי המתלונן וקביעות בימ"ש בנוגע לנילונים".

כ-7 חודשים לאחר מכן, קיבל הסנגור את תשובת מח"ש, לפיה אין מקום לפתוח בחקירה פלילית. בעקבות תשובה זו, הגיש הסנגור ערר למחלקת עררים בפרקליטות המדינה, אך רק לאחר כשנה וחצי, הועבר הערר ממח"ש למחלקת עררים והודע לסנגור על פתיחתו של תיק ערר.

לגופו של עניין, מסרה מחלקת עררים, כי לאחר עיון בנימוקי פניות הסנגור ובהכרעת הדין המזכה, על דעת מנהל המחלקה, לא נמצא מקום לשנות מההחלטה בדבר דחיית הערר. לגישת מחלקת עררים, בחלוף למעלה מחמש וחצי שנים ממועד האירוע, הרי שבהכרעת הדין הקצרה שניתנה בעניין מרשו, בית המשפט לא נימק מדוע מצא לנכון להעדיף את גרסתו על גרסאות השוטרים, ולא קבע ממצאי מהימנות כלשהם ביחס לעדויות השוטרים.

לאחר בירור התלונה על כלל מרכיביה, קבע הנציב, כי התלונה מוצדקת.

בבסיס התלונה שבנדון, עומדות שתי סוגיות מרכזיות: האחת, מתייחסת לעיכוב הבלתי סביר והחמור אשר נפל באופן טיפולה של מח"ש בערר על ההחלטה לסגירת התיק. השנייה, מתייחסת לעובדה כי לאחר שהשוטרים למדו כי הוגשה נגדם תלונה

למח"ש, הם עשו מעשה, ועל פני הדברים, שיבשו מהלכי חקירה בכך שהובילו להאשמת האזרח בתקיפת שוטרים, הכל, על לא עוול בכפו.

הנציב קבע, כי גם אם עמדתו אינה נוחה מכלל הנימוקים שפורטו והובילו את מחלקת עררים, לדחות את הערר - לא לו לשים שיקול דעתו חלף שיקול דעת הרשות המוסמכת.

ברם, במקרה זה, התלונה מעמידה על מכונה סוגיה רוחבית המחייבת הכרעה.

בית משפט השלום בהכרעת דינו קיבל גרסת הנאשם, כי הותקף ע"י השוטרים לאחר שנעצר על ידיהם שלא כחוק. בית המשפט דחה עדויות השוטרים, לפיהן הנאשם תקף שוטר בדחיפה ובאגרופים וגרם לו לפצע מדמם בידו. בית המשפט קבע, כי האזרח לא נקט באלימות כלפי השוטרים. בית המשפט קבע, כי השוטרים העידו בבית המשפט כפי שהעידו, רק לאחר שנתברר להם כי האזרח התלונן במח"ש כי הותקף על ידיהם.

הנציב קבע בהחלטתו, כי השוטרים בעדויותיהם בבית המשפט ביקשו, על פני הדברים, לשבש מהלכי משפט, בכך שהאשימו את האזרח על לא עוול בכפו, בתקיפת השוטרים רק בעקבות התלונה שזה שטח בפני מח"ש.

דברים אלה מתיישבים עם הדעה הרווחת בקרב סניגורים, ולא רק בקרבם, כי תדירות, במקום בו אזרח מתלונן על תקיפת שוטרים, תלונה זו לא תיוותר לבדה. בתגובה לתלונתו, ייחקר האזרח בגין תקיפת שוטרים, ובסיומה של חקירה, יואשם לעיתים האזרח, בתקיפת שוטרים בבית המשפט.

הנציב קבע, כי לא ניתן לעבור על קביעות אלה, בלא כלום.

הדעת אינה סובלת, כי שוטרים שסרחו, לכאורה, כמפורט לעיל, ימשיכו בעבודתם כ"עולם כמנהגו נוהג" וימשיכו לבוא במגע יומיומי עם אזרחים.

לא יעלה על הדעת, שדברים חמורים וקשים אלה של בית המשפט, יוותרו במקומם כאבן שאין לה הפכין.

באלה הדברים, שב הנציב על המלצתו לפרקליט המדינה ולמפכ"ל המשטרה, כי שוטרים שסרחו, לכאורה, במעשים נגד אזרח, יטופלו בהקדם האפשרי על ידי פיקוד המשטרה ויורחקו מתפקיד הכרוך במגע עם אזרחים.

כן המליץ הנציב בפני פרקליט המדינה לשקול, חרף חלוף השנים מקרות האירועים, להורות למח"ש לפתוח בחקירה כנגד השוטרים על כך, שקשרו קשר, לכאורה, לשבש בצוותא חדא מהלכי משפט.

TD | הסדרת מערכת היחסים בין פרקליט מטעם המדינה לבין עובד המדינה אותו הוא מייצג

בעקבות תלונה כנגד התנהלות פרקליט בייצוג עובד מדינה במסגרת תביעה אישית שהוגשה נגדו, קבע הנציב כי יש ליתן תשומת לב, קודם מינוי פרקליט, לאפשרות של ניגוד עניינים של אותו פרקליט לטפל בנושא; וכי יש להוציא הנחיה שיהא בה כדי להסדיר מערכת היחסים והתקשורת הראויה והצריכה בין פרקליט מטעם המדינה המייצג עובד מדינה לפני ערכאה שיפוטית, לבין אותו עובד מדינה.

| תמצית החלטה (324/17)

פונה שהינו עובד מדינה, אשר יוצג על ידי פרקליט במסגרת תביעה אישית שהוגשה נגדו ונגד רשות המיסים, הלין כנגד התנהלותו של האחרון, בטענה כי:

א. הפרקליט ייצג את הפונה מבלי לשוחח, להתייעץ או להיפגש עמו; מנע ממנו מלהיות נוכח באחד הדיונים; וקיבל החלטה למחוק את שמו של הפונה מכתב התביעה, ללא ידיעתו. דבר זה הוביל, כך הפונה, להגשת תביעה אישית נגדו בהמשך מצד התובעים.

ב. הפרקליט פעל בניגוד עניינים, לאחר שמונה לייצג את המדינה נגד הפונה במסגרת הליך נוסף באותו עניין.

הפרקליטות בהתייחסותה ציינה, כי התנהלותו של הפרקליט הייתה ראויה ותקינה, ולא הסבה לפונה כל נזק.

בפגישה שהתקיימה בנציבות, הוסיפה פרקליטת המחוז וציינה, כי מבחינת נהלי העבודה הפנימיים של הפרקליטות דהיום, אין נוהג לעדכן באופן אישי את עובדי המדינה הנתבעים בתביעה לצד הרשות, וכי, לרוב, עובדי מדינה ובעלי תפקידים הנתבעים בנוסף לרשות, אינם רלוונטיים לתביעה כלל ועיקר.

באשר לטענת הפונה לניגוד עניינים, הבהירה פרקליטת המחוז, כי הפרקליט קיבל את התיק לטיפולו על פי הוראת הממונים עליו וטיפל בו בהתאם, וכי העובדה שבהליך הראשון הפרקליט הביא למחיקת התובענה נגד הפונה, אינה מונעת ממנו מלייצג את המדינה בהליך נפרד, שבו הפונה הוא התובע.

יחד עם זאת, ציינה פרקליטת המחוז, כי לאור רגישות הנושא, הוחלט בסופו של יום להעביר את הטיפול בהליך לפרקליט אחר.

הפרקליט הנילון דחה את טענות הפונה ביחס להתנהלותו במסגרת ההליך, והבהיר כי סוכם שהלשכה המשפטית של רשות המיסים תעמוד עם הפונה בקשר ותעדכן אותו בכל הדרוש להליך המשפטי שהתנהל נגדו. כן ציין הפרקליט, כי שני ההליכים נשוא התלונה לא נסובו סביב אותה סוגיה, ומשכך, לא התעורר חשש לניגוד עניינים.

הנציב בהחלטתו דחה טענות הפרקליטות ביחס לניגוד העניינים ומצא טענת הפונה מוצדקת. הנציב קבע כי אין ספק שמדובר בניגוד עניינים טבוע, מובנה ואסור על פי כללי לשכת עורכי הדין והקוד האתי, שעה שהפרקליט הופיע במסגרת ההליך הראשון כבא כוח הפונה, וכעבור זמן לא רב, הופיע בהליך נוסף באותו עניין, כמייצג נגדו.

הדברים מקבלים משנה תוקף, עת אישר הפרקליט בהתייחסותו, כי במסגרת ההליך הראשון שמע טענות הנוגעות להליך השני, בו ייצג את המדינה כנגד הפונה.

בנסיבות אלו, המליץ הנציב לפרקליט המדינה להביא לתשומת לב הנהלת הפרקליטות את הרגישות המתחייבת, קודם למינוי פרקליט, לאפשרות של ניגוד עניינים המונע מאותו פרקליט מלטפל בנושא.

אשר לטענה בעניין חוסר הידברות עם הפונה במסגרת ההליך המשפטי, דחה הנציב טענות הפרקליטות ומצא את טענת הפונה מוצדקת.

הנציב קבע בהחלטתו כי אדם הנתבע בבית המשפט, גם אם הינו עובד מדינה שפעל במסגרת תפקידו, הינו צד למשפט. שומה על הפרקליט מטעם המדינה, שמונה לייצגו במשפט, לשוחח עמו ישירות, להשיב לשאלותיו ולעדכנו, על פי הצורך, בהליך המתנהל נגדו בבית המשפט.

בנסיבות אלו, המליץ הנציב בפני פרקליט המדינה להוציא הנחיה שיהא בה להסדיר מערכת היחסים והתקשורת הראויה והצריכה בין פרקליט מטעם המדינה המייצג עובד מדינה לפני ערכאה שיפוטית כלשהי, לבין אותו עובד מדינה.

שאר טענות הפונה בעניין מחיקתו מההליך הראשון ומניעת נוכחותו באחד הדיונים, נדחו על ידי הנציב.

ההמלצה התקבלה ויושמה על ידי הגופים הרלוונטיים, כפי שיפורט בפרק 3 לדוח זה.

יז | עיכוב ממושך בטיפול בבקשה לצו קיום צוואה

נוכח עיכוב ממושך בטיפול בבקשה לצו קיום צוואה, שנגרם כתוצאה מתקלה מחשובית, המליץ הנציב להסדיר את נושא הבקרה על המערכת המחשובית שבשימוש הרשם לענייני ירושה, למען הימנעות מהישנות מקרים דומים בעתיד.

| תמצית החלטה (95/18)

אישה אלמנה ומבוגרת שהתייתמה מאביה זה-מכבר, הלינה בפני הנציבות כי בקשה לצו קיום צוואתו של אביה המנוח, שהגישה באמצעות המערכת המקוונת, מתעכבת זמן ממושך, משלא ניתנה התייחסות הרשם לענייני ירושה, בחלוף למעלה מארבעה חודשים.

בהתייחסותו לפניית הנציבות, ציין הרשם לענייני ירושה כי, ככלל, אישורה של בקשה גורר אחריו ביצוע של מספר פעולות באופן אוטומטי, ובהן, שינוי סטטוס במערכת הרשם והקמה אוטומטית של משימות לגורמים המטפלים.

מבירור שערך הרשם, כך על פי התייחסותו, עלה כי אירעה תקלה מחשובית, שבגינה לא הוקמה משימה לב"כ היועץ המשפטי לממשלה. מיד עם גילוי התקלה, הוקמה משימה ידנית בתיק, ותגובתו של ב"כ היועץ המשפטי ניתנה בסמוך לאחר מכן.

לאחר בחינת הנתונים ציין הנציב בהחלטתו, כי הקדמה הטכנולוגית, אשר מייעלת ומשפרת את חיינו לבלי היכר, היא שלעתים אף עומדת בעוכרנו. אי לכך, ועל-מנת למנוע הישנות מקרים דומים בעתיד, ראוי שעל המערכת המחשובית תתבצע בקרה כלשהי, טכנולוגית או אנושית.

שעה שאדם מאבד את קרוב משפחתו, קל וחומר כשמדובר באלמנה מבוגרת ששכלה זה-מכבר את בעלה, והשכול מתדפק פעם נוספת על דלתה, מצופה שהרשויות המוסמכות יפעלו ברגישות, במקצועיות ובמהירות האפשרית.

מטרידה הידיעה, כי רק לאחר למעלה מארבעה חודשים מיום הגשת הבקשה המקוונת, ניתנה התייחסות ראשונית של ב"כ היועץ המשפטי לממשלה לפנייתה של המתלוננת.

הילכך, קבע הנציב בהחלטתו, כי טענת המתלוננת מוצדקת, והמליץ להסדיר את נושא הבקרה על המערכת המחשובית, שבשימוש הרשם לענייני ירושה.

במהלך השנה החולפת, נתן הנציב המלצות אופרטיביות נוספות בנושאים שונים, ובכלל זה - רענון הדרכים להגשת בקשה לביטול הודעת קנס (213/18); חידוד הנהלים לעניין אופן סיווג תלונות על ידי מח"ש; הבהרת ההבחנה בין רישום פלילי לרישום משטרת פנימי לגורמים הנוגעים בדבר (91/18); רענון וחידוד הצורך ביישום פסיקת בית המשפט העליון בכל הקשור לתמורה המובטחת למדובבים במסגרת ההסכמים הנערכים עמם (75/18); וכן תיקון הנחיית פרקליט המדינה מס' 14.21, באופן שיהיה נהיר כי על המבקש שימוע בעל פה לפרט בבקשתו טיעונו בכתב (289/18).

כפי שצוין, חלק נכבד מהמלצות אלו יושם במהלך השנה האחרונה, כפי שיפורט בפרק 3 להלן.

פרק 3 | מעקב אחר יישום המלצות הנציב והטמעתן בשיטות העבודה של הגופים המבוקרים

א | אופן יישום המלצות הנציב

כאמור, במהלך השנים 2017-2018 ניתנו על ידי הנציב מספר המלצות אופרטיביות, בנושאים שונים ומגוונים, ביחס לכלל הגופים המבוקרים על ידי הנציבות.

כן פורסם על ידי הנציב, במהלך שנת הפעילות הקודמת, דוח ביקורת 5/15, במסגרתו ניתנו המלצות שעסקו בהתנהלות הפרקליטות מול המכון הלאומי לרפואה משפטית, וכן במספר היבטים של התנהלות המכון עצמו.

חלק נכבד מהמלצות אלו יושם והוטמע בשיטות העבודה של הגופים המבוקרים, כפי שיפורט להלן.

בכוננת הנציבות להמשיך ולעקוב אחר יישום כלל המלצות שניתנו על ידי הנציב בשנים החולפות, תוך ניהול שיח פתוח ופורה עם הגופים הרלוונטיים בדבר הקשיים הכרוכים במימוש המלצות ובדרכים לפתרונם.

ב | יישום המלצות הנציב משנים 2017-2018

במהלך השנים 2017-2018 נתן הנציב המלצות רבות, שיש בהן כדי לקדם נושאים שונים, ובכלל זה – שמירה על זכויות חשודים ונאשמים; שמירה על נקיין כפיים וטוהר המידות של מייצגי המדינה בערכאות; ייעול עבודת הגופים המבוקרים והגברת השקיפות בפעילותם מול האזרח; הקפדה על מתן מענה מנומק לאזרח תוך זמן סביר; שיפור ממשקי עבודה בין הגופים המבוקרים לצורך טיפול יעיל בפניות הציבור; צמצום הליכים ומכשולים בירוקרטיים שהיוו חסם בפני האזרח בענייניו מול מייצגי המדינה בערכאות, וכיו"ב.

יישום המלצות הוביל לשינוי של ממש בתחומים אלו, כפי שיפורט להלן.

ב|1 שמירה על זכויות חשודים ונאשמים

| אופן סגירת תיק נגד חשוד (157/17)

בהחלטה מיום 4.9.2017 קבע הנציב כי אין זה ראוי שחשוד ימתין לקבלת הודעה על סגירת התיק נגדו על ידי משטרת ישראל, בשעה שכבר נתקבלה החלטה כזו על ידי הפרקליטות. הנציב הדגיש, כי אזרח הנמצא תחת חקירה מתנהל תחת עננה כבדה של חרדה, כאשר חייו אינם דומים לחייו קודם לכן, ימיו אינם ימים ולילותיו אינם לילות. האזרח ממתין בכיליון עיניים להחלטת הפרקליטות, ועמו, מצפה כלל משפחתו וסביבתו. החלטת הפרקליטות הינה החלטה דרמטית עבורו ועבור בני משפחתו ואין מקום להאריך תקופה זו בשל נסיבות מנהליות כאלה ואחרות. מדובר בזכותו של אדם לחיות ולשוב לשגרת חייו במהרה, משהוחלט על ידי הפרקליטות לסגור את תיק החקירה בעניינו. החלטת הפרקליטות הינה החלטה דרמטית עבורו ועבור בני משפחתו, כך הנציב בהחלטתו, ואין מקום להאריך תקופה זו בשל נסיבות מנהליות כאלה ואחרות.

באלה הדברים, מצא הנציב להמליץ כי הודעה לחשוד על סגירת תיק חקירה נגדו על ידי הפרקליטות, תימסר לו בד בבד עם קבלת החלטת הסגירה, ללא קשר להעברת התיק למשטרת ישראל.

ביום 24.4.2018 הודיע פרקליט המדינה, כי בעקבות המלצת הנציב, לאחר שנים של נוהל שגור בפרקליטות, ועל אף הקשיים הכרוכים בכך, תוצא הנחייה חדשה, לפיה, ככלל, עם קבלת ההחלטה על גניזת התיק בפרקליטויות המחוז הפליליות, וכחלק מהליך סגירת התיק, יישלח מכתב יידוע לחשוד ולמתלונן על ידי הפרקליטות, וזאת בטרם העברת התיק למשטרה.

| גבולות מותר ואסור במשא ומתן (186/17)

בהחלטה מיום 17.10.2017 מצא הנציב כי תלונתו של סנגור לנציבות מוצדקת, לאחר שקבע כי התניית הצעה של הפרקליטות לחזור מכתב אישום בויתור על זכותו של הנאשם לעתור לפיצוי בהמשך הדרך, הינה התניה שאינה מותרת לנאשם, הלכה למעשה, כל שיקול דעת, ויש בה כדי לאיין את הסכמתו החופשית. עוד ציין הנציב, כי אם הנאשם היה עצור, שלא בצדק, אין להתנות הסכמתו בויתור מראש על מיצוי זכויותיו לעתור לפיצוי בשל תקופת המעצר. בהחלטתו המליץ הנציב על נקיטת צעדים שיהא בהם להפיק לקחים למניעת הישנות מקרים דומים בעתיד.

בעקבות המלצה זו, הודיע המשנה לעניינים פליליים, כי לאחר שנשקלו מכלול ההיבטים והופקו הלקחים הנדרשים, הוחלט כי רק במקרים חריגים ניתן יהיה להתנות את החזרה מכתב אישום בהסכמה של נאשם, שלא יגיש תביעה אזרחית בגין חזרה זו.

כן ציין המשנה לעניינים פליליים, כי בכונת הפרקליטות לקדם הנחייה, לפיה ההתניה האמורה תבוצע אך על בסיס אישור מוקדם של המשנה לעניינים פליליים ו/או המשנה לעניינים אזרחיים, לפי העניין, וגם זאת, אך ורק כאשר הנאשם מיוצג על ידי סנגור.

| הצהרת ראש צוות החקירה בדבר העברת כל החומר שנאסף במהלך החקירה לידי התביעה (347/17)

כפי שפורט בסעיף יג' לפרק 2 לעיל, בהחלטה מיום 11.3.2018 המליץ הנציב לפרקליט המדינה ולראש חטיבת התביעות במשטרת ישראל, כי במקביל להעברת חומר החקירה לידי ההגנה, יועבר מסמך, בנוסח שייקבע על ידי התביעה, שיהא בבחינת הצהרת ראש צוות החקירה, לפיו כל החומר שנאסף במהלך החקירה הועבר לתביעה.

ביום 6.1.2019 הודיע פרקליט המדינה על קבלת ההמלצה והעברתה לראש אח"מ, אשר יישומה מצוי תחת סמכותו.

| הפסקת נוהל פסול שהביא להחזקת חשודים במעצר לא חוקי (69/18)

כפי שפורט בהרחבה בסעיף ד' לפרק 2 לעיל, ביום 21.5.2018 המליץ הנציב בפני ראש אח"מ, להורות על הפסקת הנוהל הפסול של טועני מעצרים, בכל המחוזות, שיש בו כדי להוביל להחזקת אדם במעצר לא חוקי, לאחר שנתברר כי טפסי ה"בקשה להארכת מעצר", המוגשים בבוקר הדיון במזכירות בית המשפט, לא כוללים דבר וחצי דבר מהדברים הנדרשים והמפורטים בסעיף 15 לחוק המעצרים, וכל מטרתם טכנית בלבד – שריון זמן דיוני באולם שופט המעצרים, שדן באותו יום בתיקי המעצרים.

בעקבות המלצה זו, ביום 30.5.18, הודיע ראש אח"מ, כי הורה על עריכת בירור יסודי בנושא, והופצה בהנחייתו הנחייה לכלל גורמי החקירות בארץ, המדגישה את הוראות סעיף 15 האמור ואת החשיבות על הקפדתן.

| שמירה על זכויות חשודים בהליכי הסדר מותנה (141/18)

כפי שפורט בהרחבה בסעיף ו' לפרק 2 לעיל, ביום 30.8.2018 המליץ הנציב בפני היועץ המשפטי לממשלה לתקן את הנחיית היועץ, כך שיירשם שיש לשלוח לחשוד "מכתב הצעה להסדר מותנה", שיכלול במפורש את זכותו של החשוד להיוועץ עם עורך דין, וכן את זכותו לעיין בחומר החקירה כולו ובטיוטת כתב האישום, אם היא שונה מהקבוע בהסדר. כן המליץ הנציב בפני ראש יחידת ההסדר המותנה לתקן את השלטים התלויים ביחידות ההסדר המותנה, בהתאמה.

המלצות הנציב התקבלו.

ביום 23.7.2018 הודיע ראש יחידת ההסדר המותנה, כי הוצאה הנחייה גורפת לכלל העוסקים ביחידה, המחדדת ומדגישה את המלצות הנציב דלעיל, בדבר הקפדה על זכויותיו של חשוד, בכל שיח ותקשורת עימו.

במקביל, נערך תיקון של מכתב ההצעה הנשלח לחשודים, אשר נכנס לתוקפו במהלך חודש אוגוסט 2018, ובו נרשם במפורש, כי חשוד רשאי להיוועץ בעורך דין ולעיין בחומר החקירה.

זאת ועוד, העלונים הנשלחים לחשודים והשלטים המוצבים ביחידת ההסדר המותנה תוקנו, והודגשה בהם זכותו של חשוד להיוועצות עם עורך דין בכל שלב, וכן זכותו לצילום חוקרי החקירה במלואם, לרבות טיוטת כתב האישום.

כמו כן, לאחר בחינת הדברים עם גורמי המקצוע האמונים על הנושא, נמסר על ידי היועץ המשפטי לממשלה, כי במקביל להנחיית ראש ההסדר המותנה כאמור לעיל, אף הפרקליטות פועלת בימים אלה לתיקון המכתבים הנשלחים לחשודים, כך שיכללו הודעה בדבר הזכות להיוועץ בעורך דין והזכות לעיין בחומר חקירה ובטיוטת כתב האישום.

| תיעוד ראיון רפואי עם מתלוננים בעבירות מין שנערך במכון לרפואה משפטית והעברתו לתביעה (350/17)

כפי שפורט בסעיף ה' לפרק 2 לעיל, בהחלטתו מיום 15.1.2018 המליץ הנציב כי כל ראיון רפואי שנערך במכון לרפואה משפטית למתלוננים בעבירות מין יתועד במלואו, ותיעוד זה יועבר, על-אתר, לתביעה.

הנציב הבהיר בהחלטתו, כי מוחזר בעליל, שכאשר שיח בין רופא המכון לנבדק/ת

בעבירת מין עולה כדי "חומר חקירה", אזי יש להעביר תיעוד השיח לעיון ההגנה. הפועל היוצא, כי יש להעביר את תיעוד השיח הנ"ל לידי הפרקליטות שתעשה על פי סמכותה ותבחן, האם מדובר בחומר חקירה אם לאו.

הנציב הדגיש, כי מצב הדברים דהיום, עלול למנוע מהפרקליטות, ולא פחות חשוב, מההגנה – מודעות לחומר חקירה, שלעיתים עשוי להיות דרמטי למשפט.

ביום 31.12.2018 הודיע המשנה לעניינים פליליים, כי הפרקליטות מצאה לנכון לאמץ המלצה זו, כך שכל שיועבר לפרקליטות חומר מהמכון לרפואה משפטית, ובו תיעוד השיח הרפואי עם המתלונן, תיבחן הפרקליטות האם מדובר בחומר חקירה. ככל שהתשובה לכך תהא בחיוב, יועבר חומר זה להגנה, בהעדר מניעה אחרת להעברתו.

ב|2 אופן סגירת תיקים

| גיבוש הנחיות לעניין ביעור תיקים (4/16, 388/15)

ביום 19.11.2017 המליץ הנציב לגבש הנחיות לעניין ביעור תיקים, ובפרט לעניין תיקים בעלי רגישות ציבורית מיוחדת, עניין מיוחד או בעבירות מין חמורות. הנציב הוסיף כי ראוי שהגורם המוסמך, אשר מורה על ביעור התיק, ינמק בכתב הטעמים להחלטתו, וכי נימוקים אלו יישמרו גם לאחר ביעור התיק. כן המליץ הנציב, כי עצם ההחלטה על סגירת תיק כגון דא לא תבוער ותישמר כדבעי.

על המלצה זו חזר הנציב בהחלטות נוספות שיצאו תחת ידיו במהלך שנת 2018.

ביום 6.1.2019 הודיע פרקליט המדינה, כי הוחלט על גיבוש הנחיית פרקליט מדינה חדשה בעניין זה, אשר מצויה כעת בישורת האחרונה קודם פרסומה. מדובר בהנחיה מקיפה, כך פרקליט המדינה, שתבנה ותגדור את שיקול הדעת של המשטרה והפרקליטות בתחום זה.

| גיבוש הנחיות לעניין אופן סגירת תיקים בעלי חשיבות ועניין ציבורי (388/18, 157/17)

בהחלטתו מיום 19.11.2017 המליץ הנציב על גיבוש הנחיות ונהלים בנוגע לאופן סגירת תיקים בעלי חשיבות ורגישות ציבורית, תיקים הנוגעים לנושאי משרה בכירים בשירות הציבורי או בעלי חשיבות עניינית אחרת. בהחלטתו ציין הנציב, כי נכון לשקול שבהנחיות אלו ייקבע, כי סגירת תיק שכזה תיבחן על ידי פרקליט בכיר נוסף

(בנפרד מהפרקליט המלווה), או כי תיק שכזה ייסגר לאחר היוועצות עם גורם מוסמך בפרקליטות המדינה.

ביום 6.1.2019 הודיע פרקליט המדינה כי נושא הטיפול בתיקים אלה, שהוגדרו על ידי היחידות כ"תיקים אסטרטגיים", קיבל בשנים האחרונות מענה ראוי בשגרת העבודה של הפרקליטות. כך, כל יחידה בפרקליטות מחויבת מזה מספר שנים להעביר לפרקליט המדינה, אחת לחצי שנה, רשימה של כל ה"תיקים האסטרטגיים" המצויים בטיפול. מטבע הדברים, כך פרקליט המדינה, ברשימה זו אמורים להיכלל כל אותם תיקים אליהם התייחס הנציב בהמלצתו. התיקים הרגישים יותר מתוך תיקים אלה, מלווים על ידי פרקליט המדינה ו/או המשנה לפרקליט המדינה, במהלך ניהול התיק, וניתן לגביהם דיווח עיתי, ובצמתי קבלת החלטות, אף משתפים את הדרגים הנ"ל בפרקליטות המדינה, לפי הצורך, בהתייעצויות, ולעיתים הם אלה שמקבלים את ההחלטות הנדרשות.

פרקליט המדינה הוסיף וציין במכתבו, כי בשגרת העבודה של הפרקליטות, החלטות מרכזיות בנוגע לתיקיהם של נבחרי ציבור, לרבות ראשי רשויות, סגנים של ראשי רשויות, וכך גם נבחרי ציבור מרכזיים אחרים, מתקבלות על ידי הדרגים הבכירים ביותר בפרקליטות המדינה, או בליווי דרגים אלה.

| חקירה והעמדה לדין בעבירות מין בהעדר שיתוף פעולה מצד נפגע העבירה (4/16)

כאמור בסעיף ח' לפרק 2 לעיל, בהחלטתו מיום 25.1.2018 המליץ הנציב כי הנחיות פרקליט המדינה יתוקנו ויחודדו בכל הנוגע לחקירה ולהעמדה לדין בעבירות מין בהעדר שיתוף פעולה מצד נפגע העבירה. הנציב ציין בהחלטתו, כי ראוי לקבוע במקרים דומים לעניין נשוא התלונה שנתבררה בנציבות, כי לא ניתן יהיה להורות על סגירת תיק הפרקליטות על בסיס שיחות טלפון בלבד עם נפגע העבירה.

ביום 6.1.2019 עדכן פרקליט המדינה, כי בעקבות המלצת הנציב התקיימה עבודת מטה סדורה בעניין זה, מול כלל פרקליטי המחוזות ומול פרקליט המדינה, במסגרתה נבחנו משמעויות ההמלצה, וכי בימים אלה ממש, הופצה טיוטת הנחיה סופית, שעתידיה בקרוב להפוך לנוהל מחייב, אשר יש בה כדי לאמץ את המלצות הנציב בעניין זה.

ב|3 בחינת המשך פעילותם של שוטרים שסרו

| בחינת המשך פעילותו של שוטר שהורשע בעבירת שיבוש מהלכי משפט (318/17)

כאמור בסעיף א' לפרק 2 לעיל, בהחלטתו מיום 13.2.2018 המליץ הנציב בפני פרקליט המדינה להוציא הנחייה מערכתית שתבחן סוגיית המשך שירותו של שוטר שהורשע בבית משפט או בהליך משמעתי בעבירת שיבוש מהלכי משפט.

ביום 23.7.2018 הודיע המשנה לעניינים פליליים על תמיכת הפרקליטות בהמלצה זו, וציין כי לעמדתו, בהחלט יש לשקול הדחה של שוטר שהורשע בעבירה מסוג זה. עמדה זו, בצירוף המלצת הנציב, הועברה על ידי המשנה לעניינים פליליים ביום 13.9.2018 למפק"ל משטרת ישראל (דאז).

אשר לטיפול מח"ש בנושאים אלה – הודיע המשנה לפרקליט המדינה כי הפרקליטות שוקדת על הנחיית פרקליט מדינה שתסדיר את הנושא.

כמו כן, ביום 11.10.2018 העבירה עמותת הפורום המשפטי למען ישראל לנציבות הודעה מטעם המשרד לביטחון פנים, לפיה המשרד נמצא בישרות האחרונה של ניסוח פקודת קבע חדשה למשטרה, אשר עתידה להתייחס גם לחשד ששוטר ביצע עבירה שיש עמה קלון, ולקבוע כלל לפיו – בהעדר טעמים מיוחדים – שוטר שהודה בביצוע עבירה כזו או שהתגלו ראיות ברורות המבססות את החשד לגביו, יפוטרו מהשירות.

| בחינת המשך פעילותם של שוטרים שמתנהל נגדם הליך בגין אלימות ותקיפת אזרחים (28/18, 45/18, 46/18)

כמפורט בסעיף ז' לפרק 2 לעיל, לאחר שדן הנציב במקרה בו הועבר חומר חקירה למשטרה לשם העמדת שוטר לדין משמעתי, ואך בשל הגשת ערר – שביקש להחמיר בעניינו של השוטר ולהעמידו לדין פלילי – התעכב הטיפול המשמעתי בעניינו של השוטר, המליץ הנציב על הוצאת הנחייה המסדירה את המשך פעילותם של שוטרים המתנהל נגדם הליך בגין אלימות ותקיפת אזרחים, באופן שלא יבואו במגע עם אזרחים, עד לקבלת החלטה בעניינם.

ביום 13.9.2018 הודיע המשנה לעניינים פליליים על תמיכת הפרקליטות בהמלצה זו, וציין כי מן הראוי, שמקרים שכאלה, ככלל, יובילו לנקיטת צעדים פיקודיים-מנהליים, שיהיה בהם כדי להבהיר שהעולם לא נוהג כמנהגו. עמדה זו, בצירוף המלצת הנציב,

הועברה באותו יום על ידי המשנה לעניינים פליליים למפכ"ל משטרת ישראל (דאז). במקביל, חזר הנציב על המלצתו בפני מפכ"ל המשטרה (דאז), וציין כי ראוי שפיקוד המשטרה ישקול להעמיד הנחייה על מכונה כך ששוטר אשר סרח, לכאורה, במעשים כנגד אזרח, תישקל הרחקתו מתפקיד הכרוך במגע עם אזרחים ו/או צעדים פיקודיים דומים.

ביום 11.10.2018 הודיע המפכ"ל (דאז) כי קיבל את המלצת הנציב.

ב| צמצום הליכים ומכשולים בירוקרטים העומדים בפני האזרח

| שינוי בנהלי העבודה של מח"ש (341/16)

בהחלטה מיום 16.5.2017 המליץ הנציב כי שמו ותפקידו של פרקליט המקבל החלטה מקצועית בעניינו של חשוד, יציין באופן ברור על מכתבים הנשלחים בתלונות המטופלות על ידי מח"ש, בכדי למנוע סרבול מיותר שהיה מוטל על הפונים בבירור זהות הגורם שנתן את ההחלטה המהותית בעניינם.

בעקבות המלצה זו, הודיע מנהל מח"ש (דאז), כי מח"ש תפעל לשינוי נהליה ברוח המלצת הנציב.

| דרכים להגשת בקשה לביטול הודעת קנס (213/18)

בעקבות תלונה שנתבררה בנציבות, בעניין הדרכים להגשת בקשות לביטול הודעת קנס, ביום 27.8.2018 מצא הנציב להמליץ לחדד לכלל נותני השירות באחת העיריות, כי כבר כיום ניתן להגיש בקשות לביטול הודעת קנס באמצעות הדואר האלקטרוני, במסירה אישית ובדואר רגיל.

בעקבות המלצת הנציב, עדכנה ביום 19.12.2018 מנהלת המחלקה להנחיית תובעים, כי הנחתה את כלל התובעים בנושא קבלת בקשות לביטול הודעות קנס באמצעים דיגיטליים. עניינה של הנחיה זו הוא בהרחבת אפשרויות הפנייה אל תובע לגבי הגשת בקשות לביטול הודעות קנס, באמצעות דואר אלקטרוני, טופס מקוון, וכיו"ב, לצורך מימוש זכויות הנתונות מכוח סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982. כן מתייחסת ההנחיה לקנסות המוטלים לפי חוק העבירות המנהליות, תשע"ו-1985.

ב|5 מניעת סחבת והימשכות הליכים

| הגדרת אחראי במח"ש על תחום העררים (211/18)

ממספר תלונות שנתבררו בנציבות עלה, כי חולף פרק זמן בלתי סביר מיום הגעת ערר למח"ש ועד להעברתו, בצירוף החומרים הרלוונטיים הנדרשים על פי דין, למחלקת עררים.

לאור הצפת ליקוי זה, אשר חזר על עצמו במספר תלונות והחלטות הנציב בעניין, הודיעה ביום 14.11.2018 מנהלת מח"ש, כי מונתה פרקליטה בכירה כאחראית על תחום העררים במח"ש, אשר אמונה במסגרת תפקידה על כך שהחומרים ממח"ש למחלקת עררים יועברו בפרק הזמן הקצוב לכך.

| הוצאת נוהל עבודה משותף של מחלקת עררים והמחלקה להנחיית תובעים לצורך טיפול יעיל בערר (345/17)

כפי שפורט בהרחבה בסעיף ט' לפרק 2 לעיל, בעקבות מספר תלונות שהוגשו לנציבות, התחדד הצורך בגיבוש נוהל עבודה משותף של מחלקת עררים והמחלקה להנחיית תובעים, אשר מעגן את הטיפול ב"קדם ערר", ומעמיד את הגוף הסוגר על חובתו להעביר למחלקת עררים את התייחסותו ואת החומר הרלוונטי במועד הקבוע לכך.

בהתאם לכך, ביום 29.7.2018, גובש הנוהל האמור, המסדיר את ממשק העבודה בין המחלקה להנחיית תובעים למחלקת עררים, ביחס לעררים על החלטות של גופים סוגרים, הנתונים לפיקוח המחלקה להנחיית תובעים.

ב|6 שמירה על נקיון כפיים וטוהר המידות של מייצגי המדינה בערכאות

| נקיטת צעדים מנהליים נגד תובעת שנפלו פגמים חמורים בהתנהלותה (160/18)

כמפורט בהרחבה בסעיף י' לפרק 2 לעיל, בהחלטתו מיום 14.8.2018, המליץ הנציב לנקוט צעדים מנהליים נגד הפרקליטה שניהלה את התיק נשוא התלונה, נוכח הפגמים החמורים שנפלו בהתנהלותה.

ביום 17.10.2018 התקבלה התייחסותו של פרקליט המדינה, לפיה לאחר שבחן את

המלצת הנציב ואת החומרים הצריכים לעניין, הוא מצא, כי אכן נפלו פגמים מסוימים בהתנהלותה של הפרקליטה, שאינם עולים בקנה אחד עם ההתנהלות הנדרשת מפרקליטה בפרקליטות המדינה.

לפיכך, הפרקליטה זומנה לשימוע שנערך בפניו. במסגרת השימוע הובהרו חובות התיעוד, העדכון והדיווח הנדרשות מפרקליט, כמו גם החובה הברורה להשיב תשובות מלאות ונכונות לשאלות בית המשפט, בכל עת. לצד זאת, ציין פרקליט המדינה את לקיחת האחריות של הפרקליטה על מעשיה, ואת התרשמותו, כי השגגות שיצאו תחת ידה נעשו כולן בתום לב.

פרקליט המדינה מצא לנכון לנזוף בפרקליטה בשל התנהלותה בתיק, והנזיפה נרשמה בתיקה האישי.

| חידוד נהלים והוצאת הנחיות לתובעים בתחום התכנון והבנייה (312/16), (303/16 ו-309/16, 311/16)

בהחלטה מיום 6.6.2017 קבע הנציב כי תלונה מוצדקת, לאחר שנמצא כי תובעות עירוניות הצהירו לפני הפונה ולפני ערכאות משפטיות שונות, נתונים שגויים ביחס לקיומו של היתר בנייה במתחם מגוריו. את ההחלטה העביר ליועץ המשפטי של העירייה הרלוונטית ולמנהלת המחלקה להנחיית תובעים, לצורך נקיטה בצעדים ראויים למניעת הישנות מקרים דומים בעתיד.

בעקבות זאת, ביום 15.9.2017 הודיעה מנהלת המחלקה להנחיית תובעים, כי לאחר קריאה מעמיקה של ההחלטה ובחינה יסודית של הדברים, הוחלט לקיים בירור עם הנילוונות, ולהבהיר בפניהן את עמדתה המקצועית והמחייבת של המחלקה להנחיית תובעים, לפיה בחינה של חומר חקירה וקיום בקרה בענייני הינם חלק בלתי נפרד מתפקידיו של התובע.

כמו כן, הוצאה הנחייה לתובעים בתחום התכנון והבנייה, המחדדת את חובתם לשוב ולבחון מקרים מעין אלו, שבהם מתעוררת סתירה לכאורה בין ממצאי חקירות שנעשו ביחס לאותו מבנה, תוך בחינת חומר החקירה באופן יסודי, ובמידת הצורך גם באופן בלתי אמצעי, וכך לקיים בקרה על עמדת הגורמים המקצועיים, לרבות במסגרת הליכים מנהליים.

גיבוש הנחיה המסדירה את מערכת היחסים והתקשורת הראויה בין פרקליט מטעם המדינה, המייצג עובד מדינה, בפני ערכאה שיפוטית כלשהי, לבין אותו עובד מדינה (324/17)

כפי שפורט בהרחבה בסעיף טז' לפרק 2 לעיל, במסגרת החלטתו מיום 9.4.2018, המליץ הנציב להסדיר בהנחיה את מערכת היחסים והתקשורת הראויה והצריכה בין פרקליט מטעם המדינה, המייצג עובד מדינה, בפני ערכאה שיפוטית כלשהי, לבין אותו עובד מדינה. כמו גם לבחון ניגוד עניינים קודם מינוי פרקליט מטפל בתיק. ביום 6.1.2019 הודיע פרקליט המדינה, כי בעקבות המלצת הנציב נערכת עבודת מטה בחטיבה האזרחית בפרקליטות המדינה בנושא זה.

ב|7 חידוד נהלים ותיקון חוקים והנחיות

הליכי יידוע ושימוע בהליכים פליליים (289/18)

בעקבות תלונה שנתבררה בנציבות, בעניין בקשה לעריכת שימוע בעל פה טרם הגשת כתב אישום, מצא הנציב כי הנוסח של סעיף 16(3) להנחיית פרקליט המדינה מס' 14.21, בנושא "הליכי יידוע ושימוע בהליכים פליליים", אינו תואם את נספח ב' לאותה הנחיה.

בעוד שבהתאם להנחיה, האפשרות לקיים שימוע בעל פה מותנית, ככלל, בהעברת טיעונים בכתב, על פי הנספח, על פניו, כל שנדרש הוא בקשה בכתב לקיים שימוע בעל פה.

באלה הדברים, בהחלטתו מיום 8.11.2018 המליץ הנציב בפני פרקליט המדינה לתקן את ההנחיה המוזכרת לעיל, על נספח ב' שבה, כך שיהיה נהיר כי על המבקש שימוע בעל פה לפרט בבקשתו בכתב את טיעוניו.

ביום 21.1.2019 הודיע המשנה לעניינים פליליים כי על אף שאינו מוצא סתירה בין הסעיפים שהציג הנציב, על מנת למנוע כל טעות שהיא, בכוננת פרקליט המדינה להורות על תיקון ההנחיה בהתאם.

| תיקון חוק איסור הלבנת הון באופן שיעגן את סמכות הרשות להעביר מידע לפרקליטות המדינה וליועץ המשפטי לממשלה (322/18)

כמפורט בסעיף יא' לפרק 2 לעיל, בעקבות תלונה שהוגשה לנציבות, אשר הצביעה, לכאורה, על חריגה מהוראות החוק בהעברת מידע על ידי הרשות לאיסור הלבנת הון לפרקליטות וליועץ המשפטי לממשלה, המליץ הנציב לנקוט בצעדים לתיקון חוק איסור הלבנת הון, בדרך הוספת היועץ המשפטי לממשלה ופרקליטות המדינה לרשימת הרשויות המוסמכות לקבל מידע מהרשות, כמפורט בסעיף 30 לחוק.

המלצת הנציב התקבלה.

ביום 27.11.2018 הודה היועץ המשפטי לממשלה על הפניית תשומת הלב לעניין חשוב זה והודיע על העברת הדברים לבחינת המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (משפט פלילי), האמונה על הטיפול בעניינים אלה.

ב|8 המלצה לפתוח בחקירה

| פתיחת חקירה נגד איש חינוך החשוד בהטרדת קטינות (86/18)

כמפורט בסעיף ב' לפרק 2 לעיל, במסגרת החלטתו מיום 6.11.2018 המליץ הנציב בפני פרקליטות המחוז הרלוונטית, להורות למשטרה לחקור ההאשמות העולות מתלונה שהוגשה לנציבות כנגד מורה החשוד בהטרדת קטינות, שמא יתאפשר לחשוד להמשיך בדרכו, ללא בחינת המיוחס לו, ביסודיות.

בעקבות המלצה זו, ביום 16.10.2018, הודיעה פרקליטת המחוז על פתיחת חקירת משטרה בנושא.

הנציב בירך על פתיחת תיק חקירה בעניינו של החשוד, שהינו, על פי הנטען, בבחינת "פגע רע" לנשים ולקטינות הסובבות אותו, ועל פני הדברים, ממשיך בדרכו בנתיב הוראה וחינוך תלמידים במערכת החינוך, חרף העננה הפלילית האופפת אותו.

בכוונת הנציבות להמשיך ולעקוב אחר תוצאות בירור החשדות כנגד החשוד, כמתואר לעיל.

ג | יישום המלצות דוח המכון הפתולוגי

בנוסף להמלצות שניתנו על ידי הנציב במסגרת בירורן השוטף של התלונות, במהלך שנת 2017 פורסם דוח ביקורת 5/15 "התנהלות הפרקליטות מול המרכז הלאומי לרפואה משפטית והתנהלות המרכז הלאומי לרפואה משפטית – היבטים שונים" (לעיל ולהלן: "דוח המכון הפתולוגי"), אשר עסק בהתנהלות הפרקליטות מול המרכז הלאומי לרפואה משפטית (להלן: "המכון"), וכן במספר היבטים של התנהלות המכון עצמו.

במסגרת הדוח קבע הנציב מספר קביעות ביחס לפרקליטות, ובכללן - הפרה ביודעין של צווי בית משפט, אי מסירה (או עיכובים במסירה) של מידע מהותי וחומרי חקירה לסנגוריה והערמת קשיים על ההגנה בקבלת ראיות חשובות לצורך ניהול המשפט.

על בסיס ממצאי הביקורת, המליץ הנציב על מספר שינויים שיש בכוחם למנוע הישנות הליקויים המנויים בדוח, ולא פחות חשוב, לעגן המכון כגוף מקצועי ואובייקטיבי העומד לשירות התביעה, כמו גם לשירות ההגנה במקרים רבים.

לאחר מספר פגישות שנערכו בנושא, בהשתתפות הנציב, היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה וגורמים נוספים, שונו במעט מספר המלצות שניתנו במסגרת הדוח. זאת, על רקע מסקנות דו"ח מנכ"ל משרד הבריאות, מר משה בר סימן טוב, בנושא "המלצות הוועדה לבחינת מצב הרפואה המשפטית בישראל", ונוכח קשיים שהוצפו במימוש ההמלצות ודרכים משותפות שהוצעו לפתרונם.

הכל כפי שיפורט להלן.

חובת תיעוד מלא, בזמן אמת ובאופן מקביל בפרקליטות ובמכון

על פי המלצת הנציב בדוח המכון, כל קשר שמתקיים בין הפרקליטות לבין רופאי המכון ועובדיו, יתועד בכתב, הן על ידי הפרקליטות, הן על ידי המכון, כל אחד בנפרד, באופן מלא ושלם. חובה זו חלה על כל גופי החקירה והתביעה הפונים לרופאי המכון, לרבות חוקר משטרה, באמצעותו לעיתים מתקיים הקשר בין הפרקליטות לרופאי המכון.

היועץ המשפטי לממשלה הודיע כי ההמלצה מקובלת על פרקליט המדינה, ככל שהדבר נוגע להתנהלות הפרקליטות.

| העברה לסנגוריה של מלוא תיעוד הקשר שבין הפרקליטות למכון

המלצה זו שונתה במעט מהופעתה בדוח המכון. על פי ההמלצה המעודכנת, תיעוד בכתב של הקשר שהתקיים בין הפרקליטות למכון, הן התיעוד שבידי הפרקליטות, הן התיעוד שבידי המכון, יועבר במלואו לסנגוריה, ככל שמדובר בקשר שניתן לראות בו חומר חקירה רלוונטי.

היועץ המשפטי לממשלה הודיע על קבלת המלצה זו.

| חובת הנמקה של כל שינוי בחוות דעת רופא המכון

על פי המלצת הנציב בדוח המכון, משמצא רופא המכון לשנות או לעדכן חוות דעת שנתן בתיק, אם בשל טעות שנפלה בחוות הדעת, אם בשל עובדות חדשות שנגלו לו, אם בשל כל עילה אחרת, עליו לפרט ולנמק בכתב הסיבות שהביאו לשינוי בחוות הדעת.

כפי שנמסר לנציבות על ידי מנהל המכון, כיום, הן חוות הדעת הראשונית, הן כל שינוי בחוות דעת, חייבים להיות מנומקים.

| מתן חוות דעת של רופאי המכון לסנגוריה

המלצה זו שונתה במעט מהופעתה בדוח המכון. על פי ההמלצה המעודכנת, לסנגורים יתאפשר לקבל חוות דעת מטעם המכון ככל שהמכון לא נתן חוות דעת רפואית בתיק המתנהל על ידי המדינה, ולא התבקש על ידה לעשות כן.

כן סוכם, כי היועץ המשפטי לממשלה יפנה לשר הבריאות בבקשה להפעיל תוכנית להבאת רופאים משפטיים ממדינות זרות.

יוער בעניין זה, כי על פי מסקנות הוועדה לבחינת מצב הרפואה המשפטית בישראל, אשר פורסמו בחודש מרץ 2018, המתווה לעיל מוצע כמתווה זמני, עד להקמת מכון חדש באזור הצפון, שיופעל במקביל למכון הקיים בתל אביב ב"אבו כביר". לאחר הקמת המכון, ככל שמכון אחד הגיש חוות דעת עליה התבססו בהליך משפטי, חוות הדעת הנגדית תוכל להיות מוגשת על ידי המכון האחר.

נוכחות מומחה מטעם הסנגוריה בכל נתיחה שלאחר המוות בחשד לפלילים

המלצה זו שונתה במעט מהופעתה בדוח המכון. על פי ההמלצה המעודכנת, מומחה מטעם הסנגוריה יהיה רשאי להיות נוכח בכל נתיחה של גופה, במקרים בהם קיים חשד לפלילים, ללא צורך בקבלת צו של בית משפט בעניין. באם תמצא הפרקליטות להתנגד לנוכחות שכזו, אזי תידרש, כמו היום, החלטת בית משפט בנושא.

הנציב הדגיש בהמלצתו, כי על פי הנחיית היועץ משפטי לממשלה מס' 4.2203 בנושא "נוכחות מומחה מטעם ההגנה בנתיחת גופה" – בהעדר אינטרס ציבורי המצדיק זאת, לא תתנגד המדינה לנוכחות מומחה מטעם ההגנה בנתיחת גופה.

בכל הנוגע לבדיקות חיים, לשיטת הפרקליטות, המלצה זו ממומשת כבר כיום כדבר שבשגרה, והפרקליטות מאפשרת נוכחות מומחה מטעם הסנגוריה, ככל שהמתלונן אינו מביע התנגדות לכך.

נוכח המלצה זו, הודיע היועץ המשפטי לממשלה, כי יבחן את המלצת הנציב, כך שלא יהיה צורך לפנות לבית המשפט בכל מקרה בו הסנגוריה רוצה שמומחה מטעמה יהיה נוכח בנתיחה. במסגרת בחינה זו, תיבחן גם אפשרות כי סנגור המעוניין שמומחה מטעמו יהיה נוכח בנתיחת גופה, יפנה לקבלת אישורו של פרקליט המחוז שבתחום פעילותו נמצאה הגופה.

הבטחת עצמאות רופאי המכון ואובייקטיביות חוות הדעת

על פי המלצת הנציב בדוח המכון, מומלץ לשקול לנקוט מהלכים אשר יבטיחו את עצמאות רופאי המכון ואת מעמדם הבלתי תלוי, במטרה להבטיח שחוות הדעת יהיו מקצועיות ואובייקטיביות. בשלב הראשון, מומלץ לנקוט במהלכים אלה ללא תלות בחקיקה שעלולה לארוך זמן. בהמשך, מומלץ לשקול אם לעגן את המהלכים הללו, כולם או חלקם, בחקיקה. מהלכים אלה כוללים, בין היתר, שמירה של ההקלטה ותמליל הנתיחה בכספת ייעודית במכון או בקובץ מאובטח שהגישה אליהם תופקד בידי היועץ המשפטי של המכון; וגיבוש מידי של הנחיות ונהלים, הן בפרקליטות, הן במכון, המסדירים את ממשק העבודה בין הפרקליטות והמכון באשר לחוות דעת ולעדויות מומחים.

היועץ המשפטי לממשלה הודיע לנציב בעניין זה, כי ההמלצה מקובלת על הפרקליטות, וכי פרקליט המדינה פועל לגיבוש הנחיה אשר תתבסס על ההמלצה האמורה.

גיבוש הנחיות ונהלי עבודה בפרקליטות הנוגעים לפיקוח ובקרה

על פי המלצת הנציב בדוח המכון, מומלץ לשקול שבכל פרקליטות מחוז ובפרקליטות המדינה ימונה רפרנט לקשר בין המכון לבין הפרקליטות הרלוונטיות. הרפרנט המחוזי ירכז את כל הידע, הניסיון ותורת העבודה וישמש גורם מנחה מקצועי לפרקליטי המחוז בשעת הצורך. עוד מומלץ לעגן חובת דיווח של פרקליטים מטפלים לרפרנט המכון בפרקליטות, לגבי אירועים חריגים, וכי אחת לתקופה תיערך בהנהלת הפרקליטות עבודת מטה הממפה את הסיכונים והליקויים הפוטנציאליים בממשקי העבודה עם המכון.

היועץ המשפטי לממשלה הודיע כי המלצה זו מקובלת על פרקליטות המדינה, ויישומה החל זה מכבר. לאחרונה הוקם פורום לענייני המכון לרפואה משפטית, בו חברים רפרנטים מכל מחוז. פורום זה ידון במיפוי ליקויים בממשקי העבודה בין התביעה הכללית למכון, יבצע מעקב שוטף אחר אירועים חריגים, ואף יפעל לקידום ניסוח הנחיות חדשות, ככל שיהיה בכך צורך.

פרק 4 | תחומי פעילות מרכזיים לשנים 2019-2020

א | אתגרים מרכזיים

בפני הנציבות עומדים אתגרים רבים לשנת 2019, כשהמרכזי שבהם הוא להמשיך ולהאיר על ליקויים פרטניים ומערכתיים בהתנהלות הגופים המבוקרים, תוך שמירה על שיח פורה ויעיל לשיפור ותיקון המערכת. כן תתמקד הנציבות בהגברת אמון הציבור בנציבות ובהעמקת היכרותו עם פועלה, על מנת להגדיל את שיעור התלונות המוגשות לנציבות מדי יום, ובכך להוביל לביקורת מקיפה ואפקטיבית.

הנציבות תמשיך ותעקוב אחר יישום המלצות הנציב, תוך הבנה שלא פעם, כרוכים הדברים בקשיים לא מעטים, המוטלים על הגופים המבוקרים. זאת, מתוך אמונה, כי חבלי לידה אלה יתמוגגו בחלוף הימים, והשינויים יובילו לקידום ולשיפור המערכת בכללותה.

האתגרים המצוינים לעיל שולבו בתוכנית העבודה של הנציבות לשנים 2019-2020, כפי שתוצג להלן.

ב | תוכנית העבודה של הנציבות לשנים 2019-2020

תוכנית העבודה של הנציבות לשנים 2019-2020 נתגבשה על בסיס בחינת תהליכי עבודת הנציבות בשנים האחרונות, פניות ורחשי הציבור ושיח עם הגופים המבוקרים, ולהלן עיקריה:

טיפול שוטף בתלונות על מייצגי המדינה בערכאות ותיקון ליקויים מערכתיים

משימתה המרכזית של הנציבות, והראשונה בחשיבותה, היא לתת מענה יעיל ומקצועי לפונים, לצורך הבטחת שמירה על זכויותיהם, כמו גם לצורך שמירה על שלטון החוק ושיפור פעילותם של הגופים המבוקרים.

הנציבות תמשיך לבחון סוגיות מערכתיות העולות מבירור התלונות המוגשות אליה ולהמליץ על הצורך בתיקונים ובשיפורים הנדרשים לשיפור ולקידום עבודת הגופים המבוקרים.

| הגברת אמון הציבור בנציבות והעמקת היכרותו עם פועלה

הנציבות פועלת באופן שוטף להנגשת שירותיה לציבור ולחשיפתו לפועלה. כך, הנציבות פועלת למען פרסום הדוח השנתי לציבור הרחב, כמו גם תמציתי החלטות בעלות השלכה רוחבית ו/או חשיבות ציבורית.

בשנות הפעילות הבאות בכוונת הנציבות להמשיך ולפעול למען הקלה בחסמי הפרסום הנוקשים החלים עליה מכוח חוק, לצורך העמקת היכרותו של הציבור עם פועלה ולמען שקיפות עבודתה.

כן תפעל הנציבות למען הנגשת שירותיה לציבור הרחב ולהפיכת התכנים באתר היחידה לנגישים ולזמינים לכל, תוך יצירת ממשקי תקשורת שיהא בהם כדי להקל על פונים בכוח להביא עניינם בפני הנציבות.

| קידום הצעת הנציב לתיקון החוק

הנציבות תבחן את הצורך לפעול ולקדם את תיקון החוק בהתאם להצעתה, כפי שהוגשה בשנת 2017 לשרת המשפטים. עיקרי ההצעה כדלקמן:

- 1. הגופים המבוקרים** - הוספת התביעה הצבאית לגופים המבוקרים, כך שבסמכותה של הנציבות יהיה לבחון התנהלותו של כל תובע שבכוחו להפעיל גלגלי החוק כנאמן הציבור.
- 2. הגורם הפונה** - עיגון הסמכות לברר תלונות של פונים ציבוריים ולפתוח בבירור יזום של סוגיות מהותיות או כשלים חמורים המגיעים לידיעת הנציב.
- 3. עצמאות הנציבות** - עיגון מעמדה של הנציבות כמוסד עצמאי הנפרד לחלוטין מהיועץ המשפטי לממשלה ומרשויות אכיפת החוק.
- 4. תיקון ליקויים** - מתן תוקף ברור וחד משמעי להמלצות הנציב, בכפוף לשיקול דעתו של השר האחראי.
- 5. פרסום** - הקלה בחסמי פרסום דין וחשבון שנתי ופרטי תלונה שהטיפול בה הסתיים, למען חשיפת הציבור לפועלה של הנציבות, כמו גם הפקת לקחים על ידי הגופים המבוקרים למניעת הישנות מקרים דומים בעתיד.

| המשך מעקב אחר מגמות רלוונטיות בעבודת הנציבות ברמה המערכתית

במהלך שנת 2017 הקימה הנציבות מערכת בקרה פנימית שמטרתה לבחון "ממבט על" מגמות כדוגמת: קשר בין ותק הנילון לכמות התלונות המוגשות נגדו; תלונות חוזרות נגד גוף מסוים או נילון פרטני; מגמות ירידה/עלייה בכמות התלונות המוגשות לנציבות בחלוקה לתתי מגמות (כגון – תלונות מוצדקות, סוגי נילונים וכדו'); וכיו"ב. בכוונת הנציבות להמשיך ולעקוב אחר מגמות אלה ולגבש מסקנותיה בהתאם. לאור אופי המגמות, רק תקופת מעקב ארוכה, תאפשר גיבוש והפקת מסקנות של ממש.

| שיפור וייעול עבודת הנציבות

הנציבות עושה לשיפור וייעול עבודתה כל העת. כך, בכוונת הנציבות ליתן דגש לייעול ולשיפור מערכת ה-BI המשמשת כלי חשוב להפקת דוחות ונתונים רלוונטיים; שיפור מערכת הנתי"ב באמצעותה מתנהלות הפניות ונשמר המידע במערכת; הוספת תקנים הנחוצים לעבודה יעילה ומקצועית בהתאם לצרכים המשתנים בפעילות היחידה וכיו"ב.

כן הנציבות שואפת להמשיך ולעמוד ביעדיה למתן מענה ראשוני לפונה תוך ימים ספורים ולמתן הכרעה סופית ברובן המכריע של התלונות תוך 3 חודשים בלבד.

| שמירה על שיתוף פעולה יעיל ופורה עם הגופים המבוקרים

בכוונת הנציבות להמשיך ולשמר קשרי העבודה הטובים השוררים היום עם הגופים המבוקרים, תוך הבנה כי שיתוף פעולה שכזה יש בו כדי להוביל להתפתחותם ולהעצמתם של הגופים המבוקרים, לחיזוק שלטון החוק, ולהגברת אמון הציבור במערכת המשפט כולה.

נספח א' | חוק נציבות תלונות הציבור על מייצגי המדינה
בערכאות, תשע"ו-2016

חוק נציבות תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות,
תשע"ו-2016

בתי משפט וסדרי דין – בתי משפט ובתי דין

רשויות ומשפט מנהלי – שירות המדינה

תוכן ענינים

פרק א': הגדרות	
הגדרות	סעיף 1
פרק ב': נציבות תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות	
נציב תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות	סעיף 2
מועד בחירת הנציב	סעיף 3
משך הכהונה	סעיף 4
סיום כהונה	סעיף 5
העברה מכהונה, הגשת כתב אישום והשעיה	סעיף 6
סייג לעיסוק	סעיף 7
תקופת צינון	סעיף 8
אי תלות	סעיף 9
עובדי הנציבות	סעיף 10
תקציב הנציבות	סעיף 11
פרק ג': בירור תלונות	
הגשת תלונה	סעיף 12
דרך הגשת תלונה	סעיף 13
תלונה של אדם המוחזק במשמורת	סעיף 14
בירור תלונות	סעיף 15
תלונות שאין לברר אותן או שבירורן מצדיק סיבה מיוחדת	סעיף 16
דרכי הבירור ומשכו	סעיף 17
הפסקת הבירור	סעיף 18
תוצאות הבירור	סעיף 19
פרק ד': הוראות שונות	
דין וחשבון	סעיף 20
סודיות	סעיף 21
סייגים לפרסום ולמסירת מידע	סעיף 22
קבילות מסמכים	סעיף 23

זכויות וסעדים	סעיף 24
פרסום הודעות	סעיף 25
ביצוע ותקנות	סעיף 26
שמירת סמכויות בירור תלונות לפי דינים אחרים	סעיף 27
ביקורת מערכתית על ידי מבקר המדינה	סעיף 28
תיקון חוק חופש המידע מס' 14	סעיף 29
תחילה	סעיף 30
הוראות מעבר	סעיף 31
תוספת	

חוק נציבות תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות, תשע"ו- *2016

פרק א': הגדרות

1. בחוק זה –

"ערכאה" – בית משפט, בית דין שהוקם על פי דין, ועדת ערר, בורר, מגשר, גוף שלפניו מתנהל הליך משמעותי על פי דין וכל רשות המפעילה סמכות שפיטה, למעט בית דין צבאי או בית משפט צבאי;

"מייצג המדינה בערכאות" –

(1) מי שמייצג את המדינה, לפי דין, בהליך המתברר בערכאות;

(2) מי שמייצג לפי סעיף 2 לפקודת סדרי הדין (התייצבות היועץ המשפטי לממשלה) [נוסח חדש];

(3) תובע כמשמעותו בסעיף 12(א) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982;

(4) מי שהיועץ המשפטי לממשלה הסמיכו לפי סעיף 258 לחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965;

(5) מי שהוא בעל סמכות תביעה לפי סעיף 264 לפקודת העיריות;

(6) מי שמייצג בהליך פלילי בהתאם לייפוי כוח שניתן לו לפי סעיף 196 לצו המועצות המקומיות (א), התשי"א-1950, או לפי סעיף 233 לצו המועצות המקומיות (מועצות אזוריות), התשי"ח-1958;

"הנציב" – מי שמונה לפי סעיף 2(א);

"הנציבות" – נציבות תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות;

"השר האחראי" – השר האחראי על הגוף שאצלו מועסק מייצג המדינה בערכאות;

"השר" – שר המשפטים.

פרק ב': נציבות תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות

2. (א) השר, בהסכמת השר לביטחון הפנים והיועץ המשפטי לממשלה, ובהתייעצות עם נשיא בית המשפט העליון, ימנה אדם הכשיר לכהן כשופט של בית המשפט העליון ואשר יש לו היכרות עם תחום הייצוג של המדינה בערכאות, לתפקיד נציב תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות; הנציב יעמוד בראש יחידה במשרד המשפטים שתברר תלונות בהתאם להוראות חוק זה, ותיקרא "נציבות תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות".

(ב) לא ימונה לתפקיד הנציב מי שהורשע בעבירה פלילית או בעבירת משמעת, אשר מפאת מהותה, חומרתה או נציבותיה, אין הוא ראוי לדעת השר, לאחר התייעצות עם היועץ המשפטי לממשלה, לשמש כנציב, או מי שהוגש נגדו כתב אישום בעבירה פלילית כאמור וטרם ניתן פסק דין סופי בעניינו.

(ג) על מינוי הנציב לא תחול חובת המכרז לפי סעיף 19 לחוק שירות המדינה

(מינויים), התשי"ט-1959.

(ד) הודעה על מינוי הנציב תפורסם ברשומות.

3. מינוי נציב ייעשה, ככל האפשר, בין 90 ל-30 ימים לפני תום תקופת כהונתו של הנציב המכהן; התפנה מקומו של הנציב לפני תום תקופת כהונתו, ייעשה המינוי בתוך 45 ימים מהיום שבו התפנה מקומו כאמור.

4. הנציב יכהן תקופת כהונה אחת בלבד של חמש שנים.

5. (א) הנציב יחדל לכהן לפני תום תקופת כהונתו, באחת מאלה:

(1) פטירת הנציב;

(2) התפטרות הנציב, במסירת כתב התפטרות לשר;

(3) העברת הנציב מכהונה לפי סעיף 6.

(ב) הודעה על סיום כהונתו של הנציב תפורסם ברשומות.

6. (א) השר, בהסכמת השר לביטחון הפנים והיועץ המשפטי לממשלה, רשאי להעביר את הנציב מכהונתו, אם התקיים אחד מאלה:

(1) הנציב הורשע בעבירה פלילית או בעבירת משמעת כאמור בסעיף 2

(ב) או שהוגש נגדו כתב אישום בעבירה פלילית כאמור באותו סעיף;

(2) הנציב התנהג באופן שאינו הולם את מעמדו;

(3) הנציב אינו מבצע את תפקידו כהלכה.

(ב) השר לא יעביר את הנציב מכהונתו אלא לאחר שנתן לו הזדמנות נאותה

להשמיע את טענותיו.

(ג) לא יוגש כתב אישום נגד הנציב, למעט בעבירות המנויות בסעיף 7(א)(2)

לחוק הכנסת, התשנ"ד-1994, אלא באישור היועץ המשפטי לממשלה; הוגש כתב אישום כאמור יושעה הנציב מכהונתו עד למתן פסק דין סופי בעניינו.

7. הנציב לא ימלא, נוסף על תפקידו לפי חוק זה, תפקיד של מבקר פנימי לפי חוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992.

8. מי שכהן כנציב לא ישמש כמייצג המדינה בערכאות ולא יועסק בגוף או ביחידה, לפי העניין, שתפקידם ייצוג המדינה בערכאות ושבמסגרתם מועסקים מייצגי המדינה בערכאות, בטרם חלפה שנה מיום שהסתיימה כהונתו כנציב.

9. אין על הנציב ועל עובדי הנציבות מרות בעניין מילוי תפקידיהם לפי חוק זה, זולת מרותו של הדין.

10. הנציב ועובדי הנציבות יהיו עובדי המדינה.

11. תקציב הנציבות יוכן על ידי השר בתיאום עם הנציב וייקבע בחוק התקציב השנתי של המדינה, בתכנית נפרדת, במסגרת סעיף תקציב משרד המשפטים; בסעיף זה, "תכנית" ו"סעיף תקציב" – כהגדרתם בחוק תקציב שנתי, כמשמעותו בחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.

פרק ג': בירור תלונות

12. (א) כל אדם הרואה את עצמו נפגע במישרין ממעשה של מייצג המדינה בערכאות שנעשה אגב טיפולו בעניין מסוים במסגרת תפקידו כמייצג המדינה בערכאות, והמעשה הוא בניגוד לחוק או בלא סמכות חוקית או בניגוד למינהל תקין או שיש בו משום התנהגות או התנהלות בלתי ראויה, רשאי להגיש תלונה לנציב; לעניין זה, "מעשה" – לרבות מחדל.

(ב) פנה השר או היועץ המשפטי לממשלה בכתב אל הנציב וביקש ממנו לערוך בירור לגבי מעשה כאמור בסעיף קטן (א) של מייצג המדינה בערכאות, יראו את הפנייה כאילו היתה תלונה שהוגשה לפי פרק זה.

(ג) נודע לנציב על מעשה של מייצג המדינה בערכאות שנעשה אגב טיפולו בעניין מסוים במסגרת תפקידו כמייצג המדינה בערכאות, והמעשה הוא בניגוד לחוק או בלא סמכות חוקית, רשאי הנציב להעביר את המידע בעניין ליועץ המשפטי לממשלה.

(ד) מתלונן שאינו יודע את זהותו של מייצג המדינה בערכאות שביצע מעשה כאמור בסעיף קטן (א), רשאי לציין בנילון בתלונה כאמור באותו סעיף קטן, את הגוף או היחידה, לפי העניין, שבמסגרתם מועסק מייצג המדינה בערכאות האמור.

(ה) הגיש אדם כאמור בסעיף קטן (א) תלונה ונפטר, רשאי בן זוגו, ילדו, הורהו, אחיו או אחותו להודיע לנציב על רצונו להמשיך בתלונה, ומשהודיע כאמור, יבוא הוא במקום המתלונן; בן משפחה כאמור רשאי להגיש תלונה בשם אדם שנפטר בלי להגיש תלונה, בשל מעשה כאמור בסעיף קטן (א) שנעשה כלפי אותו אדם.

13. (א) תלונה תוגש לנציב בכתב, תיחתם בידי המתלונן ויצוינו בה שם המתלונן, מספר הזהות שלו ומענו ופרטי הנילון כאמור בסעיף 12(א) או (ד), לפי העניין; המתלונן יצרף לתלונה את כל המסמכים שבידו הקשורים לתלונה.

(ב) בתלונתו, יציין המתלונן אם פנה לערכאות או לגוף אחר המוסמך לברר תלונות לפי דין, ויצרף את כל המסמכים הקשורים לאותה פנייה.

14. תלונה של אדם כאמור בפסקאות (1) עד (4) תוגש במעטפה סגורה לבעל התפקיד כמפורט באותן פסקאות או למי שהוא הסמיך לעניין זה, והוא יעבירה, בלי לפתחה, אל הנציב:

(1) אסיר כהגדרתו בפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971 – למנהל בית הסוהר שבו הוא מוחזק;

(2) עצור כמשמעותו בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996, או אסיר המוחזק בבית מעצר – למפקד בית המעצר שבו הוא מוחזק;

(3) כלוא לפי חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955 – למפקד מיתקן הכליאה שבו הוא מוחזק;

(4) אדם הנתון במשמורת לפי דין – למנהל מיתקן המשמורת שבו הוא מוחזק.

15. (א) משהוגשה תלונה, יאשר הנציב את קבלתה ויפתח בבירור העניין, זולת אם מצא שאין לבררה לפי הוראות סעיף 16.

(ב) בירור התלונה לא ייעשה אלא לגבי מעשה כאמור בסעיף 12(א) ולגבי מייצגי המדינה בערכאות.

(ג) מצא הנציב, בהתאם להוראות חוק זה, כי יש לברר את התלונה, יודיע על כך למתלונן, ויחליט אם לבקש מהמתלונן תצהיר לתמיכה בעובדות המפורטות בתלונה, בהתאם לנוסח שבתוספת; תצהיר כאמור יכול שייחתם גם בפני הנציב או מי מעובדי הנציבות.

16. (א) הנציב לא יברר תלונה אם מתקיים לגביה אחד מאלה:

(1) התלונה אינה על מעשה של מייצג המדינה בערכאות או שאינה על מעשה כאמור בסעיף 12(א);

(2) התלונה היא קנטרנית או טורדנית על פניה או עוסקת בזוטי דברים;

(3) התלונה מעוררת חשש ממשי לביצוע עבירה פלילית; תלונה כאמור בפסקה זו תועבר בידי הנציב לטיפול היועץ המשפטי לממשלה, והעתקה יועבר לידיעת השר;

(4) התלונה היא על מעשה שמתקיים בשלו הליך משפטי, ובכלל זה הליך אזרחי, הליך פלילי החל משלב החקירה, או הליך משמעתי, לרבות הליך לפי חוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961, או על מעשה שהתקיים בשלו הליך כאמור ובית המשפט הכריע בו לגופו;

(5) התלונה היא על מעשה שמתקיים בשלו בירור תלונה בידי נציב תלונות הציבור לפי חוק מבקר המדינה, התשי"ב-1958 [נוסח משולב] (בחוק זה – חוק מבקר המדינה), או בידי כל רשות אחרת המוסמכת לברר תלונות לפי דין, או על מעשה שהתקיים בשלו בירור כאמור והנציב או הרשות המוסמכת האחרת, לפי העניין, הכריעו בו לגופו;

(6) (א) התלונה נוגעת להפעלת שיקול דעת משפטי; התעוררה שאלה אם התלונה נוגעת להפעלת שיקול דעת משפטי, תועבר השאלה להכרעת היועץ המשפטי לממשלה, והנציב ישהה את בירור התלונה עד להכרעה בשאלה האמורה; הכריע היועץ המשפטי לממשלה כי התלונה נוגעת להפעלת שיקול דעת משפטי, יופסק בירור התלונה; לעניין זה, "שיקול דעת משפטי" – לרבות שיקול דעת בקבלת החלטות בנוגע לאופן ניהול הליכים והכנתם;

(ב) סמכות היועץ המשפטי לממשלה לפי פסקת משנה (א) אינה ניתנת לאצילה;

(7) הנציב סבור כי הממונה על הנילון או כל דורם אחר, הוא הגורם המתאים לבירור התלונה בנסיבות העניין; סבר הנציב כאמור, יעביר את התלונה לממונה על הנילון או לגורם שמצא כמתאים לבירור התלונה כאמור, לפי העניין, וזה יחליט אם לבררה;

(8) התלונה היא על מעשה של הנילון שנוגע להליך תלוי ועומד לפני

ערכאה; ואולם הנציב רשאי לברר תלונה כאמור שעניינה הימשכות לא מוצדקת של פעולות שעשה מייצג המדינה בערכאות; לא יחליט הנציב לברר תלונה כאמור אלא באישור היועץ המשפטי לממשלה; לעניין זה, "הליך תלוי ועומד לפני ערכאה" – לרבות הליך שניתן עדיין להגיש בעניינו ערעור או ערר לערכאה.

(ב) הנציב לא יברר תלונות כמפורט להלן, אלא אם כן מצא שקיימת סיבה מיוחדת המצדיקה את בירורן:

(1) התלונה היא על אחד מאלה:

(א) מעשה שהיה ניתן להגיש עליו, על פי דין, ערר או ערעור לערכאה, אם חלף המועד להגשתם והם לא הוגשו;

(ב) מעשה שניתן להגיש עליו, על פי דין, השגה, לגורם שאינו ערכאה, אף אם הוא מכונה ערר או ערעור או בכינוי שונה, בין שחלף המועד להגשת ההשגה ובין שלא;

(2) התלונה היא על מעשה שהגוף המתאים לדון ולהכריע בו הוא הערכאה הדנה בהליך שבמסגרתו נעשה המעשה האמור, ובלבד שהמתלונן היה צד לאותו הליך;

(3) התלונה הוגשה לאחר שעברה שנה מיום המעשה שעליו נסבה התלונה או מהיום שעילת התלונה נודעה למתלונן, לפי המאוחר, ואם התלונה מתייחסת למעשה שנוגע להליך משפטי שהסתיים – שנה מיום שניתן פסק דין חלוט באותו הליך משפטי.

(ג) החליט הנציב שלא לברר תלונה, יודיע על כך למתלונן בכתב, בצירוף נימוקיו והעתק ההודעה יימסר לנילון ולממונה עליו.

(ד) טען הנילון כי אין לברר את התלונה נגדו בשל התקיימות עילה מהעילות המפורטות בסעיפים קטנים (א) או (ב) והחליט הנציב לדחות את הטענה ולברר את התלונה, יודיע על החלטתו לנילון, לממונה עליו ולמתלונן.

(ה) הודיע מי שהוא ממונה ישיר או עקיף על הנילון, בכתב, לנציב כי הנילון פעל לפי הוראת גורם מקצועי בכיר ממנו או מתוך ציות לנהלים מחייבים או לדרכי עבודה מקובלות, רשאי הנציב להפסיק את בירור התלונה; היה הגורם המקצועי האמור מייצג המדינה בערכאות, רשאי הנציב לקבוע כי לצורך המשך בירור התלונה יהיה הגורם המקצועי האמור – הנילון, ושמו של הנילון המקורי יימחק מהתלונה והבירור לגביו ייפסק.

(ו) הנציב רשאי להפסיק בירור תלונה אם סבר כי המתלונן או מי מטעמו פרסם את פרטי התלונה לרבות שם הנילון, במטרה לפגוע בנילון או להשפיע על הליכי בירור התלונה.

17. (א) הנציב רשאי לברר את התלונה בכל דרך שימצא לנכון והוא אינו כפוף לסדרי דין או לדיני הראיות.

(ב) החליט הנציב לפתוח בבירור התלונה, יביא את התלונה לידיעת הנילון ולידיעת הממונה עליו, יעביר להם כל חומר או מידע הנוגע לענין שנמצא בידיו וכל

חומר או מידע נוסף כאמור שהגיע לידיהו בהמשך הבירור וייתן לכל אחד מהם הזדמנות נאותה להשיב על התלונה, וכן רשאי הוא לדרוש מהם כי ישיבו עליה בתוך התקופה הנקובה בדרישתו ובדרך שיקבע, לרבות צירוף אסמכתאות לתמיכה בתשובה, ככל שישנן.

(ג) לצורך בירור התלונה רשאי הנציב לשמוע את המתלונן או כל אדם אחר בכל דרך שימצא לנכון.

(ד) ראה הנציב כי הנילון עלול להיפגע מתוצאות הבירור יודיע לו על כך וייתן לו הזדמנות נאותה לטעון את טענותיו בדרך שיראה לנכון ובתוך תקופה שיקבע.

(ה) ראה הנציב שאדם אחר עלול להיפגע מהבירור או מתוצאותיו, יודיע לו על כך, יעביר לו כל חומר או מידע הנוגע לעניין שנמצא בידי, וייתן לו הזדמנות נאותה לטעון את טענותיו בדרך שיראה לנכון ובתוך תקופה שיקבע.

(ו) לצורך הבירור, רשאי הנציב לקבל מכל אדם או גוף, בתוך תקופה שיקבע ובאופן שיקבע, כל ידיעה או מסמך העשויים לדעתו לסייע בבירור התלונה, לרבות דברים שנמסרו במסגרת הליך בבית משפט הדן בדלתיים סגורות לפי סעיף 68(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, והכול למעט ידיעה או מסמך שהיועץ המשפטי לממשלה סבור כי העברתם לנציב עלולה לפגוע פגיעה ניכרת באינטרסים ציבוריים חיוניים; קיבל הנציב ידיעה או מסמך שהוא אינו רשאי לקבל כאמור, לא יעשה בו שימוש לצורך בירור התלונה.

(ז) מי שנדרש למסור ידיעה או מסמך כאמור בסעיף קטן (ו), ימלא אחר הדרישה ויהיה חייב להשיב נכונה על כל שאלה שנשאל בידי הנציב, למעט שאלות שהתשובות עליהן יהיה בהן כדי להעמידו בסכנת אשמה פלילית.

(ח) בירור התלונה יסתיים בהקדם האפשרי, ולכל המאוחר בתוך שנה מיום הגשתה, אלא אם כן לא ניתן לסיימה במועד האמור מטעמים שיירשמו.

18. (א) הנציב יפסיק את בירור התלונה אם נוכח שהתקיימה עילה מהעילות המצדיקות שלא לפתוח בבירור התלונה לפי חוק זה.

(ב) הנציב רשאי להפסיק את בירור התלונה אם נוכח שהתקיים אחד מאלה:

(1) עניין התלונה בא על תיקונו;

(2) המתלונן ביטל את תלונתו;

(3) התלונה מתייחסת לגורם שחדל להיות מייצג המדינה בערכאות.

(ג) טען הנילון כי יכולתו להתגונן מפני התלונה נפגעת באופן משמעותי בשל כך שמידע הדרוש לצורך הגנתו הוא מידע שהעברתו לנציב עלולה לפגוע פגיעה ניכרת באינטרסים ציבוריים חיוניים, ומצא היועץ המשפטי לממשלה כי טענתו מוצדקת, רשאי הוא להודיע על הפסקת בירור התלונה, והנציב יפסיק את בירורה.

(ד) הפסיק הנציב את בירור התלונה כאמור בסעיף זה, יודיע על כך בכתב למתלונן, לנילון ולממונה עליו, בצירוף נימוקיו, והעתק ההודעה יימסר לשר וליועץ המשפטי לממשלה.

19. (א) מצא הנציב שהתלונה היתה מוצדקת, יודיע על כך למתלונן, לנילון ולממונה עליו; בהודעה כאמור רשאי הנציב לפרט את תמצית ממצאיו, כולם או

חלקם; הנציב רשאי להמליץ לפני המילון ולפני הממונה עליו על הצורך בתיקון ליקוי שהעלה הבירור ועל הדרך והמועד לתיקונו; עותק מההחלטה יימסר לשר האחראי וליועץ המשפטי לממשלה.

(ב) התקבלה המלצה על צורך בתיקון ליקוי כאמור בסעיף קטן (א), יודיעו הנילון והממונה עליו, לנציב, על הצעדים שנקטו לתיקון הליקוי; לא התקבלה הודעה כאמור בתוך זמן סביר, או שההודעה אינה מניחה את דעתו של הנציב, רשאי הוא להביא את העניין לפני השר האחראי והיועץ המשפטי לממשלה.

(ג) מצא הנציב שהתלונה לא היתה מוצדקת, יודיע על כך למתלונן, לנילון ולממונה עליו, ויציין את נימוקיו; בהודעה כאמור רשאי הנציב לפרט את תמצית ממצאיו, כולם או חלקם.

(ד) העלה בירור התלונה חשש שנעברה עבירה פלילית, יביא הנציב את העניין לידיעת היועץ המשפטי לממשלה; העלה בירור התלונה חשש שנעברה עבירה משמעתית, יביא הנציב את העניין לידיעת השר האחראי והיועץ המשפטי לממשלה.

פרק ד': הוראות שונות

20. (א) הנציב יגיש לשר וליועץ המשפטי לממשלה, מדי שנה, דין וחשבון לגבי השנה הקודמת (להלן – דין וחשבון שנתי), ובו סקירה שתתייחס, בין השאר, לפעולות הנציבות בעניינים האלה, בחלוקה לפי סוגי מייצגי המדינה בערכאות ולפי הגופים או היחידות שבמסגרתם הם מועסקים:

- (1) מספר התלונות שהוגשו ומספר התלונות שבוררו;
- (2) מספר התלונות שנמצאו מוצדקות;
- (3) הטעמים לאי-בירור התלונות;
- (4) זמן הבירור הממוצע בתלונות שבוררו;
- (5) מספר התלונות שבירורן טרם הסתיים;
- (6) סוגי העניינים שלגביהם הוגשו תלונות;
- (7) המלצות מרכזיות לטיפול בליקויים ותיקונם;
- (8) מספר התלונות שהעלו חשש לעבירה פלילית ולעבירה משמעתית, אם היו כאלה;

(9) תיאור הטיפול בתלונות בלא ציון של פרטים אישיים או פרטים שיכולים להביא לזיהוי של המתלונן, הנילון או אדם אחר.

(ב) הנציב ימסור העתק של הדין וחשבון השנתי לשרים האחראים.

(ג) הנציב רשאי להגיש לשר האחראי וליועץ המשפטי לממשלה דין וחשבון מיוחד קודם להגשת הדין וחשבון השנתי.

(ד) השר יפרסם לציבור כל דין וחשבון שיוגש אליו לפי סעיף זה, בדרך שימצא לנכון.

21. (א) הנציב ועובדי הנציבות חייבים לשמור בסוד כל ידיעה שהגיעה אליהם עקב עבודתם, לא לעשות בה שימוש ולא לגלותה לאחר, אלא לשם ביצוע ותפקידיהם לפי חוק זה; הנציב ועובדי הנציבות יחתמו על כתב שמירה על סודיות עם תחילת

עבודתם.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) –

(1) היועץ המשפטי לממשלה רשאי לקבל לידיו עותק מכל חומר או מידע שבידי הנציב או עובדי הנציבות שהוגש במסגרת מילוי תפקידם, ואולם חומר או מידע לגבי תלונה מסוימת יימסר לאחר שהטיפול בה הסתיים;

(2) השר האחראי רשאי לקבל לידיו עותק מכל חומר או מידע שבידי הנציב או עובדי הנציבות שהושג במסגרת מילוי תפקידם, הדרוש לו לשם הפעלת סמכותו לנקוט הליך משמעותי, ואולם חומר או מידע לגבי תלונה מסוימת יימסר לאחר שהטיפול בה הסתיים;

(3) סבר הנציב כי התקיימו נסיבות מיוחדות המצדיקות זאת, רשאי הוא להעביר עותק מכל חומר או מידע שבידו או בידו עובדי הנציבות לשר האחראי לשם הפעלת סמכותו לנקוט הליך משמעותי, או ליועץ המשפטי לממשלה, אף אם הטיפול בתלונה טרם הסתיים;

(4) סבר הנציב, אגב בירור תלונה, כי החומר או המידע שהגיע לידיו מצדיק ביקורת מערכתית, רשאי הוא להעבירו לידיעתו של מבקר המדינה, למעט פרטים אישיים של הנלוו או פרטים שיכולים להביאו לזיכורו.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב) ו-(3), רשאי היועץ המשפטי לממשלה לקבוע כי יש מניעה להעביר את החומר או המידע האמור באותו סעיף קטן לשר האחראי, מחשש לפגיעה ניכרת באינטרס ציבורי חיוני.

(ד) השר והיועץ המשפטי לממשלה כאחד, רשאים להתיר פרסום פרטי תלונה מסוימת שהטיפול בה הסתיים, לרבות תמצית ממצאי הבירור, אם נמצא שקיים עניין ציבורי המצדיק את הפגיעה בפרטיות הכרוכה בכך, ולאחר שניתנה למי שעלול להיפגע מהפרסום הזדמנות נאותה לטעון את טענותיו.

22. (א) חומר או מידע שהנציב מעביר לפי סעיף 17(ה), הודעה או החלטה של הנציב לפי סעיפים 18(ד) או 19 ודין וחשבון לפי סעיף 20, לא יכללו ולא יגלו חומר או מידע שמתקיים לגביו אחד מאלה:

(1) ראש הממשלה, שר הביטחון או שר החוץ, לפי העניין, הודיעו לנציב בכתב כי גילויים עלול לפגוע בביטחון המדינה או ביחסי החוץ שלה וניתן להוציא לגביו חיסיון לטובת המדינה או חיסיון לטובת הציבור לפי סעיף 44 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971 (בחוק זה – פקודת הראיות);

(2) שר משרי הממשלה הודיע לנציב בכתב כי גילויים עלול לפגוע בעניין ציבורי חשוב וניתן להוציא לגביו תעודת חיסיון לטובת הציבור לפי סעיף 45 לפקודת הראיות;

(3) פרסומם או גילויים אסור על פי דין;

(4) מדובר במידע בדבר דיונים פנימיים, תרשומות של התייעצויות

פנימיות או של דברים שנאמרו במסגרת תחקיר פנימי או חוות דעת, טיוטה, עצה או המלצה שניתנו לצורך קבלת החלטה, למעט התייעצויות הקבועות בדין;

(5) הם עלולים לפגוע שלא כדין בפרטיותו של אדם;

(6) הם עלולים לפגוע שלא כדין בזכותו של אדם זולת המתלונן;

(7) יש בהם משום גילוי סוד מקצועי או ידיעה סודית כמשמעותם לפי כל דין.

(ב) ראה הנציב כי חומר או מידע שמועבר, הודעה, החלטה או דין וחשבון כאמור בסעיף קטן (א) עלולים לכלול או לגלות מידע כאמור בסעיף קטן (א)(1) ו-(2) ולא נמסרה לו הודעה בעניין מראש הממשלה או מהשר הנוגע בדבר כאמור באותו סעיף קטן, יבקש הנציב את עמדת ראש הממשלה או השר הנוגע בדבר, לפני שיפרסם את המידע; לא הודיע ראש הממשלה או השר הנוגע בדבר את עמדתו בתוך 30 ימים ממועד פניית הנציב, יראו אותו כמי שאין לו התנגדות לפרסום המידע.

(ג) ראה הנציב כי חל אחד מהמקרים המנויים בסעיף קטן (א), רשאי הוא למסור את החומר או המידע, ההודעה, ההחלטה או הדין וחשבון כאמור באותו סעיף קטן, תוך עריכת שינויים, השמטות או התניית תנאים, או למסור אותם רק לחלק מהגורמים שאליהם יש להעביר אותם לפי חוק זה; פעל הנציב כאמור בסעיף קטן זה, יציין זאת עם המסירה כאמור, אלא אם כן יש מניעה לכך מהטעמים המפורטים בסעיף קטן (א).

23. דין וחשבון, החלטה, חוות דעת וכל מסמך אחר שהכינו הנציב או עובדי הנציבות במסגרת מילוי תפקידם, וכן הודעה שהתקבלה בידי הנציב או עובדי הנציבות במסגרת מילוי תפקידם, לא יישמשו ראיה בהליך משפטי או משמעתי, למעט במשפט פלילי בשל מסירת עדות שקר.

24. (א) החלטותיו וממצאיו של הנציב בעניין תלונה –

(1) אין בהם כדי להעניק למתלונן או לאדם אחר זכות או סעד, בבית משפט או בבית דין, שלא היו להם לפני כן;

(2) אין בהם כדי למנוע מהמתלונן או מאדם אחר להשתמש בזכות או לבקש סעד שהוא זכאי להם, ואולם אם נקבע לכך מועד בחיקוק, לא יוארך המועד על ידי הגשת התלונה או בירורה.

(ב) לא יזדקק בית משפט לבקשת סעד נגד החלטותיו של הנציב וממצאיו בעניין תלונה.

25. הודעה על הדרכים להגשת תלונה לפי חוק זה ופירוט עיקרי סמכויות הנציב הקבועות בחוק זה יפורסמו בדרך שיקבע השר.

26. השר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, להתקין תקנות לביצועו.

27. אין בסמכויות הנציב לפי חוק זה כדי לגרוע –

(1) מסמכותו של כל גוף שנתונה לו סמכות לברר תלונות לפי כל דין;

- (2) מסמכותו של היועץ המשפטי לממשלה לערוך בירורים בנוגע לתפקודם של מייצגי המדינה בערכאות או כדי לגרוע מכל סמכות אחרת הנתונה לו;
- (3) מסמכותו של פרקליט המדינה, ראש חטיבת התביעות במשטרת ישראל, ראש אגף התנועה במשטרת ישראל וכל גורם אחר הממונה על מייצגי המדינה בערכאות, או מי מטעמם, לערוך בירורים בנוגע לתפקוד מייצגי המדינה בערכאות שעליהם הם ממונים או כדי לגרוע מכל סמכות אחרת הנתונה להם.
28. (א) מבקר המדינה יקים, במשרד מבקר המדינה, צוות שיבצע ביקורת על מערך מייצגי המדינה בערכאות, בהתאם לסמכויות מבקר המדינה לפי כל דין.
- (ב) אין בהוראות סעיף קטן (א) כדי לגרוע מסמכויותיו של מבקר המדינה לפי כל דין.
29. בחוק חופש המידע, התשנ"ח-1998, בסעיף 14(א), בסופו יבוא:
- "(16) נציבות תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות – לגבי בירור תלונה לפי חוק נציבות תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות, התשע"ו-2016."
30. תחילתו של סעיף 28 שישה חודשים מיום פרסומו.
31. (א) הוראות חוק זה יחולו גם על תלונות שהוגשו לנציבות הביקורת על מערך התביעה וייצוג המדינה בערכאות (בסעיף זה – הנציבות היוצאת) שפעלה ערב פרסומו של חוק זה (להלן – יום התחילה), ובירורן טרם הסתיים, לענין פעולות בירור שטרם בוצעו, בלבד.
- (ב) (1) ראה הנציב שמונה לפי חוק זה לראשונה כי ניתן להשלים עריכה של ביקורת מערכתית מסוימת שהנציבות היוצאת החלה בה ולפרסם דוח בעניינה, בתוך שישה חודשים ממועד תחילת כהונתו, ישלים את הבדיקה ויפרסם את הדוח בתוך התקופה האמורה, ובלבד שטיוטת הדוח גובשה לפני יום התחילה;
- (2) בפעולתו כאמור בפסקה (1), רשאי הנציב לפעול בהתאם למסמך העקרונות בעניין הנציבות היוצאת מיום י"ב בתשרי התשע"ד (16 בספטמבר 2013);
- (3) על אף האמור בפסקה (2), על הנציב ועובדי הנציבות, ועל פעולותיהם ופרסומים או העברת מידע מטעמם, בנוגע לפעולות כאמור בפסקה (1), יחולו הוראות סעיפים 21(א) ו-22(ב), ו-23, בשינויים המחויבים;
- (4) הנציב יעביר לידי מבקר המדינה, בתוך שישה חודשים ממועד תחילת כהונתו, כל מסמך, מידע או חומר אחר שברשות הנציבות היוצאת או הנציבות, שהוכן או נאסף בנוגע לביקורת מערכתית; מסמך, מידע וחומר כאמור לא ישמשו לבירור תלונות לפי חוק מבקר המדינה או חוק זה;
- (5) העלה דוח כאמור בפסקה (1) חשש לעבירה פלילית יביא הנציב את העניין לידיעת היועץ המשפטי לממשלה; העלה דוח כאמור בפסקה (1)

חשש לעבירה משמעתית, יביא הנציב את העניין לידיעת השר האחראי והיועץ המשפטי לממשלה.

(ג) הוראות סעיף 23 יחולו גם על תלונות שהוגשו לנציבות היוצאת, אלא אם כן נעשה שימוש במסמכים המנויים באותו סעיף בהליך משפטי או משמעותי.

(ד) (1) הוראות סעיף 14(א)(16) לחוק חופש המידע, התשנ"ח-1998, כנוסחו בחוק זה, יחולו גם על תלונות שהוגשות לנציבות היוצאת, אלא אם כן בקשה לקבלת מידע לגביהן לפי החוק האמור הוגשה ערב יום התחילה;

(2) הוגשה בקשה כאמור בפסקה (1) ערב יום התחילה, לא יימסרו במענה לבקשה פרטים אישיים או פרטים שיכולים להביא לזיהויו של מייצג המדינה בערכאות.

תוספת

(סעיף 15(ג))

תצהיר המתלונן

אני	מצהיר כי –
(1)	המידע שמסרתי בפסקאות
(2)	המידע שמסרתי בפסקאות

ואמונתי.

שבתלונתי הוא נכון ;

שבתלונתי הוא נכון לפי מיטב ידיעתי

חתימת המצהיר

אני הח"מ	מאשר בזה כי ביום	הופיע לפני	המוכר
לי אישית/שזיהיתי לפי מס' זהות	ולאחר שהזהרתיו כי עליו לומר את		
האמת בלבד ואת האמת כולה וכי יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן,	אשר נכונות הצהרתו וחתם עליו בפני.		

חתימת המצהיר

איילת שקד
שרת המשפטים

בנימין נתניהו
ראש הממשלה

יולי יואל אדלשטיין
יושב ראש הכנסת

ראובן ריבלין
נשיא המדינה

נספח ב' | הצעת הנציב לתיקון חוק הנציבות

הצעת חוק נציבות תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות (תיקון), תשע"ו-2016

- הוספת 1. לאחר סעיף 1(6) יבוא :
- סעיף 1 1 סעיף 1(7) מי שהרמטכ"ל, או מי שהוסמך לכך על ידיו, הסמיכו לפי סעיף 181(א) לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו – (7) ; 1955
- תיקון 2. במקום סעיף 12 (א) יבוא :
- סעיף 12 (א) כל אדם הרואה עצמו נפגע ממעשה של מייצג המדינה בערכאות שנעשה אגב טיפולו בעניין מסוים במסגרת תפקידו כמייצג המדינה בערכאות, והמעשה הוא בניגוד לחוק או בלא סמכות חוקית או בניגוד למינהל התקין או שיש בו משום התנהגות או התנהלות בלתי ראויה, רשאי להגיש תלונה לנציב; לעניין זה, "מעשה" – לרבות מחדל.

דברי - הסבר

סעיף 1(7) – מוצע להוסיף לגופים המבוקרים המבוקרים האחרים, ונובע מהכוח המיוחד על ידי נציבות תלונות הציבור על מייצגי המדינה בערכאות (להלן: "הנציבות") את התביעה הצבאית הפועלת מכוח סמכותו של הרמטכ"ל, ואשר במסגרתה פועלים תובעים המוסמכים לנהל הליכים פליליים ולהגיש כתבי אישום.

למעלה מן הצורך יצויין כי על פי סימן ג' לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו – 1955, מוסמכים התובעים הצבאיים להופיע גם בפני בית המשפט העליון בערעור על שאלה משפטית שיש בה חשיבות, קשיות או חידוש.

הצורך בהעמדת התביעה הצבאית לביקורת הנציבות זהה לצורך שעמד בקביעת הגופים המבוקרים האחרים, ונובע מהכוח המיוחד המצוי בידיהם משניתנה להם הסמכות לתבוע בשם המדינה בהליך פלילי או לייצג את המדינה בדיונים בערכאות.

על מכה משותף זה שעומד בבסיסו של החוק ניתן גם ללמוד מדברי ההסבר, שם צוין כי: "...הכוח הרב המסור בידי מייצגי המדינה בערכאות, הבא לידי ביטוי בסמכות להפעיל את "גלגלי" החוק הפלילי, ניתן בידיה כנאמן הציבור לשם הבטחת שלטון החוק והאינטרס הציבורי בכללותו".

אין מקום לאבחן את התביעה הצבאית משאר הגופים המנויים בסעיף זה והנתונים לביקורת הנציבות.

תיקון 3. במקום סעיף 12 (ג) יבוא :

סעיף 12 (ג) נודע לנציב על מעשה כאמור בסעיף קטן (א), רשאי הנציב לפתוח בבירור או להעביר את המידע בעניין ליועץ המשפטי לממשלה, לפי שיקול דעתו.

דברי - הסבר

לא למותר לציין בעניין זה את סעיף 14(3) לחוק הנציבות אשר מסדיר את דרך הגשת תלונתו של כלוא לפי חוק השיפוט הצבאי, דבר המחזק את הצורך בשינוי המוצע למען אחידותו הפנימית של החוק.

סעיף 12(א) – מוצע להוריד את המילה "במישרין" מנוסח הסעיף הנוכחי. פעמים רבות

אנשים חוששים להתלונן, שמא יבולע להם, ולכן עמותות מייצגות אותן ומגישות תלונה בשמם. חלק מהתלונות החשובות ביותר שהנציבות טיפלה בהן קודם כניסתו של החוק מקורן היה דווקא בפניה של עמותות (כדוגמת – תלונת תנועת אומ"ץ על קשרים לא כשרים בין שברצונם לבדוק דברים שחשוב לבחון לטובת תקינות המערכת.

בעניין זה יש ללמוד מסעיף 14(א) לחוק נציב תלונות הציבור על שופטים, תשס"ב – 2002, המאפשר הגשת תלונה על ידי כל אדם הרואה עצמו נפגע בשל התנהגותו של שופט במסגרת מילוי תפקידו כשופט; כמו גם סעיף 33 לחוק מבקר המדינה, תשי"ח – 1958 [נוסח משולב], המאפשר הגשת תלונה על ידי כל אדם.

תיקון ברוח זו אף הוצע על ידי כ"ב השופט גולדברג ביחס לחוק נציב תלונות הציבור על שופטים. בתיקון הסעיף לפי הנוסח המוצע אין כדי לפגוע בחובת הנציבות להעביר מידע ליועץ המשפטי לממשלה מקום בו עולה חשש שנעברה עבירה פלילית, המעוגנת בסעיף 19(ד) לחוק.

- תיקון 16 סעיף 16(א)(6)(א) יבוא :
- 16 סעיף 16(א)(6)(א) התלונה נוגעת להפעלת שיקול דעת משפטי; עלתה טענה שהתלונה נוגעת להפעלת שיקול דעת משפטי, יכריע בה הנציב לפני שייתן כל החלטה אחרת. הכריע הנציב כי התלונה נוגעת להפעלת שיקול דעת משפטי, יופסק בירור התלונה; לעניין זה, "שיקול דעת משפטי" – לרבות שיקול דעת בקבלת החלטות בנוגע לאופן ניהול הליכים והכנתם;
- תיקון 16 סעיף 16(א)(6)(ב) יבוא :
- 16 סעיף 16(א)(6)(ב) סמכות הנציב לפי פסקת משנה (א) אינה ניתנת לאצילה;
- תיקון 16 סעיף 16(א)(7) המילה "דורס" תוחלף במילה "גורס"

דברי - הסבר

סעיף 16(א)(6)(א) – מוצע כי הסמכות לקבוע מהיועץ המשפטי לממשלה ומרשויות אכיפת מתי מדובר בשיקול דעת משפטי תהיה בידי החוק. הנציב.

היועץ המשפטי של ועדת החוקה חוק ומשפט קיימת חשיבות עליונה להבטחת עצמאותו המלאה של הנציב, בדומה למבקר המדינה ולנציב תלונות הציבור על שופטים. עצמאות מלאה היא תנאי לעבודת ביקורת אובייקטיבית ונטולת פניות. הכפפת הנציב להחלטת היועץ המשפטי לממשלה הנמנה על מבוקריו, על פי החוק, פוגעת בעצמאות הנציב ומעלה חשש לניגוד עניינים מהותי שאסור שיתקיים במערכת מתוקנת. כן יש בכך כדי להחליש את מוסד הנציבות כמוסד עצמאי הנפרד לחלוטין מהיועץ המשפטי לממשלה ומרשויות אכיפת מתי מדובר בשיקול דעת משפטי תהיה בידי החוק. הנציב.

סעיף 16(א)(6)(ב) – הסעיף ישונה בהתאם לשינוי המוצע בסעיף 16(א)(6)(א).

סעיף 16(א)(7) – תיקון טעות סופר.

תיקון 7. במקום סעיף 16(א)(8) יבוא :
סעיף 16
(א)(8)
התלונה היא על מעשה של הנילון שנוגע להליך תלוי ועומד לפני ערכאה; ואולם הנציב רשאי לברר תלונה כאמור שעניינה הימשכות לא מוצדקת של פעולות שעשה מייצג המדינה בערכאות; לעניין זה, "הליך תלוי ועומד לפני ערכאה" – לרבות הליך שניתן עדיין להגיש בעניינו ערעור או ערר לערכאה.

תיקון 8. במקום סעיף 17(ו) יבוא :
סעיף 17
(ו)
לצורך הבירור, רשאי הנציב לקבל מכל אדם או גוף, בתוך תקופה שיקבע ובאופן שיקבע, כל ידיעה או מסמך העשויים לדעתו לסייע בבירור התלונה, לרבות דברים שנמסרו במסגרת הליך בבית משפט הון בדלתיים סגורות לפי סעיף 68(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד – 1948, והכול למעט ידיעה או מסמך שהשר האחראי סבור כי העברתם לנציב עלולה לפגוע פגיעה ניכרת באינטרסים ציבוריים חיוניים, המנויים בסעיף 68(ב) לחוק בתי המשפט, [נוסח משולב], תשמ"ד - 1984; קיבל הנציב ידיעה או מסמך שהוא אינו רשאי לקבל כאמור, לא יעשה בו שימוש לצורך בירור התלונה.

דברי - הסבר

סעיף 16(א)(8) – מוצע לבטל את הצורך באישורו של היועץ המשפטי לממשלה לבירור תלונה שעניינה הימשכות לא מוצדקת של פעולות שעשה מייצג המדינה בערכאות, ולהותיר את ההחלטה לשיקול דעתו הבלעדי של הנציב.
סעיף 17(ו) – אין להותיר את ההחלטה על אי חשיפת מסמך בפני הנציב בידי מי שנמנה על מבוקריו. מדובר בניגוד עניינים מובנה שראוי להימנע ממנו.
על פי ההצעה הסמכות הינה בידי השר האחראי, שבכוחו, על פי שיקול דעתו הבלעדי, למונע חשיפת מסמך כאמור.
אישור שכזה פוגע בעצמאות הנציב, צבוע בניגוד עניינים אינהרנטי, ועשוי לגרום לעיכוב נוסף בתלונה שמהותה הימשכות לא מוצדקת של הליכים.
כן מוצע לתחום את ה"אינטרסים הציבוריים

תיקון 9. במקום סעיף 17(ז) יבוא :

סעיף 17 (ז)
מי שנדרש למסור ידיעה או מסמך כאמור בסעיף קטן (ו), ימלא אחר הדרישה ויהיה חייב להשיב נכונה על כל שאלה שנשאל בידי הנציב, למעט שאלות שהתשובות עליהן יהיה בהן כדי להעמידו בסכנת אשמה פלילית. מי שנדרש למסור ידיעה או מסמך כאמור, ימלא אחר הדרישה, והוראות סעיף 11, למעט פסקאות (1) ו-(3) של סעיף קטן (א), לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט-1968, יחולו, בשינויים המחויבים, על סירוב למלא אחר הדרישה.

תיקון 10. במקום סעיף 18(ג) יבוא :

סעיף 18 (ג)
טען הנילון כי יכולתו להתגונן מפני התלונה נפגעת באופן משמעותי בשל כך שמידע הדרוש לצורך הגנתו הוא מידע שהעברתו לנציב עלולה למגוע פגיעה ניכרת באינטרסים ציבוריים חיוניים, כפי שהם מנויים בסעיף 68(ב) לחוק בתי המשפט, [נוסח משולב], תשמ"ד - 1984, ומצא השר האחראי כי טענתו מוצדקת, רשאי הוא להודיע על הפסקת בירור התלונה, והנציב יפסיק את בירורה.

דברי - הסבר

החיוניים", כהגדרתם בסעיף, לאלו המנויים שופטים; סעיף 26 לחוק מבקר המדינה; סעיף בסעיף 68(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], 550(ג) לחוק השיפוט הצבאי, חלק י"א – בירור תשמ"ד - 1984, ואשר בשלם רשאי בית המשפט קבילות חיילים).
לדון בדלתיים סגורות.

סעיף 18(ג) – הסעיף ישונה בהתאם למוצע

סעיף 17(ז) – יש לאפשר לנציבות, בדומה לגופי ביקורת אחרים, להפעיל סנקציות עונשיות במידה והנילון מסרב לשתף פעולה עם בירור התלונה (השווה: סעיף 20(ב) לחוק נציב תלונות הציבור על זה את שיקול הדעת לשר האחראי, ולא להותירו בידי מי שנמנה על מבוקריו של הנציב.

תיקון 11. במקום סעיף 19(ב) יבוא :

סעיף 19 (ב)
על הגורם המוסמך לכך לתקן כל ליקוי שעל הצורך בתיקונו המליץ הנציב כאמור בסעיף קטן (א), בדרך ובמועד שעליהם המליץ הנציב כאמור, ולהודיע לנציב על הצעדים שנקטו, והכל בהקדם האפשרי ולא יאוחר מחודשיים מיום שקיבל לידינו את החלטת הנציב.

הוספת 12. לאחר סעיף 19(ב) יבוא :

סעיף 19 (ב)
הימנעות מקיום המלצה שנתן הנציב כאמור בסעיף קטן (א) מחייבת את אישור השר האחראי.

דברי - הסבר

סעיף 19(ב)-19(ב) – יש בנוסח החוק הנוכחי כדי לערפל ולעורר קשיים בביצוע המלצות הנציב ולעכב את יישומן.
הצביע הנציב בהודעתו שנמסרה בעקבות בירור הקבילה", ובסעיף 33 לפקודה: "הימנעות מתיקון הליקוי עליו הצביע הנציב, כאמור, מחייבת את אישור הרמטכ"ל".

מוצע לחדד הוראות החוק תוך עיגון מעמדו המכריע של השר האחראי, שבכוחו, על פי שיקול דעתו, לאשר הימנעות מביצוע המלצת הנציב. תיקון החוק המוצע דומה למצב הקיים בצבא, שם רשאי נציב קבילות החיילים במשרד הביטחון (להלן: "נקח"ל") לפרט בהודעתו את תמצית ממצאיו, ורשאי הוא להצביע על הצורך בתיקון הליקוי שהעלה בירורו וכן על הדרך לתיקונו, וכי על הקצין האחראי על כך להודיע לנקח"ל על הצעדים שנקטו בעניין (סעיפים 553(א) ו-19(ב) לחוק השיפוט הצבאי).

רק למשל, התיקון המוצע עשוי לפתור, וודאי לקצר הליכים, במקרים שבהם סבורה גם הנהלת הפרקליטות למשל שיש להעביר מתפקידו פרקליט מסוים. כיום, נדרשת הנהלת הפרקליטות לצעוד בנתיב מנהלי-משמעותי ממושך ולא מעט סבוך להשגת המבוקש על ידה. תיקון החוק יאפשר מימוש רצון הנהלת הפרקליטות בדרך יעילה ונוחה.

סעיף 32 לפקודת מטכ"ל מספר 33.0336 "נציב קבילות החיילים – נוהל פנייה וסמכויות" נקבע כי: "מפקדי צה"ל יתקנו את הליקוי עליו

- תיקון 13. במקום סעיף 20(ד) יבוא :
 סעיף 20 (ד)
 הנציב יפרסם לציבור כל דין וחשבון לפי סעיף זה, לאחר הגשתו לשר וליועץ המשפטי לממשלה, בדרך שימצא לנכון.
- תיקון 14. במקום סעיף 21(ד) יבוא :
 סעיף 21 (ד)
 השר רשאי להתיר פרסום פרטי תלונה מסויימת שהטיפול בה הסתיים, לרבות תמצית ממצאי הברור.

דברי - הסבר

סעיף 20(ד) – מוצע לאפשר לנציב, לאחר שהגיש דין וחשבון לשר וליועץ המשפטי לממשלה בהתאם לסעיף 20(א), לפרסם לציבור סקירתו על פעילות הנציבות בשנה החולפת, בכל דרך שימצא לנכון, ובכפוף לסייגי הסודיות ומסירת המידע הקבועים בחוק.

יש חשיבות גדולה בפרסום דוחות הנציבות בתקשורת וחשיפת הציבור לפועלה.

סעיף 21(ד) – מוצע להוריד את היועץ המשפטי לממשלה מהגורמים הנדרשים להתיר פרסום פרטי תלונה שהטיפול בה הסתיים; ולמחוק את סיפא הסעיף המאפשר פרסום כאמור רק אם "נמצא שקיים עניין ציבורי המצדיק את הפגיעה

בפרטיות הכרוכה בכך, ולאחר שניתנה למי שעלול להיפגע מהפרסום הזדמנות נאותה לטעון את טענותיו"

אין הצדקה להוספת הסייגים להחלטת השר. ראוי להתאים הוראת החוק לנוסח הסעיף המקביל לו בחוק נציבות תלונות הציבור על שופטים (סעיף 13(ג)).

הורדת הסייגים והתרת פרסום פרטי תלונות ו/או החלטות, בכפוף לאישורים הנדרשים, תאפשר לציבור להיחשף לפועלה של הנציבות ולהכיר בסמכויותיה; כמו גם תאפשר לגופים המבוקרים ללמוד מהחלטות הנציב ולהפיק לקחים שימנעו הישנות מקרים דומים בעתיד.

נספח ג' | הליך הטיפול בתלונה

הפניות לנציבות מוגשות באמצעות דואר ישראל, דואר אלקטרוני, מסירה ידנית ופקסימיליה. במהלך שנת 2017 הוסיפה הנציבות טופס מקוון להגשת תלונה לאתר היחידה במטרה לשפר ולהנגיש את השירות עבור הפונה, כמו גם לייעל את הליך הטיפול בתלונות.

התלונות שמוגשות לנציבות מועברות לטיפול עורך דין בנציבות (להלן: "**הגורם המטפל**"). הגורם המטפל בוחן בדיקה מקדמית, אם התלונה מתייחסת לגוף או לגורם הנמנה עם מבוקרי הנציבות, אם נושא התלונה מצוי בסמכות הנציבות ואם התקיימה אחת העילות שבעטיין לא תתברר תלונה, הכל כמפורט בסעיף 2.ה. לדוח.

| זיהוי ומיפוי

ככל שהתלונה לא נדחית על הסף, הגורם המטפל בוחן, בשלב הראשון, אם יש בעובדות הנטענות בתלונה כדי לבסס ליקויים לכאורה בהתנהלות הגופים המבוקרים, וממפה את הליקויים הנטענים. לאחר הבחינה, משיב הגורם המטפל לפונה מענה ראשוני. המענה הראשוני יכול שיהיה החלטת דחייה על הסף של התלונה (במקרה שאין בסמכות הנציבות לבררה); עדכון שהתלונה הועברה להתייחסות הגורמים הרלוונטיים; או בקשה מהפונה להמצאת הבהרות או להשלמת פרטים. המענה יכול שיקלול גם שיחת טלפון או פגישה עם הפונה, לפי הצורך.

במקרים בהם הפונה התבקש להמציא פרטים נוספים ולא המציאם במועד, נשלח לו מכתב תזכורת המתריע מפני סגירת התלונה. אם הפונה אינו מעביר את החומר המבוקש גם לאחר המועד הקבוע במכתב התזכורת, תלונתו נסגרת.

| המשך הטיפול

עם השלמת זיהוי העובדות ומיפוי הליקויים הנטענים, יפעל הגורם המטפל בנציבות באחת הדרכים הבאות:

1. דחיית התלונה: בהעדר בסיס לתלונה או בהעדר פרטים מרכזיים שדרושים לברירה. במקרה זה, נשלח לפונה מכתב הכולל את עיקרי הנימוקים לדחיית התלונה.

2. **המשך בירור התלונה:** בהתקיים בסיס לכאורי מקדמי לבירור התלונה, נשלח לנילון מכתב אליו מצורף, ככלל, עותק מהתלונה ומתבקשת התייחסותו לתלונה, תוך פרק זמן קצוב. במקביל, נשלח לפונה מכתב בו מצוין דבר משלוח התלונה להתייחסות הנילון. ככל שהנילון לא המציא התייחסותו במועד שהוקצב לשם כך, נשלח מכתב תזכורת ובו ניתן לנילון פרק זמן נוסף להגשת התייחסותו. ככל שהנילון לא המציא התייחסותו אף לאחר פרק הזמן הנוסף שהוקצב לו, ולאחר וידוא שהנילון קיבל את התלונה ואת בקשת הנציבות להתייחסותו, מתקבלת הכרעה בתלונה על סמך החומר שקיים בתיק התלונה.

| קבלת התייחסות הנילון

עם קבלת התייחסות הנילון, נבחנות טענותיו ביחס לטענות הפונה. ככל שעולה צורך בפירוט נוסף, בהשלמות או בהמצאת מסמכים נוספים, מתבקש הנילון בכתב להמציאם. במקרים מתאימים, על פי שיקול דעת הנציב או מי מטעמו, או לבקשת הנילון, מתאפשר לנילון להשמיע טענותיו בעל פה, בעצמו או באמצעות מיופה כוחו, בפני הנציב.

לאחר בחינת התייחסות הנילון, מגובשים ממצאי הבירור בהתאם לאחת החלופות שפורטו בחלק ה' לפרק הראשון בדוח.

| מעקב אחר יישום המלצות הנציב

ככל שהחלטת הנציב כללה המלצה פרטנית או אופרטיבית, תעקוב הנציבות אחר מימושה והטמעתה בשיטות העבודה של הגופים הרלוונטיים, כמתואר בפרק 3 לדוח.

תרשים | הליך הטיפול בתלונה – מבט כללי

